

WWW.STAT.GOV.RS

T ТЕНДОВИ RENDS

- ТЕМАТСКИ ТЕКСТОВИ
SUBJECT MATTER ISSUES
- АКТИВНОСТИ
ACTIVITIES
- ФИНАЛНА ТРАЖЊА
FINAL DEMAND
- СПОЉНА ТРГОВИНА
EXTERNAL TRADE
- ЗАПОСЛЕНОСТ
EMPLOYMENT
- РАСПОДЕЛА
DISTRIBUTION
- ЦЕНЕ
PRICES
- МОНЕТАРНИ СЕКТОР
MONETARY SECTOR

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКУ

REPUBLIC OF SERBIA
REPUBLIC STATISTICAL OFFICE

ДЕЦЕМБАР **2015** DECEMBER

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКУ

REPUBLIC OF SERBIA
REPUBLIC STATISTICAL OFFICE

www.stat.gov.rs

ISSN 1820-1148

ТРЕНДОВИ
TRENDS

ДЕЦЕМБАР
БЕОГРАД

2015

DECEMBER
BELGRADE

Издавач: Републички завод за статистику,
Београд, Милана Ракића 5

За издавача: проф. др Миладин Ковачевић,
директор

The publisher: Republic Statistical Office,
Beograd, Milana Rakića 5

For the publisher: Miladin Kovačević, PhD,
Director

Редакција:

проф. др Миладин Ковачевић – руководилац
Мирослав Јанковић
др Драги Стојиљковић
мр Милена Раданов-Радичев
мр Нада Ђерић
Весна Златановић

Editorial board:

Miladin Kovačević, PhD - Editorial Chief
Miroslav Janković
Dragi Stojiljković, PhD
Milena Radanov-Radičev, MSc.
Nada Đerić, MSc.
Vesna Zlatanović

Анализа података и графикана: мр Нада Ђерић

Analysis of data and graphs: *Nada Đerić, MSc.*

База података: мр Нада Ђерић,

Data base: *Nada Đerić, MSc.,*

ИСТ апликација за Временске серије:

Гордана Жикић,
Мира Никић,
Милена Ваић

IST Application for Time Series:

Gordana Žikić,
Mira Nikić
Milena Vaić

Унос података: мр Нада Ђерић,
Весна Златановић,
Катарина Станчић,
Петар Коровић

Data entry: *Nada Đerić, MSc.,*
Vesna Zlatanović,
Katarina Stančić,
Petar Korović,

Графикони и табеле: Весна Златановић

Graphs and tables: *Vesna Zlatanović,*

Методологија: мр Нада Ђерић,
Весна Златановић

Methodology: *Nada Đerić, MSc.,*
Vesna Zlatanović

Уређивање тематских прилога:

мр Милена Раданов-Радичев,
Весна Златановић,
мр Нада Ђерић

Editing subject matter issues:

Milena Radanov-Radičev, MSc.,
Vesna Zlatanović,
Nada Đerić, MSc

Лектура: Богдана Милошевић

Proof-reading: *Bogdana Milošević*

Превод: Весна Аралица,
мр Милена Раданов-Радичев

Translating: *Vesna Aralica*
Milena Radanov-Radičev, MSc.,

Интернет технологија: мр Нада Ђерић,
Весна Златановић,
Ирена Димић

Internet technology: *Nada Đerić, MSc.,*
Vesna Zlatanović,
Irena Dimić

Дизајн корица: мр Милена Раданов-Радичев

Design of covers: *Milena Radanov-Radičev, MSc*

Израда корица: Милан Шормаз

Covers made by: *Milan Šormaz*

Тематски прилози и коментари
изражавају мишљења аутора и, према
томе, не представљају званичне ставове
матичне институције.

*Subject matter issues and comments express the
opinions and the attitudes of the authors, therefore
they should not be taken as official attitudes of the
home office.*

Децембарски број **Трендова** стандардно доноси заокружене податке за **брutto домаћи производ**, за првих девет месеци текуће године, затим за **серије из области саобраћаја и грађевинарства**, такође за девет месеци текуће године, као и податке за првих једанаест месеци за већину осталих серија које се приказују у овој публикацији, односно за првих дванаест месеци за серије о запослености. Само серије **угоститељства** (промет у текућим и сталним ценама) садрже *процењене* податке за октобар и новембар 2015. године.

Графикони и табеле за серије из сегмента **Запосленост**, садржајно и по изгледу су исти као у *септембарском броју Трендова*, тј. није мењан већ устаљен и стандардни начин приказа. Међутим, подаци временских серија су ревидирани по *новој методологији* обухвата запослености од стране Одељења за статистику запослености и зарада. По новој методологији, регистрована запосленост у Републици Србији подразумева *лица у радном односу и ван радног односа, лица која обављају самосталне делатности или су оснивачи привредних друштава или предузетничких радњи* као и лица која обављају пољоривредне делатности *налазе се на евиденцији Централног регистра обавезног социјалног осигурања*. Видети *Методолошка објашњења* овог броја **Трендова**.

Напомињемо да је за потребе **БВС**, серија **Часови рада на градилиштима пословних субјеката** у периоду 1994–2002. године праћена као *месечна*, а од 2003. године надаље се прати као *квартална*. Да би се од 2003. године располагало *месечним* подацима за ову серију, она се прерачунава из *кварталне* серије помоћу *Boot, Febes* и *Lisman* методе, коришћењем **ECOTRIM** програма (верзија 1.01).

По истом методу, коришћењем **ECOTRIM** програма, за потребе **БВС** прерачунао је **Бруто домаћи производ** (за период 1996–2015. године), те се располаже и кварталним и месечним подацима за ову серију. Напомињемо да је серија БДП-а ревидирана у складу са националним рачунима у РЗС-у, такође је усклађена са новим *Европским системом националних и регионалних рачуна (ЕСА 2010)*.

Специјална **ТЕМА** овог броја је:
Европски статистички систем (ЕСС)
— Смернице за десезонирање временских серија
— **процедуре ревизије, тачност десезонирања, специфичности десезонирања, презентација података.**

The December issue of Trends presents data for the gross domestic product, for series from transportation and construction for the first nine months of the current year, as well as data for the first eleven months of the current year for most of the series presented in this publication, i.e. for the first twelve months for employment series. Catering trades series (turnover at current and at constant prices) are the only ones to contain estimated data for October and November 2015.

Charts and tables for the series relative to Employment, are the same as to their content and design as in the September issues of Trends, i.e. the standard and typical presentation has remained unchanged. However, data of time series have been revised according to the new methodology of coverage by the Employment and Earnings Statistics Division. The new methodology, registered employment in the Republic of Serbia, includes persons temporary or occasionally employed and long-term employed persons, self-employed persons, proprietors of enterprises or unincorporated enterprises, as well as persons engaged in agricultural activities and who are registered in the Registry of Compulsory Social Insurance. See methodological explanations in this issue of Trends.

It should be noted that, for the needs of TSDB, the series hours of work on construction sites of business entities in the period 1994–2002 has been observed on monthly basis, and since 2003 quarterly. In order to have monthly data for this series from 2003 onwards, the quarterly data have been recalculated by means of Boot, Febes and Lisman method with ECOTRIM program (Version 1.01).

Applying the same method, by means of ECOTRIM program, for the needs of TSDB the series Gross domestic product has also been recalculated for the period 1996–2014, hence quarterly and monthly data are available for this series. It should be mentioned that the series GDP has been revised in line with national accounts in SORS, and harmonized with the new European System of National and Regional Accounts (ECA 2010).

The special TOPIC of this issue is:
European Statistical System (ESS)
— **Guidelines on Seasonal Adjustment**
— **Revision policies, accuracy of seasonal adjustment, specific issues on SA, Data presentation issues.**

С а д р ж а ј	Страна <i>Page</i>	<i>Contents</i>
Европски статистички систем (ЕСС) — Смернице за десезонирање временских серија — процедуре ревизије, тачност десезонирања, специфичности десезонирања, презентација података	<i>i</i>	<i>European Statistical System (ESS)</i> <i>— Guidelines on Seasonal Adjustment</i> <i>— Revision policies, Accuracy of seasonal</i> <i>adjustment, Specific issues on SA, Data</i> <i>presentation issues</i>
Активности	<i>1</i>	<i>Activities</i>
Финална тражња	<i>9</i>	<i>Final demand</i>
Спољна трговина, USD	<i>15</i>	<i>External trade, USD</i>
Запосленост	<i>23</i>	<i>Employment</i>
Расподела	<i>27</i>	<i>Distribution</i>
Цене	<i>31</i>	<i>Prices</i>
Монетарни сектор	<i>37</i>	<i>Monetary sector</i>
Методолошка објашњења	<i>41</i>	<i>Methodological explanations</i>

ЕВРОПСКИ СТАТИСТИЧКИ СИСТЕМ (ЕСС)
СМЕРНИЦЕ ЗА ДЕСЕЗОНИРАЊЕ ВРЕМЕНСКИХ СЕРИЈА
ПРОЦЕДУРЕ РЕВИЗИЈЕ, ТАЧНОСТ ДЕСЕЗОНИРАЊА,
СПЕЦИФИЧНОСТИ ДЕСЕЗОНИРАЊА, ПРЕЗЕНТАЦИЈА ПОДАТАКА

EUROPIAN STATISTICAL SYSTEM (ESS)
GUIDELINES ON SEASONAL ADJUSTMENT
REVISION POLICIES, ACCURACY OF SEASONAL ADJUSTMENT,
SPECIFIC ISSUES ON SA, DATA PRESENTATION ISSUES

Мр Милена Раданов-Радичев
Одсек за временске серије и анализе

Milena Radanov-Radičev, M.Sc
Department of time series and analysis

САЖЕТАК

SUMMARY

Након представљања првог дела смерница за десезонирање временских серија у оквиру Европског статистичког система (ЕСС), у издању ТРЕНДОВА за јун 2015, у коме су презентовани мотиви и разлози за постављање заједничких (општих) смерница, и након представљања другог, и тематски носећег дела смерница у коме су представљени принципи десезонирања и препоручене одреднице процедура за десезонирање временских серија, у издању ТРЕНДОВА за септембар 2015, у овом, децембарском броју ће бити представљен завршни сегмент процеса десезонирања.

Овај, последњи сегмент, садржи упутства и смернице за **одржавање** постављених процедура за десезонирање, контролу и валидацију квалитета десезонирања и ревизије десезонирања које треба спроводити у стандардним временским интервалима и/или уколико настану промене у понашању појаве која се десезонира, а које су довољно значајне да налажу ревизију постављених процедура и ажурирање десезонираних података на бази резултата ревизије.

Завршни кораци овог процеса су: ревизија постављених процедура десезонирања у времену (у једнаким, стандардним временским интервалима, или у ванредним терминима уколико се укаже потреба) – поглавље **4**, валидација и мере тачности добијених резултата десезонирања – поглавље **5**, посебни аспекти десезонирања – поглавље **6**, и презентација података и резултата десезонирања – поглавље **7**.

The first part ESS guidelines for seasonal adjustment (SA) within the European Statistical System (ESS), dealing with the general principles of seasonal adjustment and a general seasonal adjustment policy, was presented in Jun, 2015 issue of TRENDS.

The second part, presented in September, 2015 issue of TRENDS was on seasonal adjustment policy concerning the need for assessment when, and on the base of which methods to perform seasonal adjustment. Two parts were presented: Pre-treatment, and Seasonal Adjustment.

The third, and the last part of ESS guidelines for seasonal adjustment will be presented in this issue of TRENDS.

The four last chapters will be presented: Revision policies (chapter 4.), Accuracy of seasonal adjustment (chapter 5), Specific issues on seasonal adjustment (chapter 6) and Data presentation issues (chapter 7).

*****

ПРЕДГОВОР

И у овом, последњем делу, испољи ће се потреба да се уведе још стандардних термина за неке појмове. Посебно скрећемо пажњу на термин **ажурирање** (оригиналних и/или десезонираних података, параметара модела и слично) који се односи на измене, пре свега, у оригиналним подацима, или на ток серије података у времену, а које иницирају, у процесу ревизије, даље измене у моделу и, самим тим, измене у серији десезонираних података за одређени период или за цео период у коме се нека серија прати.

Надаље, уведена је и скраћеница СА – Сезонско Ажурирање (SA – Seasonal adjustment).

4. ПРОЦЕДУРЕ РЕВИЗИЈЕ

4.1. ОПШТА ПРОЦЕДУРА РЕВИЗИЈЕ ДЕСЕЗОНИРАНИХ ПОДАТАКА И КАЛЕНДАР ОБЈАВЉИВАЊА

ОПИС

Ревизија десезонираних података се спроводи из два основна разлога. Први, десезонирани подаци подлежу ревизији на бази неке ревизије недесезонираних, оригиналних података, што се може јавити појавом новог скупа поузданих информација (информације о покривености истраживаног подручја расположивим подацима и/или о поузданости података). Друго, потреба за ревизијом десезонираних података се може указати када се могу побољшати оцене или идентификације неких сезонских елемената (особина) серије на бази информација из нових, реализованих, вредности оригиналних, недесезонираних података и/или карактеристика филтера и процедура за уклањање сезонских и календарских компоненти. Док год су ревизије потпуно базиране на новим информацијама, оне су, углавном, „добродошле“. Ипак, може се догодити да једна једина нова обсервација при десезонирању, имплицира потрербу ревизије десезонираних података за неколико година, што понекад произведе конфизију код корисника.

Увек је изазов наћи праву меру између потребе да се одреди најбоља процедура за десезонирање, нарочито на крају серије, и потребе да се избегну мање значајне ревизије које би касније морале инверзно да врате процедуру десезонирања на претходну опцију (компромис између тачности десезонираних података и њихове стабилности у времену).

Пре него се разради процедура ревизије, претходно се морају сагледати потребе корисника и расположиви ресурси за примену такве процедуре ревизије. Процедура мора да упућује и да дефинише најмање следеће моменте:

- учесталост и релативни обим ревизија у односу на процедуру десезонирања,
- тачност десезонираних података,
- временски период у коме су недесезонирани подаци предмет ревизије, и
- однос између момента публикавања спроведених ревизија десезонираних података и публикавања недесезонираних података.

Значајно је да ревизиона процедура буде кохерентна и транспарентна што је могуће више, и да не упути на погрешно, искривљено сагледавање економске слике.

ОПЦИЈЕ

- Спровести ревизију десезонираних података у складу са добро дефинисаном и јавно доступном процедуром ревизије и календаром објављивања.
- Спровести ревизију и недесезонираних и десезонираних података између два узастопна, најављена објављивања у календару објављивања.
- Спровести ревизије нередовно, кад се укаже потреба, или их не спровести уопште.

АЛТЕРНАТИВЕ (*)

- A) Ревизија десезонираних података се објављује у складу са кохерентном, транспарентном и службено објављеном процедуром и календаром објављивања, која је истовремена, паралелна са процедуром ревизије и календаром објављивања недесезонираних података. Ревизија десезонираних података не сме бити чешћа него ревизија недесезонираних података. Јавност је информисана о обиму, смеру и непостојаности претходних ревизија значајних десезонираних макроекономских варијабли.
- B) Ревизија десезонираних података се објављује у складу са кохерентном, транспарентном и службено објављеном процедуром ревизије и календаром објављивања.
- C) Не спроводи се ревизија десезонираних података, не постоји јасна и јавно доступна процедура ревизије, не постоји јавно доступан календар објављивања, или процедуре које доводе до упућивања на погрешно информисање, посебно за текући период.

(*) A) Најбоља алтер., B) Прихватљива, C) Треба избегавати

4.2. ИСТОВРЕМЕНО АЖУРИРАЊЕ НАСПРАМ ТЕКУЋЕГ АЖУРИРАЊА

ОПИС

Изабрана, дефинисана процедура десезонирања, која је у примени, има импликације које налажу ревизију десезонираних података. Могуће стратегије се крећу између две екстремне ситуације:

- Текућа, актуелна процедура десезонирања (*Current adjustment*)

Модел, филтри, аутлајери и регресијски параметри се ревидирају (ре-идентификују) а припадајући параметри и фактори се поново процењују у одговарајућим периодима у којима се врши ревизија. Сезонски и календарски фактори, које треба применити за ажурирање сезонских и календарских утицаја на нове недесезониране податке између два периода ревидирања, јесу они фактори који су процењени у претходном периоду ревидирања и прогнозирани до следећег ревидирања.

- Истовремена, паралелна процедура десезонирања (*Concurrent adjustment*)

Модел, филтри, аутлајери и регресијски параметри се ревидирају (идентификују) а припадајући параметри и фактори се поново процењују сваки пут када су **нови** или **ревидирани** подаци расположиви.

Процедура текућег ажурирања минимизира учесталост ревизија и концентрише ревизије које прилазе из резултата десезонирања на период у коме је ревизија предвиђена.

Применом процедуре истовременог ажурирања се постижу добијање најтачнијих десезонираних података у било којој временској тачки, али се тиме производи знатан број ревизија, од којих ће многе бити мале и можда међусобно у супротним правцима.

Обе наведене процедуре имају својих слабих страна: на пример, процедура текућег ажурирања може водити ка смањењу прецизности оцена елемената којом се одређује последња процедура десезонирања, док процедура истовременог ажурирања може произвести високо нестабилан сезонски образац.

Због тога се, у пракси, бирају **балансиране алтернативе**, између две крајње опције, како би се, чувајући особености података, достигао добар квалитет десезонирања:

- **Делимична истовремена процедура** десезонирања (*Partial concurrent adjustment*)

Модел, филтри, аутлајери и регресијски параметри се ревидирају једанпут годишње, а припадајући параметри и фактори се поново процењују (ре-процењују) сваки пут када нови или ревидирани подаци постану расположиви.

- **Контролисана текућа процедура** десезонирања (*Controlled current adjustment*)

Прогнозирани сезонски и календарски фактори, изведени из текуће процедуре десезонирања, користе се за десезонирање нових или ревидираних оригиналних података. Међутим, спроводи се интерна провера изабраних параметара поређењем са резултатима „делимичне истовремене процедуре“, која ће се преферирати уколико се покажу значајне разлике (између две наведене процедуре). Ово значи да сваку серију треба десезонирати два пута (по обе процедуре).

Овакав приступ је применљив само на ограничени број важних серија.

Комплетан преглед свих параметара десезонирања треба учинити најмање једном годишње, и увек када се појави потреба за њиховим значајним ревидирањем (на пример, годишњи бенчмарк).

ОПЦИЈЕ

- Текуће ажурирање са годишњим ревидирањем.
- Текуће ажурирање са ревидирањем ређим од једном годишње.
- Истовремено ажурирање.
- Делимично истовремено ажурирање.
- Контролисано текуће ажурирање.

АЛТЕРНАТИВЕ (*)

- A) Када се претходни подаци ревидирају за мање од две године и/или су расположиве нове обсервације, треба се одредити за делимичну истовремену процедуру како би се узеле у обзир нове информације и минимизирао обим ревизија које намеће процес десезонирања.

Међутим, ако је сезонска компонента довољно стабилна, може се размотрити примена контролисане текуће процедуре како би се минимизирала учесталост ревидирања. У том случају, потпуну ревизију параметара десезонирања треба спровести најмање једном годишње.

Када се јављају ревизије које покривају две или више година (што је случај у области статистике националних рачуна), тада се модели, филтри, аутлајери и регресијски параметри морају ре-идентификовати и ре-процењивати.

- B) Текуће ажурирање са потпуним ревидирањем сваке године.
- C) Текуће ажурирање без годишњег ревидирања, као и истовремено ажурирање.

(*) A) Најбоља алтер., B) Прихватљива, C) Треба избегавати

4.3. ПЕРИОД СПРОВОЂЕЊА РЕДОВНИХ РЕВИЗИЈА

ОПИС

По правилу, када се ревидирају оцене сезонских фактора тада се резултати претходног десезонирања мењају од почетка целе серије. Два разлога иду у прилог томе да се ревидирање увек спроводи за целу серију:

- идентичан методолошки третман се мора применити на целу серију, и
- чињеница да је на тај начин лакше разумети процес добијања десезонираних података, и тај процес поновити.

Ипак, остаје питање да ли нови подаци серије, нове реализоване вредности, носе релевантне информације за значајно ревидирање оцена уобичајених сезонских флукуација у претходним периодима, претходним декадама. Као начин балансирања између „добитка“ узимањем у обзир нове информације и дужине периода између ревизија, тај период између ревизија десезонираних података се у пракси често ограничава.

Моменат најраније ревизије десезонираних података би требало да буде на почетку календарске године, не мање од три године пре ревизије недесезонираних, оригиналних података. (Период ревидирања десезонираних података је три године дужи него период за ревидирање недесезонираних података.) Тако изабрани моменат треба да буде фиксиран за период до пет година, из разлога транспарентности поступка. Статистичке установе (државни заводи, агенције, ...) требало би да размотре и установе прекиде у ревидираним серијама. За најраније периоде, сезонски фактори би се могли фиксирати, то јест „замрзнути“. Такав приступ узима у обзир екстензију ревизија оригиналних, недесезонираних података као и својства

нормалности филтера десезонирања и периода у коме филтер постаје симетричан.

ОПЦИЈЕ

- Ограничити период ревизије десезонираних података на до три године пре периода ревизије оригиналних података и замрзнути податке пре тога.
- Фиксирати почетни моменат најраније ревизије.
- Ревидирати комплетну временску серију.
- Ревидирати десезонирану серију за период не дужи од периода ревизије оригиналних података.
- Не ревидирати десезонирану серију када се ревидирају оригинални подаци.

АЛТЕРНАТИВЕ (*)

- A) Стартни моменат, датум најраније ревизије десезонираних података би требало да буде на почетку календарске године, не мање од три године пре ревизије недесезонираних, оригиналних података. Тај датум би требало задржати фиксираним за период до пет година. Статистичке установе би требало да размотре и установе прекиде у ревидираним серијама. Након што се препознају и идентификују прекиди, статистичке установе треба да одлуче да ли ће променити стартни датум.
- B) Ревидирати комплетну временску серију.
- C) Не ревидирати десезонирану серију када се ревидирају оригинални подаци, или за период краћи од периода ревизије сирових података плус три године.

(*) A) Најбоља алтер., B) Прихватљива, C) Треба избегавати

4.4. ДУЖИНА ПЕРИОДА ЗНАЧАЈНИХ РЕВИЗИЈА

ОПИС

Значајне ревизије десезонираних података се спровode у изузетним случајевима и знатне измене у се појављују из неког од следећих разлога:

- Појава значајних ревизија сирових података због промена/ажурирања дефиниција/ појмова/ номенклатура/ узорачке шеме/ правних аката/ итд.
- Измене метода десезонирања.

- Измене приступа десезонирању, као прелазак са директног на индиректни.
- Укључивање варијабли дефинисаних од стране корисника у пред-третману да би се извео рачун за нерадне дане (државне празнике) на нивоу националне статистике или на нивоу одређене области статистике.

Они који производе податке користе предности значајних ревизија да уведу методолошка побољшања. Таква пракса је добра јер предупређује појављивања ревизија чешће него што је то неопходно. Произвођачи података морају да препознају утицај сваке појединачне измене на укупни садржај ревизије и да о томе информису

кориснике. Значајне ревизије имају одраза на велики део временске серије (серије сирових података или десезониране серије) и понакад имају одраза чак и на комплетну серију.

Када се појаве значајне методолошке измене у оригиналној серији (методолошки прекиди серије), десезонирање се мора поделити у два различита дела: један пре и један после насталог прекида (водећи рачуна да оба периода буду довољно дугачка да се може десезонирати серија у таквом периоду).

Очекује се да се значајне ревизије планирају довољно унапред. Корисници се морају унапред информисати и упозорити да се очекују значајне измене у временским серијама. Процедура спровођења значајних ревизија десезонираних података треба да садржи најмање: стратегију ревизије пре него њени резултати буду објављени, и начин размене информација о разлозима и последицама ревизије, о очекиваној величини периода и о обиму ревизије.

ОПЦИЈЕ

- Ревизија комплетне временске серије.
- Ревизија десезониране серије за период који је исти као период ревизије серије оригиналних података.
- Не спроводити ревизију.

АЛТЕРНАТИВЕ (*)

- A) У ситуацијама када су оригинални, сирови подаци битно ревидирани, серија десезонираних података се мора, сходно томе, адекватно ревидирати. Ако су се појавили значајни методолошки прекиди у оригиналним подацима у процедури десезонирања се мора адекватно интервенисати према насталим методолошким прекидима: кад наступи промена у методологији десезонирања или измена у софтверу којим се десезонирају серије, пажљиво се мора размотрити ревизија комплетне серије. Корисници се морају унапред информисати када ће таква, значајна ревизија бити спроведена.
- B) Ревидирати комплетну временску серију у случају да се јави потреба за неким значајним ревизијама или када наступе промене у методологији десезонирања. Корисници се морају унапред информисати када ће таква, значајна ревизија бити спроведена.
- C) Ефекти значајних ревизија се проверавају, или се десезонирана серија ревидира за период мањи од периода у коме су ревидирани оригинални подаци, или се десезонирана серија не ревидира уопште када наступи ревизија оригиналних података. Корисници се не информисају унапред да ће значајна ревизија бити спроведена.

(*) A) Најбоља алтер., B) Прихватљива, C) Треба избегавати

5. ТАЧНОСТ ДЕСЕЗОНИРАЊА

5.1. ПРОЦЕДУРА ВАЛИДАЦИЈЕ ДЕСЕЗОНИРАЊА

ОПИС

Десезонирање је комплексан статистички процес. Ако постоји поверење корисника у десезониране податке, суштински је важно проценити њихову валидност пре објављивања.

Квалитет десезонирања се може евалуирати коришћењем великог броја мера квалитета. Графички, дескриптивни, непараметарски и параметарски критеријуми који су део извештаја (аутпута) софтвера за десезонирање могу бити допуњени и додатним графичким дијагностикама и статистичким тестовима.

Специфичне мере, као што су одсуство резидуалне сезоналности и стабилност сезоналности, биће разматране у делу 5.2.

Штавише, десезонирани подаци морају имати логичку, смислену интерпретацију. Сходно томе, податке који нису веродостојни не треба ни вредновати чак ни када су потврђени статистичким тестовима.

ОПЦИЈЕ

- Користити детаљан скуп графичких, дескриптивних, непараметарских и параметарских критеријума, расположивих у статистичким пакетима за валидацију особина десезонираних података.
- Спровести валидацију десезонираних података на статистичке мере којима располаже софтвер за десезонирање који се користи.
- Користити једноставан графички преглед и дескриптивне статистике за валидацију десезонирања.
- Не спроводити валидацију десезонирања.

АЛТЕРНАТИВЕ (*)

A) Користити детаљан скуп графичких, дескриптивних, непараметарских и параметарских критеријума, расположивих у статистичким пакетима, уколико је то неопходно, за валидацију десезонирања. Ако валидација покаже негативан закључак, поновити процес десезонирања да се пронађе разлог, и реши проблем – ако је могуће.

B) Користити само критеријуме којима располаже софтвер за десезонирање који се користи. Ако валидација покаже негативан закључак, поновити процес десезонирања да се пронађе разлог, и реши проблем – ако је могуће.

C) Не спроводи се валидација десезонираних података, или коришћење графичких или дескриптивних критеријума за валидацију десезонирања, нити се понавља процес десезонирања, као у случајевима A) и B), нити се проверавају непоуздани подаци.

(*) A) Најбоља алтер., B) Прихватљива, C) Треба избегавати

5.2. МЕРЕ КВАЛИТЕТА ДЕСЕЗОНИРАЊА ПОЈЕДИНАЧНЕ СЕРИЈЕ

ОПИС

Сви софтверски пакети за десезонирање располажу великим бројем мера за процену тачности и поузданости десезонираних података. Те мере су изведене, до одређеног обима, из имплементираног метода десезонирања – али, већина су, иначе, опште, уобичајене мере.

Циљ је установити да ли десезонирана временска серија има следеће карактеристике:

- **нема** погрешних спецификација модела/ трансформације;
- **нема** резидуалних сезонских/календарских ефеката или „прекомерно ажурираних – испегланих“ (*over-adjusted*) сезонских/календарских ефеката;
- **нема** прецењеног или потцењеног броја идентификованих аутлајера или прекида у сезонској компоненти;
- **нема** нестабилности у постављеним тренд-циклус, сезонској или календарској компоненти, или у обрасцу ирегуларне компоненте;
- **нема** ирегуларних утицаја на тренд-циклус, сезонску или календарску компоненту;
- **нема** резидуалне корелације између резидуала у моделу.

Сваку од ових карактеристика треба тестирати на десезонираној серији.

ОПЦИЈЕ

- Рачунати мере квалитета за све наведене карактеристике десезониране серије.
- Рачунати мере за само неке карактеристике.
- Не рачунати наведене мере.
- Одлуке доносити на бази процене експерата.
- Ослонити се на аутоматске (софтверске) одлуке.

АЛТЕРНАТИВЕ (*)

A) Рачунати мере квалитета за све наведене карактеристике десезониране серије, спровести алтернативне процедуре десезонирања (уколико је то неопходно) и одлуке (о квалитету десезонирања) доносити на бази процене експерата.

B) Рачунати мере квалитета за све наведене карактеристике десезониране серије ослањајући се на правила аутоматизованог доношења одлука, или рачунати мере квалитета за неке карактеристике, и за њих доносити одлуке на бази процене експерата.

C) Не рачунати мере квалитета, или рачунати мере за само неке карактеристике ослањајући се на правила аутоматизованог доношења одлука.

(*) A) Најбоља алтер., B) Прихватљива, C) Треба избегавати

5.3. ПОРЕЂЕЊЕ АЛТЕРНАТИВНИХ ПРИСТУПА И/ИЛИ СТРАТЕГИЈА

ОПИС

Да би се поредила тачност и поузданост изабраних алтернатива за десезонирање, неопходан је скуп заједничких, општих мера квалитета – дијагностика, који би требало да садржи најмање следећи подскуп статистичких мера:

- M – статистика,
- мере изравнатости (глаткоћа тренд-циклус и сезонске компоненте, и, у контексту индиректног десезонирања: статистике $R1$ и $R2$ – које мере величину одступања од „глатког“ тренда, то јест величину „ирегуларне компоненте“),
- спектрална дијагностика,
- образац стабилности (историја ревизија, клизни распон – *sliding span*),

- постојање сезоналности (нпр. критеријуми: *Kendall* и *Friedman, Harvey Canova Hansen, Kruskal* и *Wallis*),
- графичко истраживање □ преглед.

ОПЦИЈЕ

- Израчунавати **све** мере које су заједничке алтернативним приступима/стратегијама ради њиховог поређења.
- Израчунавати **неке** мере које су заједничке алтернативним приступима/стратегијама ради њиховог поређења.
- Не израчунавати мере које су заједничке алтернативним приступима/стратегијама ради њиховог поређења, или израчунавати само оне мере које су **специфичне** за одређени приступ или стратегију.
- Одлуке доносити на бази процене експерата.
- Прихватити аутоматски (софтверски) донете одлуке.

АЛТЕРНАТИВЕ (*)

- A) Израчунавати све мере које су заједничке алтернативним приступима/стратегијама и одлуке доносити на бази процене експерата.
- B) Израчунавати све мере које су заједничке алтернативним приступима/стратегијама и прихватити аутоматске одлуке, или израчунавати неке заједничке мере и одлуке доносити на бази процене експерата.
- C) Не израчунавати никакве мере или израчунавати неке заједничке мере које се односе на аутоматски донете одлуке о приступима/стратегијама.

(*) A) Најбоља алтер., B) Прихватљива, C) Треба избегавати

6. СПЕЦИФИЧНОСТИ ДЕСЕЗОНИРАЊА

6.1. ДЕСЕЗОНИРАЊЕ КРАТКИХ И ВЕОМА КРАТКИХ ВРЕМЕНСКИХ СЕРИЈА

ОПИС

Веомо кратке серије (серије **краће од три године** не могу се ажурирати било методом покретних просека, било методима базираним на моделима. Ипак, оне се могу десезонирати коришћењем алтернативних, мање стандардних, процедура. **Кратке серије (3-7 година)** су довољно дуге да се могу десезонирати методом покретних просека или методима базираним на моделима, али се и даље третирају као кратке серије и може се очекивати да се појаве проблеми нестабилности. У неколико емпиријских поређења, испитиван је релативан однос одраза примене наведена два начина десезонирања на кратким временским серијама. Штавише, уназад прерачунете серије (чак и неофицијелно) могу се употребити за екстензију кратких и веомо кратких серија како би се постигла стабилност десезониране серије, када су те екстензије довољно поуздане.

Опште је правило, за серије краће од седам година, да параметри, специфицирани у пред-ретману и у процедури за десезонирање, морају бити проверавани много чешће (нпр. два пута годишње) него у стандардним, нормалним, ситуацијама.

ОПЦИЈЕ

- Прерачунавати кратке серије уназад да би се екстензијом омогућило десезонирање серије.
- Не десезонирати серију која је краћа од захтеваног минимума за примену метода

покретних просека или метода базираних на моделима.

- Користити алтернативне процедуре за ажурирање веомо кратких серија.
- Редефинисати параметре евалуиране у сегменту пред-ретмана и ажурирати кратке серије чешће него у стандардним случајевима.
- Изводити компаративне анализе о перформансама примене методе покретних просека и метода базираних на моделима на кратке серије.
- Информисати кориснике о пролемима постојања нестабилности код серија краћих од седам година.

АЛТЕРНАТИВЕ (*)

- A) Ажурирање веомо кратких серија радити коришћењем стандардних алата, под условом да су расположиве поуздане уназад прерачунате серије. Кратке временске серије се морају ажурирати коришћењем стандардних алата са чешћом ревизијом параметара. Повећана стабилност кратких десезонираних серија се може постићи прерачунавањем серије уназад.
- B) Не радити ниједну врсту ажурирања веомо кратких серија. Кратке серије ажурирати стандардним алатима са чешћом ревизијом параметара.
- C) Користити нестандардне методе за веомо кратке серије или само методе расположиве за аутоматску примену за кратке серије.

(*) A) Најбоља алтер., B) Прихватљива, C) Треба избегавати

6.2. ДЕСЕЗОНИРАЊЕ ДУГАЧКИХ ВРЕМЕНСКИХ СЕРИЈА

ОПИС

Располагање подацима за дуге временске серије је веома значајно са становишта корисника, али одржавање таквих серија није нимало лак задатак за статистичке установе из неколико разлога, какви су на пример измене у статистичким дефиницијама, методологији и класификацијама. Ипак, статистичке установе обезбеђују дугачке серије било што се код тих серија не догађају релевантне промене, било што се оне могу извести путем прерачунавања серија уназад.

У контексту десезонирања временских серија, може се хеуристички (закључивањем на бази индукције и аналогије) прихватити да се серија сматра **дугом** ако је **дужа од 20 година**. Десезонирање дугих временских серија може бити тежак посао. Током тако дугог временског временског периода основна временска серија (која се прати) може се мењати, имплицирајући измене и у компонентама и у структури компонената. У таквим случајевима, ажурирање серија на целом временском интервалу може дати резултате испод оптималних, и то највише у деловима временског интервала на почетку серија.

ОПЦИЈЕ

- Радити ажурирање целе серије коришћењем јединственог, посебног за ту серију, скупа параметара у пред-третману и десезонирању.
- Радити ажурирање над парцијалним под-периодима који се преклапају, да сваки од њих, ако је могуће, буде дужи од седам година. Такве подпериоде одређивати прецизним разматрањем резултата статистичких тестова и графикана.

- Радити ажурирање над под-периодима који се одређују једноставним „одсецањем“ интервала једнаких дужина или оређивањем дужине интервала неким од субјективних разлога.
- Радити ажурирање само на интервалима из скоријег временског периода.

АЛТЕРНАТИВЕ (*)

- A) Радити ажурирање над парцијалним под-периодима који се преклапају, да сваки од њих, ако је могуће, буде дужи од седам година, а који су изабрани на бази резултата статистичких тестова и разматрања графикана. Повезивати ажуриране податке сваког под-периода на бази информација из делова периода који се преклапају да би се избегле појаве прекида у ажурираној серији. Задржати ажуриране податке из претходних под-периода без промена и даљих ажурирања, и регуларно ажурирати податке за текући под-период.
- B) Радити ажурирање над под-периодима који се одређују једноставним „одсецањем“ интервала једнаких дужина или оређивањем дужине интервала неким од субјективних разлога. Задржати ажуриране податке из претходних под-периода и регуларно ажурирати податке за текући под-период.
- C) Радити ажурирање целе серије коришћењем јединственог, посебног за ту серију, скупа параметара, или само за најскорији временски период (за који постоје подаци серије).

(*) A) Најбоља алтер., B) Прихватљива, C) Треба избегавати

6.3. ПОСТУПАК СА ПРОБЛЕМАТИЧНИМ СЕРИЈАМА

ОПИС

Неке серије могу бити одређене веома специфичним карактеристикама, као што су:

- 1) Висока нелинеарност, што не дозвољава избор модела који је прихватљив на основу добијених дијагностика (при избору), чак и ако се серија скраћује на кохерентнији интервал;

- 2) Значајно велика ирегуларна компонента што чини да је тешко одвојити нормалне сезонске од ирегуларних ефеката;
- 3) Нестабилна сезоналност (нпр. нестабилност видљива на графички представљеној серији, или неконзистентност ажурирања серије над временским интервалима који се преклапају);
- 4) Велики број аутлајера за дужину коју има посматрана серија (тј. више од 10% од укупног броја временских тачака серије).

Овакве серије не могу бити подвргнуте стандардној процедури ажурирања. Оне морају бити третиране процедуром посебно креираном за сваки од

таквих случајева, и то посебним процесом избора модела и посебним избором скупа параметара. Квалитет ажурирања зависи од тога колико је изабрана стратегија адекватна за серију таквих карактеристика.

ОПЦИЈЕ

- Ажурирати серију само за последње године (одређен број последњих година) уколико одсецање података за период пре омогућава проналажење модела (ажурирање) разумно прихватљивог квалитета.
- Ажурирање спроводити посебним процедурама за све проблематичне серије.
- Ажурирање спроводити посебним процедурама само за значајне, битне, проблематичне серије.
- Не спроводити никаква посебна ажурирања.
- Уопште не спроводити ажурирања.

АЛТЕРНАТИВЕ (*)

- A) Ажурирање се спроводи за проблематичне серије. Од случаја до случаја одређивати процедуру за ажурирање, пре него ажурирање радити аутоматски. За изналагање решења консултовати литературу, софтверске приручнике и експертске ставове. Кориснике треба информисати о изабраној стратегији. Уколико се не постигне довољан ниво квалитета ажуриране серије, не објављивати резултате.
- B) Ажурирати само релевантне проблематичне серије, где неуспешно ажурирање серије даје резидуалну сезоналност у важним агрегатима вишег нивоа. Остале проблематичне серије третирати стандардним поступком. Уколико се не постигне довољан ниво квалитета ажуриране серије, чак и применом посебног третмана, резултујућу серију не објављивати.
- C) Ажурирање радити аутоматским процедурама за све серије, или уопште не радити ажурирање проблематичних серија.

(*) A) Најбоља алтер., B) Прихватљива, C) Треба избегавати

6.4. СЕЗОНСКА ХЕТЕРОСКЕДАСТИЧНОСТ

ОПИС

ДЕФИНИЦИЈА: Хетероскедастичност је особина зависно променљиве да мења свој варијабилитет дуж посматраног интервала независне променљиве (од које прва зависи), било да варијабилитет расте или опада дуж интервала.

Сезонска хетероскедастичност је присутна када се варијације временске серије мењају у времену, у зависности од календарског периода у години (месечно или квартално). Тај феномен је уочљив када су вредности серије у неком, посебном месецу или кварталу условљене непредвиђеним околностима, које се не јављају у осталим месецима/кварталима. Трајање и интензитет нерегуларних флукуација током, на пример, периода мраза и снега имају одраза на грађевинарство у северним европским земљама, док таквих непредвидивих фактора нема током сезона топлог времена. Због тога, у таквим случајевима, варијације серије у зимском периоду су много веће него у летњем.

Овакве ситуације узрокују, између осталог, и појаву аутлајера у таквим периодима. Ако се претпостави да варирање серије на зависи од временског временског периода и да је константно у времену (као што је, на пример, у *RegARIMA* моделима), аутлајери се аутоматски идентификују у оним месецима/кварталима у којима се показало веће варирање серије него у осталим. У периодима када је ниска непредвидивост варирања серије, то јест серија се понаша у оквирима очекиваног (као што су периоди топлог времена за грађевинарство), посебни ефекти се ретко аутоматски идентификују.

Сезонска хетероскедастичност се може идентификовати тестирањем (одговарајућих) хипотеза, графичким испитивањем и информацијама о разлозима сезонског понашања и предвидљивости таквог понашања. У процедури за десезонирање, треба имати науму да у *X-11* алгоритму постоји аутоматска детекција екстремних вредности!

ОПЦИЈЕ

- Испитати хетероскедастичност серије користећи:
  - тестирање статистичких хипотеза,
  - графичко испитивање,
  - информације о разлозима сезонског понашања и варијабилитет серије.
- При десезонирању узети у обзир постојање хетероскедастичности, то јест користити различите варијансе за различите филтере за одговарајуће месеце/квартале да би се омогућила детекција екстремних вредности.
- Не разматрати овакве појаве.

АЛТЕРНАТИВЕ (*)

- A) Испитати сезонску хетероскедастичност серије тестирањем статистичких хипотеза, графичким испитивањем и анализом расположивих информација о разлозима сезонског понашања и његовом варијабилитету, бар за важне макроекономске агрегате. При десезонирању и идентификовању екстремних вредности, рачунати на постојање сезонске хетероскедастичности.
- B) Аутоматски моделирати, рачунајући на постојање сезонске хетероскедастичности, а у зависности од резултата стандардних тестова.
- C) Не разматрати овакве појаве.

(*) A) Најбоља алтер., B) Прихватљива, C) Треба избегавати

6.5. ДЕСЕЗОНИРАЊЕ СЕРИЈА ГОДИШЊИХ ЛАНЧАНИХ ИНДЕКСА (Ласперовог типа)

ОПИС

Годишњи ланчани индекси цена Ласперовог типа (у даљем тексту Л.т.), или индекси количина, користе се у неколико макроекономских статистичких подручја, поред осталих, у националним рачунима, краткорочним статистикама и статистици трошкова рада. (За детаљнија објашњења техника израчунавања ланчаних индекса консултовати литературу.)

Представљање серија ланчаним индексима има свој одраз на сам процес десезонирања. На пример, уколико је серија представљена ланчаним индексима Л.т., то може бити значајно за процес десезонирања уколико се агрегатна серија ланчаних индекса израчунава индиректно из њених компонентних серија ланчаних индекса. Као резултат, последица, таквог поступка, индиректно десезонирана агрегатна серија може да покаже другачији ниво тренда од одговарајуће недесезониране серије. Таква одступања нивоа тренда се морају редовно и регуларно пратити. Штавише, серије ланчаних индекса Л.т. могу бити значајне за разматрање временске конзистентности између података годишњих серија и серија са периодиком мањом од годину дана (месечне/кварталне серије), а која зависи од технике израчунавања ланчаних индекса која је примењена.

ОПЦИЈЕ

- Десезонирати директно сваку појединачну серију ланчаних индекса Л.т.
- Десезонирати директно сваку појединачну серију ланчаних индекса инсистирајући на временској конзистенцији једино ако су оригинални подаци конзистентни у времену.
- Индиректно извести агрегатну серију ланчаних индекса Л.т. агрегирањем десезонираних компонентних серија ланчаних индекса Л.т. примењујући секвенцијални приступ, допуштајући да се очува агрегирање и временска конзистенција, кадгод се то сматра неопходним.
- Десезонирати само серије које су изведене из серија у форми ланчаних индекса (*unchained series*).

АЛТЕРНАТИВЕ (*)

А) Десезонирати годишње серије ланчаних индекса Л.т., бирајући између директног и индиректног десезонирања, следећи критеријуме дате у поглављима 3.4 и 3.5.

Када се користи индиректно десезонирање агрегатних серија ланчаних индекса Л.т. агрегирањем њених компонентних серија ланчаних индекса Л.т., неопходно је поштовати следећи редослед корака:

1. десезонирати компонентне серије ланчаних индекса Л.т.;
2. десезонирати компонентне серије Л.т. 'вратити' на серије базних индекса (следећи технику којом су ланчани индекси рачунати);
3. агрегирати десезониране серије које су изведене из серија у форми ланчаних индекса Л.т.;
4. резултирајућу десезонирану серију Л.т. прерачунати у серију ланчаних индекса (опет, следећи технику којом су ланчани индекси рачунати);
5. прерачунати десезонирану агрегатну серију Л.т. на серију базних индекса за референтну базну годину. Уколико постоје ефекти календара, нормализирати сезонски и календарски ажуриране податке према календару референтне године по коме је календарски десезонирана агрегатна серија, иначе нормализирати десезониране податке према оригиналним подацима из референтне године (нпр. 2005=100).

Када се према јаким захтевима корисника верификује претходна процедура и када су оригинални (или календарски ажурирани) подаци адитивни, годишњи тотал евалуирати тако да десезонирани подаци (или сезонски и календарски ажурирани) буду једнаки годишњем збиру оригиналних података (или календарски ажурираних). Коначно, проверити свеукупан квалитет десезонирања.

- В) Директно десезонирати сваку појединачну годишњу серију ланчаних индекса Л.т. без посебних разматрања временске и секторске/географске конзистенције.
- С) Десезонирање радити на серији која је изведена из серије у форми ланчаних индекса (овакав приступ и нема много смисла – строго говорећи, серија која је изведена из серије у форми ланчаних индекса и није временска серија). Наметнути временска ограничења, ограничења у процедури израчунавања и географска ограничења на десезонирану серију ланчаних индекса.

(*) А) Најбоља алтер., В) Прихватљива, С) Треба избегавати

7. ПРЕЗЕНТАЦИЈА ПОДАТАКА И РЕЗУЛТАТА ДЕСЕЗОНИРАЊА

7.1. РАСПОЛОЖИВОСТ ПОДАТАКА ИЗ БАЗА ПОДАТАКА

ОПИС

Излази, излазни резултати, процеса десезонирања би требало да буду похрањени у сигурном и расположивом окружењу ораганизованом у форми базе података. Минимални скуп излазних резултата које треба похранити, и чувати, би требало да садржи **оригиналне** и **десезониране** податке, са идентификаторима (шифрама) временских серија, таквим да садржи ознаке релевантних нивоа класификације, што омогућава корисницима упаривање са одговарајућим подацима (који су њима потребни). Следеће групе излазних података које могу бити похрањене у бази би биле: календарски ажурирани подаци, тренд-циклус серија, сезонски и календарски фактори, параметри/опције за понављање процедуре (десезонирања), затим претходно рађене корекције и претходне верзије („историјски ток“ до добијања излазних резултата). База података мора бити доступна и расположива за потребе понављања процедуре до добијања коначних, излазних резултата, ажурирање и ревизију података у бази. Похрањене информације би морале бити конзистентне под било којом стратегијом дисеминације података, и излазних резултата, и морају бити расположиве на захтев корисника, поштујући поверљивост података.

За појединачну временску серију, доступност се мери бројем расположивих излазних резултата, а у случају да се на захтев корисника, за коришћење неког сегмента информација из базе, не може одговорити, низ класификационих нивоа у шифарској идентификацији серије је неупотребљив. Јасноћа (шифарског система временских серија) квалитативно се мери тиме колико је произвођач података задовољан десезонираном серијом, а квантитативно се мери постојањем индикатора (мера) који омогућавају интерпретацију излазних резултата, на пример: месеци доминације циклуса (*MCD*) или квартали доминације циклуса (*QCD*) за праћење кретања тренда код десезониране серије, стандардних грешака за било коју појединачну компоненту серије, или комбинацију компоненти, или за одређивање времена ревизије.

(ДЕФИНИЦИЈА: **МЦД** или **КЦД** [*Months for Cyclical Dominance – MCD, Quarters for Cyclical Dominance – QCD*] одређују временски распон у коме је тренд-циклус компонента значајнија (доминантна) у односу на ирегуларну компоненту. Што је тај распон

већи, то је тренд-циклус мање значајан у односу на ирегуларну компоненту, и обрнуто.)

Упоредни квалитет доступности алтернативних приступа/стратегиија се мери као разлика броја релевантних излазних резултата који су расположиви. Мере којима се пореди јасноћа су релативне величине МЦД-а или КЦД-а, стандардне грешке (или чак постојање стандардних грешака) и ревизије јер оне директно утичу на квалитет интерпретације од стране корисника.

ОПЦИЈЕ

- Похранити и обезбедити доступност додатних излазних резултата десезонирања. На пример, претхоне корекције, календарски ажуриране податке итд.
- Похранити све метаподатке који се односе на неку појединачну серију.
- Похранити историју тока евалуације резултата да би се омогућила анализа ревидирања.

АЛТЕРНАТИВЕ (*)

- A) Систематски похрањивати оригиналне и десезониране податке, параметре десезонирања, претходне корекције и податке тренд-циклус серије са одговарајућим идентификаторима. Поштовати стандарде формирања метаподатака да би се обезбедило да се подаци могу измењивати једноставно и у складу са шаблоном презентовања метаподатка (видети поглавље 7.3). Информације у бази података морају бити обезбеђене али доступне по захтеву. Треба да буду испоштовани принципи транспарентности и да буде омогућено да корисници разумеју процес десезонирања и да могу да га понове.
- B) Систематски похрањивати оригиналне и десезониране податке са придруженим идентификаторима за везу (*link*) са метаподацима. Додатни подаци и потребни метаподаци, да би се могао поновити процес десезонирања, морају бити похрањени и документовани. Те информације треба да буду расположиве на захтев.
- C) Без систематског похрањивања оригиналних и десезонираних временских серија.

(*) A) Најбоља алтер., B) Прихватљива, C) Треба избегавати

7.2. САОПШТЕЊА ЗА ЈАВНОСТ

ОПИС

Циљ давања саопштења за јавност је да се објаве уведене новине и подаци на којима се базира политика и стратегија десезонирања временских серија. Подаци се могу, стандардно, презентовати као серије оригиналних или серије десезонираних података. Оригинални подаци садрже, и представљају, све особине појаве представљене временском серијом. Десезонирани подаци садрже „новине“ у серији, то јест тренд-циклус и ирегуларну компоненту.

Већина разматрања тренд-циклус анализе се фокусира на такозвани проблем **крајњих тачака** (података у тачакама на крају серије). Како су вредности за тренд-циклус на крају серије обично добијене екстраполацијом, оцена тренд-циклуса на интервалу последњег дела серије је непоуздана и може да одражава проблеме помака фаза у серији. Посебно се мора водити рачуна код тачака заокрета, где се наведени проблем може појавити месецима пре него тренд-циклус узме нови, тачан, правац развоја. У свим случајевима, информација у саопштењу за јавност мора бити чврсто у сагласности са принципом да се обезбеди транспарентност и да се помогне корисницима да доносе компетентне одлуке на бази расположивих информација.

Благовременост и тачност би могли бити за разматрање код публикавања неке, појединачне, серије, уколико десезонирање те серије захтева време, а што би условило одлагање објављивања података.

Благовременост и тачност би могли бити за разматрање и код алтернативних приступа/стратегија десезонирању једино ако неки од алтернативних приступа има јак одраз директно на распоред објављивања.

На пример, валидација десезонирања индиректним приступом би захтевала више времена него валидација десезонирања директним приступом.

Шире информације о препорукама за објављивање података се могу наћи у ОЕЦД приручнику *Data and Metadata Reporting and Presentation Handbook*, у поглављу 5.

ОПЦИЈЕ

- У саопштењима за јавност дати само серије оригиналних података.
- Проширити садржај саопштења за јавност једном или више следећих трансформација: десезониране серије, календарски ажуриране серије и серије тренд-циклуса.
- Презентовати само нивое и различите облике стопа раста.
- Укључити емпиријске грешке ревизије за десезониране и/или тренд-циклус серије података.

АЛТЕРНАТИВЕ (*)

- A) Серије десезонираних података су најпогодније за презентовање у саопштењима за јавност. Додатно, корисницима треба дати упутства за долажење до информација о комплетном историјату процеса формирања оригиналних, календарски ажурираних и тренд-циклус временских серија података, и то путем референци или интернет линкова. При презентовању оцена за тренд-циклус компоненту, вредности из последњег временског сегманта серије не треба давати из разлога наведених у разматрању проблема крајњих тачака, или ако се објављују, мора им бити прикључено упозорење на постојање проблема крајњих тачака. Стопе раста и нивое промена период-на-период рачунати на десезонираној серији и опрезно их користити (у презентацији) уколико се ради о серији непредвидивог понашања.
- B) Презентовати графички десезониране и тренд-циклус серије података тако да буду укључене и оцене за текући крај серије. У овом случају, проблема крајњих тачака у оцени тренд-циклус серије мора бити јасно представљен. Поређења година-на-годину радити на десезонираној серији, и то у случају корисничких захтева који се морају испоштовати. Годишње стопе раста треба такође користити, посебно ако постоје врло оправдани разлози (на пример, код монетарних агрегата). Посебно треба на то обратити пажњу код јако непредвидивих серија. Корисници морају бити информисани о специфичним карактеристикама годишњих стопа раста.
- C) Презентовати само оригиналне податке, за серије које имају сезонску компоненту, или презентовати само податке тренд-циклус серије. Такође презентовати, за раније периоде, стопе раста период-на-период израчунате на подацима било оригиналне било тренд-циклус серије.

(*) A) Најбоља алтер., B) Прихватљива, C) Треба избегавати

7.3. ДОКУМЕНТОВАЊЕ МЕТАПОДАТАКА ДЕСЕЗОНИРАЊА

ОПИС

Важно је да десезонирани подаци буду адекватно документовани следећи принципе и шему *SDMX* структуре (*SDMX: Statistical Data and Metadata eXchange* – Размена статистичких података и метаподатака; *SDMX* стандардизује начине организовања и размене података и обезбеђује међународне смернице како организовати податке). Метаподаци десезонирања су суштствени за комуникацију са корисницима. Уз то су и веома корисни за размену информација између институција (које производе или користе десезониране податке), али такође и за праћење имплементације ЕСС смерница за десезонирање временских серија.

SDMX дефинише концепт десезонирања **скупом процедура** које служе за модификацију статистичких података на начин да оне буду прилагођене националним и/или међународним стандардима, или да се укаже на разлике у квалитету које се показују при компилацији одређених националних, специфичних скупова података. (Концепт је представљен у *Concept 3, Annex 1, SDMX guidelines* – “*Cross-Domain Concepts*”).

Шаблон метаподатака десезонирања мора бити тако дизајниран да задовољава захтеве концепта десезонирања. Он мора да прикаже, у стандардној

форми, начин десезонирања за различите групе серија.

И *SDMX* и метаподаци десезонирања се морају регуларно ревидирати (у датим, и прихваћеним, интервалима и ситуацијама).

ОПЦИЈЕ

- Користити *SDMX* шему.
- Користити шаблон за метаподатке десезонирања.
- Користити неки други начин организовања метаподатака.
- Не документовати метаподатке.

АЛТЕРНАТИВЕ (*)

- A) Користити *SDMX* шему допуњену шемема метаподатака десезонирања за све групе серија. Регуларно ажурирати информације о променама у процесу десезонирања користећи било *SDMX* било шаблон метаподатака десезонирања.
- B) Користити само *SDMX* шему, и регуларно је ревидирати.
- C) Не састављати (производити) метаподатке.

(*) A) Најбоља алтер., B) Прихватљива, C) Треба избегавати

ПОГОВОР

У специјалној теми овог броја ТРЕНДОВА, како је најављено у претходном броју, представљена су поглавља:

4. ПРОЦЕДУРЕ РЕВИЗИЈЕ,
5. ТАЧНОСТ ДЕСЕЗОНИРАЊА,
6. СПЕЦИФИЧНОСТИ ДЕСЕЗОНИРАЊА, и
7. ПРЕЗЕНТАЦИЈА ПОДАТАКА И РЕЗУЛТАТА ДЕСЕЗОНИРАЊА.

Уведено је неколико нових, стандардизованих термина из овог сегмента теорије (и „праксе“) процеса десезонирања у статистици, нпр. метаподаци (као једна реч) и шаблон метаподатака као образац који даје Евростат за достављање метаподатака, и термин изравнатост (серије) за оба термина: глаткоћа (*smoothness*) и грубост, храпавост (*roughness*), који се у Евростатовој терминологији равноправно користе.

Нажалост, у финализацији целокупног презентовања ЕСС смерница за десезонирање, у трећем делу је уочено неколико недоследности у односу на први и други део, објављених у претходним бројевима ТРЕНДОВА. Служба за временске серије Републичког завода за статистику планира да комплетан текст смерница буде (обједињени објављени делови) објављен у некој форми интерне статистичке публикације, и у ком случају би уочене недоследности биле кориговане.

ЛИТЕРАТУРА

1. ESS guidelines on seasonal adjustment, 2015 edition, EUROSTAT.
2. www.cros-portal.eu
3. www.wikipedia.org
4. www.sa-elearning.eu/si-ratio
5. www.mathworks.com/mathlabcentral
6. www.springer.com
7. Jacco Daalmans, Nino Muskhudiani, (2010), A Multivariate Denton Method for Benchmarking Large Data Sets, Statistics Netherlands, Hague.
8. Modeling Financial Time Series with S-PLUS; Zivot., E, Wang, J. (2006); Springer Science+Business Media, Inc.
9. Time Series Modeling for Analysis and Control; Ohtsu, Kohei, Peng, Hui, Kitagawa, Genshiro (2015), Springer Science+Business Media, Inc.

Активности

Activities

Серије базних индекса (просек 2014=100)

Base indices series (average 2014=100)

Шифра	Назив
Code	Title
01105	Бруто домаћи производ, РСД, релативне цене 2010. - укупно (квартална серија) <i>Gross domestic product, RSD, relative prices 2010. - total (quarterly series)</i>
01000	Индустријска производња - укупно <i>Industrial production - total</i>
01001	Индустријска производња - енергија <i>Industrial production - energy</i>
01002	Индустријска производња - интермедијарни производи, осим енергије <i>Industrial production - intermediary products, except energy</i>
01003	Индустријска производња - капитални производи <i>Industrial production - capital products</i>
01004	Индустријска производња - трајни производи за широку потрошњу <i>Industrial production - durable products for consumption</i>
01005	Индустријска производња - нетрајни производи за широку потрошњу <i>Industrial production - non-durable products for consumption</i>
01300	Индустријска производња - рударство <i>Industrial production - Mining and quarrying</i>
01400	Индустријска производња - прерађивачка индустрија <i>Industrial production - manufacturing</i>
01500	Индустријска производња - снабдевање ел. енергијом, гасом, паром и климатизација <i>Industrial production - Electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>
01065	Продаја и откуп производа пољопривреде, шумарства и рибарства - укупно <i>Sale and purchase of agricultural, forestry and fishing products - total</i>
01031	Часови рада на градилиштима - пословни субјекти (квартална серија) <i>Hours of work on construction sites - business subject (quarterly series)</i>
01040	Обим услуга у саобраћају - укупно <i>Volume of transport services - total</i>
01047	Обим услуга у путничком саобраћају - укупно <i>Volume of services in passengers' transport - total</i>
01054	Обим услуга у теретном саобраћају - укупно <i>Volume of services in freights' transport - total</i>
01070	Ноћења туриста - укупно <i>Tourist nights - total</i>
01071	Ноћења туриста - домаћи <i>Tourist nights - domestic</i>
01072	Ноћења туриста - страни <i>Tourist nights - foreign</i>

АКТИВНОСТИ

Укупан бруто домаћи производ (изражен у референтним ценама 2010. године) у трећем кварталу 2015. године већи је за 3,1% од просека 2014. и за 2,2% од укупно оствареног БДП-а у трећем кварталу 2014. године. Кумулативно посматрано, за првих девет месеци 2015. године, у односу на првих девет месеци претходне године, укупни БДП већи је за 0,5%. У првих девет месеци 2015. године БДП је мањи за 1,2% од просека 2014.

Укупна индустријска производња је у првих једанаест месеци 2015. године већа за 8,1% у односу на исти период претходне године. У трећем кварталу 2015. године, укупна производња већа је за 13,4% у односу на трећи квартал 2014. године. Индустријска производња је, у односу на претходни месец, већа у септембру за 3,5% и октобру за 8,2%, док је у новембру мања за 1,1%. У односу на исте месеце претходне године, у септембру, октобру и новембру производња расте по стопи од 14%, 7,8% и, 11,7%, респективно. У односу на просек 2014. године, производња је већа у септембру за 9%, у октобру већа за 17,9%, и у новембру је већа за 16,6%, респективно.

Посматрано по секторима, за првих једанаест месеци 2015, у односу на исти период 2014. године, забележен је раст у сектору рударства од 8,5%, у прерађивачкој индустрији од 5,9%, и у производњи и дистрибуцији електричне енергије, гаса и воде раст од 16,4%.

Унутар економских групација производа, у првих једанаест месеци 2015, у односу на исти период 2014. године, производња је забележила стопе: у производњи енергије 15%, интермедијарних производа, осим енергије 5%, капиталних производа 4,4%, трајних производа за широку потрошњу 1,4% и нетрајних производа за широку потрошњу 6,1%.

Грађевинска активност, мерена часовима рада на градилиштима предузећа, у првих девет месеци 2015. већа је за 3,3% у односу на исти период претходне године, и мања је од просека 2014. године за 1,3%. У трећем кварталу 2015. године већа је за 2,3% у односу на трећи квартал претходне године, и већа од просека 2014. године за 8,8%.

Обим укупне саобраћајне активности у трећем кварталу 2015. године већи је за 27,2% од просека 2014, а за 6,8% од укупно остварених услуга у трећем кварталу 2014. године. У првих девет месеци 2015. године саобраћајна активност је већа за 8,9% него у истом периоду 2014. године, такође је већа за 9,7% и од просека 2014. године.

Туристичка активност, мерена укупним бројем ноћења туриста, месечно опада у септембру за 34,4%, октобру за 8,6% и новембру за 32,2%. Годишње стопе за септембар, октобар и новембар 2015. године, износе: 9,9%, 11,2% и 3,7%. У односу на просек 2014. године, укупна ноћења туриста се повећавају у септембру за 16,9%, у октобру за 6,8%, док у новембру падају чак за 27,6%. За првих једанаест месеци 2015. године остварено је 9,1% више ноћења у односу на исти период 2014. године. У истом периоду, број ноћења домаћих туриста бележи кумулативни раст за 7,8%, а број ноћења страних туриста раст за 11,5%, у односу на првих једанаест месеци 2014. године.

ACTIVITIES

Total gross domestic product (expressed at referent 2010 prices) in the third quarter of 2015, was by 3.1% above the average in 2014 and by 2.2% above the total realised GDP in the third quarter of in 2014. Cumulatively, in the first nine months of 2015 the total GDP was up by 0.5% in relation the same period in 2014. In the first nine months in 2015 the total GDP was down by 1.2% in relation to the average in 2014.

Total industrial production, in the first eleven months of 2015, recorded an 8.1% increase in relation to the same period of the previous year. In the third quarter of 2015, it recorded a 13.4% growth in relation to the third quarter of the previous year. When compared with the previous month, industrial production was up by 3.5% and 8.2% in September and in October, respectively, but was down by 1.1% in November. In September, October and November, the total industrial production increased by: 14%, 7.8% and 11.7%, respectively in comparison to the same months of the previous year. When compared with the average in 2014, it grew in September by 9%, 17.9% in October and 16.6% in November.

Observed by sectors and compared with the average in 2014, industrial production in the first eleven months of 2015 increased in Mining and quarrying by 8.5%, in Manufacturing by 5.9% and in Electricity, gas, steam and air conditioning by 16.4%.

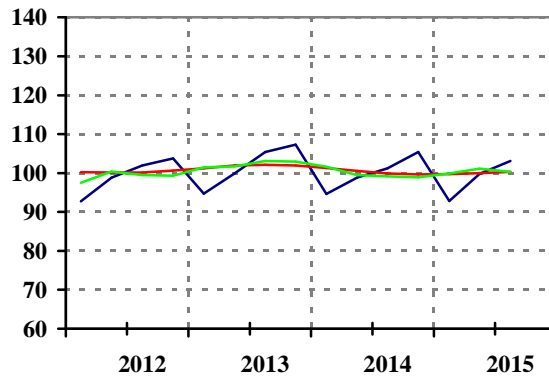
Observed by economic use, in the first eleven months in 2015, compared to the same period in 2014, production recorded the following rates: in production of energy 15%, in intermediate goods, except energy 5%, in capital goods 4.4%, in durable consumer goods 1.4% and in non-durable consumer goods 6.1%.

The volume of construction activity, expressed in hours of work on construction sites of enterprises, in the first nine months in 2015, recorded a 3.3% increase in relation to the same period of the previous year, and a 1.3% decrease in relation to the average in 2014. In the third quarter of 2015, it was by 2.3% above the level attained in the third quarter of the previous year, and by 8.8% above the average in 2014.

The volume of transport activities in the third quarter of 2015 was by 27.2% above the average in 2014 and by 6.8% above the activities realized in the third quarter of 2014. In the first nine months of 2015, the transport activities increased by 8.9% in relation to the same period of the previous year, and by 9.7% in relation to the average in 2014.

Tourist activity, measured by total number of tourist nights, decreased on monthly level in September by 34.4%, in October by 8.6% and in November by 32.2%. Annual rates in September, October and November were: 9.9%, 11.2% and 3.7%, respectively. When compared with the average in 2014, they grew by 16.9% in September, by 6.8% in October, but fell by 27.6% in November. In the first eleven months in 2015, there were by 9.1% more tourist nights than in the same period in 2014. In the same period, the number of domestic tourist nights saw a cumulative growth of 7.8%, and the number of foreign tourist nights a growth of 11.5%, compared to the first eleven months in 2014.

01105 Бруто домаћи производ, РСД, релативне цене 2010.
 - укупно (квартална серија)
 Gross domestic product, RSD, relative prices 2010.
 - total (quarterly series)

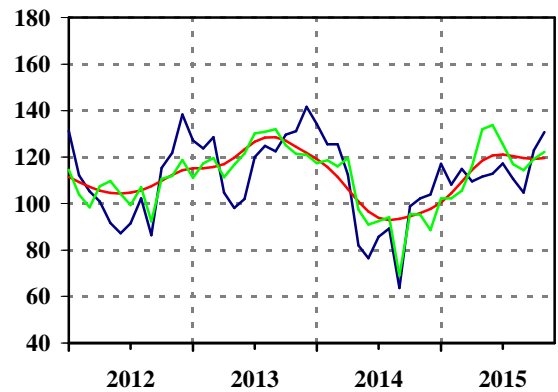
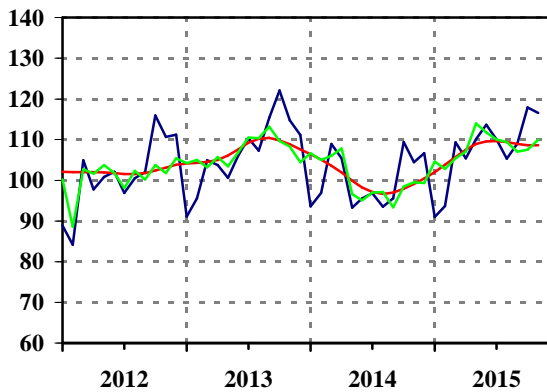

Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
		I				II			III			IV	
01105	2013			94,8			99,9			105,6			107,2
01105	2014			95,2			98,9			100,9			105,0
01105	2015			93,4			99,8			103,1			

01000 Индустриска производња - укупно
 Industrial production - total

01001 Индустриска производња - енергија
 Industrial production - energy

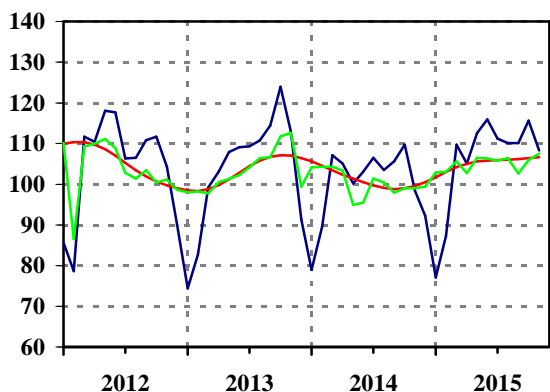

Ø 2014=100

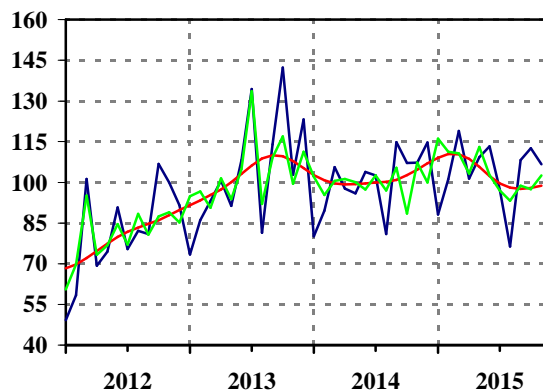
		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
01000	2013	91,1	95,6	104,9	103,7	100,6	106,1	110,3	107,3	115,4	122,1	114,8	111,1
01000	2014	93,6	96,9	108,9	105,4	93,3	95,6	96,8	93,5	95,6	109,4	104,4	106,6
01000	2015	91,0	93,7	109,3	105,4	110,1	113,7	110,0	105,3	109,0	117,9	116,6	
01001	2013	127,1	123,7	128,5	104,7	98,1	101,9	119,9	124,8	122,5	129,7	131,2	141,6
01001	2014	134,3	125,4	125,5	112,4	82,1	76,6	85,8	89,3	63,6	98,8	102,3	103,9
01001	2015	117,1	108,2	114,9	109,5	111,6	112,8	117,2	110,6	104,7	122,8	130,8	

01002 **Индустријска производња**
- интермедијарни производи, осим енергије
Industrial production
- intermediary products, except energy

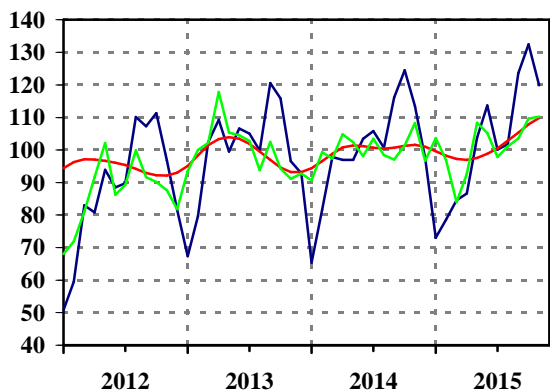
01003 **Индустријска производња**
- капитални производи
Industrial production
- capital products

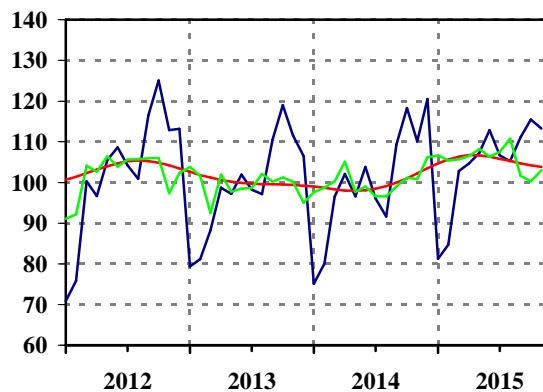
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија	Год.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Series	Year	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
01002	2013	74,4	82,8	99,2	103,1	107,9	109,1	109,3	110,7	114,5	124,0	113,1	91,3
01002	2014	79,0	89,6	107,1	105,1	100,2	103,0	106,5	103,5	105,6	109,7	98,4	92,3
01002	2015	77,1	87,3	109,7	105,1	112,6	116,0	111,3	110,1	110,1	115,7	108,3	
01003	2013	73,5	86,1	93,1	100,7	91,3	108,2	134,4	81,4	113,9	142,3	102,8	123,2
01003	2014	80,1	89,6	105,6	97,7	95,9	103,8	102,5	81,0	114,8	107,1	107,2	114,7
01003	2015	88,2	101,1	119,0	101,4	109,2	113,2	97,4	76,4	108,2	112,6	106,7	

01004 **Индустријска производња**
- трајни производи за широку потрошњу
Industrial production
- durable products for consumption

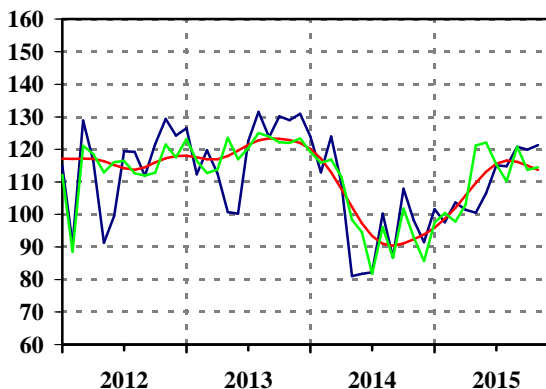
01005 **Индустријска производња**
- нетрајни производи за широку потрошњу
Industrial production
- non-durable products for consumption

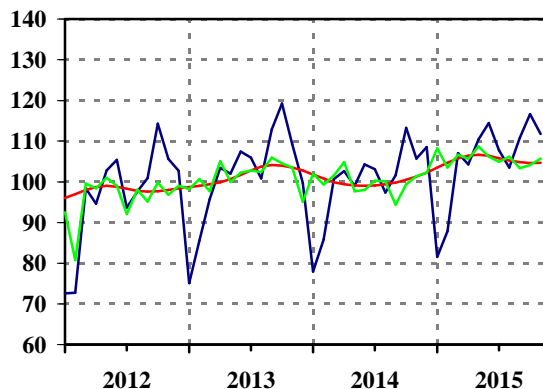
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија	Год.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Series	Year	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
01004	2013	67,4	79,6	102,3	109,3	99,5	106,6	105,1	99,8	120,6	115,9	96,5	92,8
01004	2014	65,4	81,6	97,8	96,9	96,9	103,4	105,8	100,6	116,2	124,5	113,5	97,4
01004	2015	73,1	78,6	84,6	86,6	103,7	113,7	100,1	101,7	123,6	132,4	119,9	
01005	2013	79,4	81,2	88,3	98,7	97,2	101,9	98,2	97,1	110,5	119,0	111,6	106,5
01005	2014	75,1	80,1	96,5	102,1	96,6	103,8	96,0	91,6	109,3	118,3	110,1	120,5
01005	2015	81,3	84,7	102,8	104,7	107,3	112,9	106,6	105,2	111,2	115,5	113,3	

01300 Индустриска производња
- рударство
Industrial production
- mining and quarrying

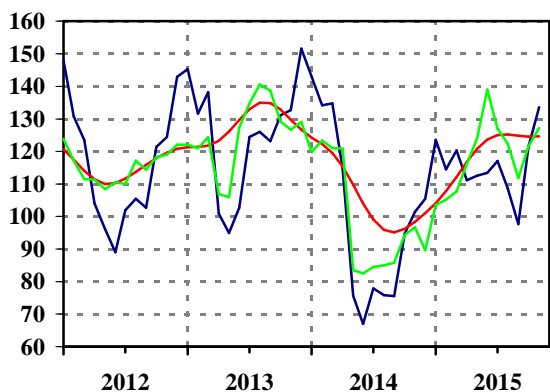
01400 Индустриска производња
- прерађивачка индустрија
Industrial production
- manufacturing

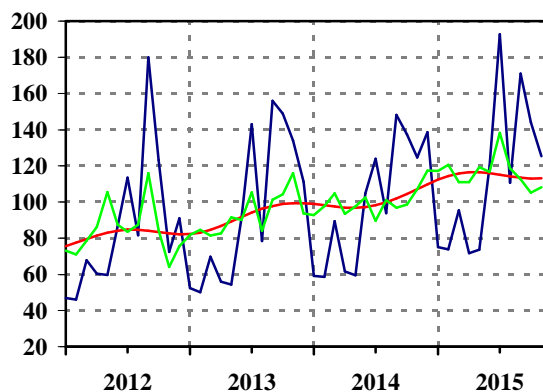
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
01300	2013	126,5	112,3	119,7	112,5	100,7	100,2	122,5	131,5	123,7	130,2	129,0	131,0
01300	2014	123,9	112,9	123,9	109,5	81,1	81,8	82,3	100,2	86,8	107,9	98,2	91,5
01300	2015	101,6	97,6	103,7	101,4	100,5	106,5	115,1	114,8	120,7	119,9	121,2	
01400	2013	75,1	85,6	95,7	103,4	102,0	107,4	105,9	100,8	112,9	119,3	109,2	99,7
01400	2014	78,0	85,8	100,7	102,6	99,0	104,3	103,1	97,4	101,6	113,3	105,7	108,5
01400	2015	81,6	87,9	107,0	104,3	110,4	114,5	107,7	103,5	110,8	116,7	111,8	

01500 Индустриска производња - снабдевање ел. енергијом, гасом, паром и климатизација
Industrial production
- electricity, gas, steam and air conditioning supply

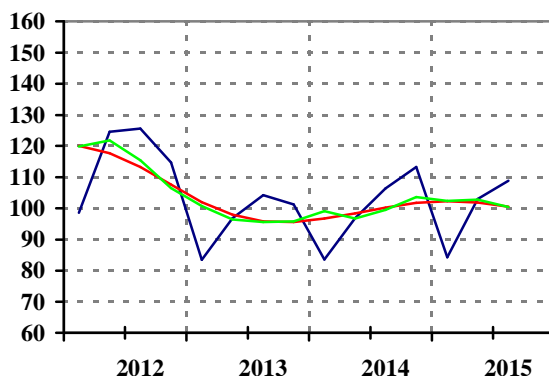
01065 Продаја и откуп производа пољопривреде, шумарства и рибарства - укупно
Sale and purchase of agricultural, forestry and fishing products - total

Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
01500	2013	145,3	131,6	138,2	100,9	94,9	102,7	124,5	126,0	123,1	131,1	132,7	151,6
01500	2014	143,0	134,2	134,8	114,7	75,6	67,0	77,9	75,8	75,5	94,7	101,4	105,4
01500	2015	123,5	114,5	120,3	111,1	112,5	113,4	117,0	108,6	97,7	121,5	133,6	
01065	2013	52,4	50,1	69,8	56,0	54,2	91,2	143,2	78,5	156,0	149,0	134,0	111,2
01065	2014	59,3	58,7	89,4	61,6	59,6	104,8	123,9	93,9	148,2	137,4	124,5	138,7
01065	2015	75,1	73,9	95,4	71,7	73,7	119,8	192,7	110,7	171,1	144,2	125,2	

01031 Часови рада на градилиштима пословних субјеката (квартална серија)
Hours of work on construction sites of business subject (quarterly series)

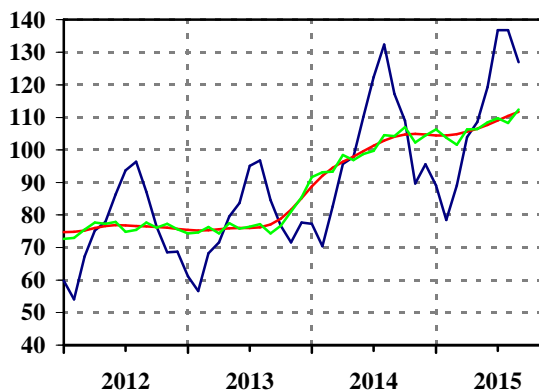
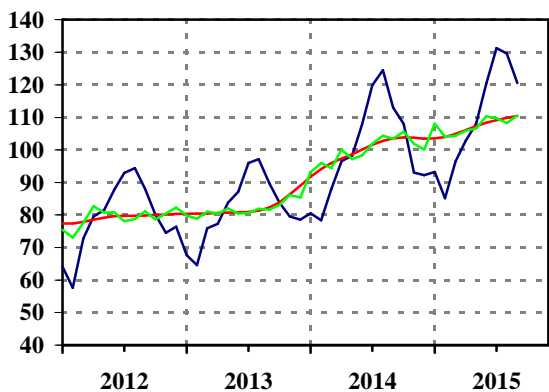

Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					тренд-циклус компонента / trend-cycle component					десезонирана серија / seasonally adjusted				
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec			
		I			II			III			IV					
01031	2013			83,5			96,8			104,2			101,2			
01031	2014			83,6			96,8			106,4			113,2			
01031	2015			84,3			103,0			108,8						

01040 Обим услуга у саобраћају - укупно
Volume of transport services - total

01047 Обим услуга у путничком саобраћају - укупно
Volume of services in passengers' transport - total

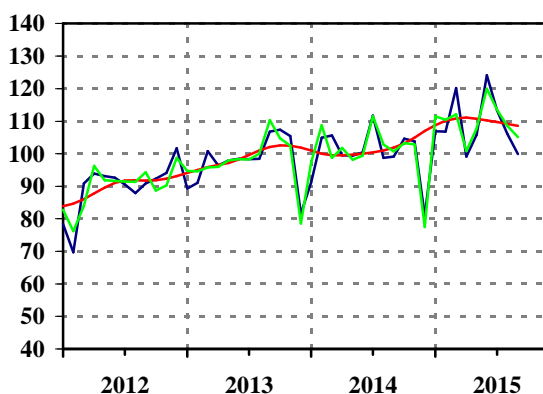

Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					тренд-циклус компонента / trend-cycle component					десезонирана серија / seasonally adjusted				
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec			
01040	2013	67,7	64,6	75,9	77,3	83,8	87,1	95,9	97,1	89,8	83,8	79,5	78,6			
01040	2014	80,5	78,4	88,0	96,5	98,2	107,9	119,9	124,5	113,0	108,0	93,0	92,2			
01040	2015	93,2	85,1	96,4	102,8	108,0	120,4	131,3	129,6	120,6						
01047	2013	61,2	56,6	68,3	71,6	79,5	83,7	95,1	96,7	84,6	76,7	71,6	77,7			
01047	2014	77,3	70,4	82,6	95,6	97,8	110,2	122,3	132,3	117,2	109,0	89,7	95,5			
01047	2015	89,1	78,5	89,1	104,0	108,6	119,3	136,8	136,8	126,9						

Напомена: Индекси услуга у саобраћају - укупно, су без поштанских активности и телекомуникација.
 Footnote: Indices for transport services - total, do not include postal activities and telecommunication.

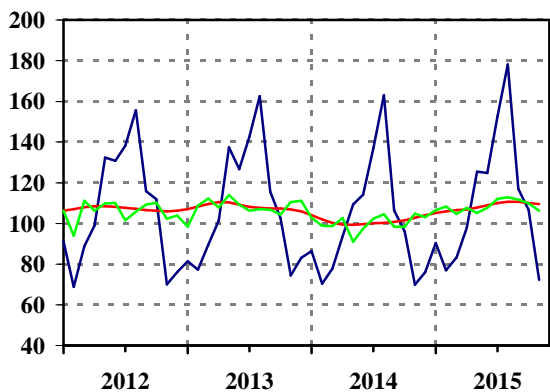
01054 Обим услуга у теретном саобраћају
- укупно
Volume of services in freights' transport
- total

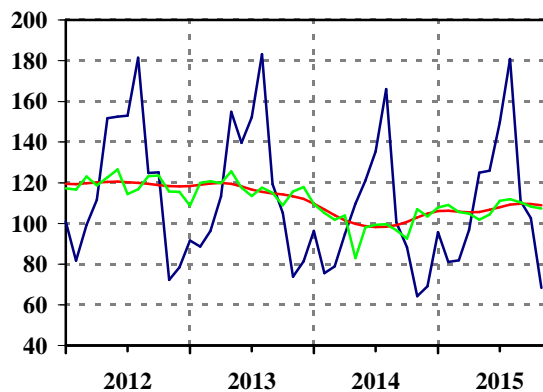
Ø 2014=100

Серија Series	Год. Year	I Jan	II Feb	III Mar	IV Apr	V May	VI Jun	VII Jul	VIII Aug	IX Sep	X Oct	XI Nov	XII Dec
01054	2013	89,3	91,0	100,7	96,3	97,9	98,4	98,3	98,4	106,8	107,4	105,5	81,6
01054	2014	91,1	105,0	105,7	99,5	99,4	100,4	111,7	98,7	99,1	104,7	103,8	81,0
01054	2015	106,9	106,8	120,2	99,1	105,8	124,1	113,3	106,1	99,9			

01070 Ноћења туриста
- укупно
Tourist nights
- total

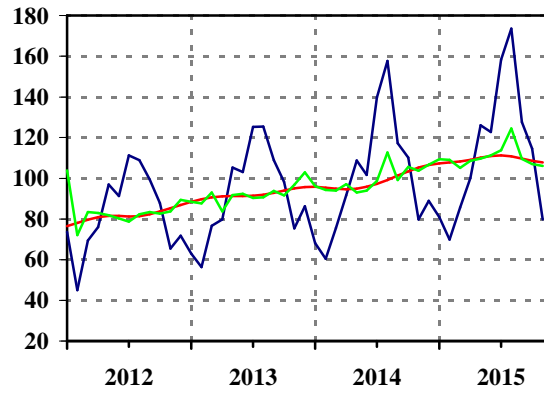
01071 Ноћења туриста
- домаћи
Tourist nights
- domestic

Ø 2014=100

Серија Series	Год. Year	I Jan	II Feb	III Mar	IV Apr	V May	VI Jun	VII Jul	VIII Aug	IX Sep	X Oct	XI Nov	XII Dec
01070	2013	81,5	77,3	89,4	101,4	137,3	126,6	142,8	162,7	115,6	102,7	74,5	83,2
01070	2014	86,4	70,3	77,8	93,7	109,4	114,1	136,9	163,1	106,4	96,1	69,8	76,1
01070	2015	90,4	77,1	83,3	98,0	125,4	124,8	152,7	178,2	116,9	106,8	72,4	
01071	2013	91,6	88,7	96,4	113,3	154,9	139,6	152,3	183,2	119,3	105,1	73,9	81,4
01071	2014	96,4	75,7	79,0	94,8	109,7	121,0	135,3	166,1	100,5	88,4	64,2	69,0
01071	2015	95,7	81,1	82,0	96,9	125,0	125,9	149,7	180,8	111,0	102,6	68,3	

01072 Ноћења туриста
- страни
Tourist nights
- foreign

Ø 2014=100

		оригинална серија / <i>original series</i>						десезонирана серија / <i>seasonally adjusted</i>					
		тренд-циклус компонента / <i>trend-cycle component</i>											
Серија	Год. <i>Year</i>	I <i>Jan</i>	II <i>Feb</i>	III <i>Mar</i>	IV <i>Apr</i>	V <i>May</i>	VI <i>Jun</i>	VII <i>Jul</i>	VIII <i>Aug</i>	IX <i>Sep</i>	X <i>Oct</i>	XI <i>Nov</i>	XII <i>Dec</i>
01072	2013	63,1	56,5	76,7	79,8	105,3	103,0	125,4	125,5	108,8	98,2	75,5	86,3
01072	2014	68,2	60,5	75,6	91,6	108,7	101,7	139,8	157,7	117,2	110,1	79,9	89,0
01072	2015	80,9	70,0	85,6	100,1	126,2	122,8	158,3	173,5	127,7	114,5	79,8	

Финална тражња

Final demand

Серије базних индекса (просек 2014=100)

Base indices series (average 2014=100)

Шифра	Назив
Code	Title
02000	Залихе готових производа у индустријској производњи - укупно <i>Stocks of manufactured goods in industrial production - total</i>
02001	Залихе готових производа у индустријској производњи - енергија <i>Stocks of manufactured goods in industrial production - energy</i>
02002	Залихе готових производа у индустријској производњи - интермедијарни производи, осим енергије <i>Stocks of manufactured goods in industrial production - intermediary goods, except energy</i>
02003	Залихе готових производа у индустријској производњи - капитални производи <i>Stocks of manufactured goods in industrial production - capital goods</i>
02004	Залихе готових производа у индустријској производњи - трајни производи за широку потрошњу <i>Stocks of manufactured goods in industrial production - durable goods for consumption</i>
02005	Залихе готових производа у индустријској производњи - нетрајни производи за широку потрошњу <i>Stocks of manufactured goods in industrial production - non-durable goods for consumption</i>
02300	Залихе готових производа у индустријској производњи - рударство <i>Stocks of manufactured goods in industrial production - mining and quarrying</i>
02400	Залихе готових производа у индустријској производњи - прерађивачка индустрија <i>Stocks of manufactured goods in industrial production - manufacturing</i>
04020	Промет робе у трговини на мало пословних субјеката, у текућим ценама - укупно <i>Turnover of goods in retail trade of all enterprises, at current prices - total</i>
01050	Промет робе у трговини на мало пословних субјеката, у сталним ценама - укупно <i>Turnover of goods in retail trade of all enterprises, at constant prices - total</i>
04030	Промет у угоститељству, у текућим ценама - укупно <i>Turnover in catering trades, at current prices - total</i>
01060	Промет у угоститељству, у сталним ценама - укупно <i>Turnover in catering trades, at constant prices - total</i>
09010	Распоређени јавни приходи и примања - укупно <i>Distributed public revenues and income - total</i>
09011	Распоређени јавни приходи и примања буџетима и другим корисницима - укупно <i>Distributed public revenues and income to budgets and other users - total</i>
10010	Приходи од доприноса за социјално осигурање - укупно <i>Revenues from social security contributions - total</i>

ФИНАЛНА ТРАЖЊА

Укупне залихе готових индустријских производа у првих једанаест месеци 2015. године веће су за 2,7% у односу на исти период претходне, и за 1,9% од просека 2014. године. Укупне залихе бележе месечни раст од 0,5% у септембру, док у октобру бележе раст по стопи од 5,5% и новембру по месечној стопи од 6,5%. У односу на исте месеце 2014. године, укупне залихе готових производа бележе раст од 7,4% у септембру, 3,5% у октобру и раст од 2,4% у новембру 2015. године.

Посматрано по **секторима** (јануар–новембар 2015 / јануар–новембар 2014), залихе бележе пад у сектору **рударства** за 9,4%, док је у **прерађивачкој индустрији** забележен раст за 2,4%.

У периоду јануар–новембар 2015, у односу на исти период 2014. године, повећане су **залихе интермедијарних производа, осим енергије** за 0,8%, **залихе капиталних производа** за 10,2%, затим **залихе трајних производа за широку потрошњу** за 8,3% и **залихе нетрајних производа за широку потрошњу** за 3,3%, док су смањене **залихе енергије** за 1,8%.

Промет робе у трговини на мало у предузећима, у текућим ценама, у септембру је, у односу на август, мањи за 5,2%, а у **сталним** за 5,1%. У октобру 2015. промет на мало у текућим ценама већи је за 7,8%, а у **сталним** ценама већи је за 8,2%, док је у новембру у текућим ценама мањи за 6,3%, а у **сталним** ценама за 6%, у односу на промет остварен у претходном месецу. У периоду јануар–новембар 2015, у односу на исти период 2014. године, промет робе у трговини на мало већи је у текућим ценама за 1,1%, а у **сталним** ценама за 1,9%.

Укупно распоређени јавни приходи и примања, у првих једанаест месеци 2015. године, номинално су већи за 2,4% (реално за 0,5%) у односу на исти период 2014. године, док су, рачунато у односу на просек 2014. године, номинално већи за 0,7% (реално мањи за 1,2%). У периоду јануар–новембар 2015. године, **укупно распоређени јавни приходи и примања буџетима и другим корисницима** номинално су већи за 3,3% (реално за 1,4%) у односу на исти период претходне године, а у односу на просек претходне године, номинално су већи за 1,7% (реално мањи за 0,1%). У односу на исти период претходне године, **укупни приходи од доприноса за социјално осигурање** номинално су смањени за 1% (у односу на просек претходне године смањени су за 3,2%), док су реално годишње смањени за 2,8% (у односу на просек смањени су за 4,9%).

У **прва три месеца** 2015. године, у односу на исти период прошле године, укупно распоређени јавни приходи и примања су номинално већи за 6,4% (реално за 4,3%), распоређени приходи и примања буџетима и другим корисницима су већи за 8,6% (реално за 6,5%), док су приходи од доприноса за социјално осигурање смањени 1,1% (реално за 3%).

FINAL DEMAND

Total stocks of finished industrial products in the first eleven months in 2015 increased by 2.7%, compared to the same period of the previous year, and by 1.9% comparing to the average in 2014. Total stocks saw a monthly increase of 0.5%, 5.5% and 6.5% in September, October and November, respectively. When compared with the same months of the previous year, total stocks recorded a growth of 7.4%, 3.5% and 2.4% in September, October and November 2015, respectively.

*Observed by sections (January–November 2015 / January–November 2014), stocks decreased in the sections in **Mining and quarrying** by 9.4%, while they increased in **Manufacturing** by 2.4%.*

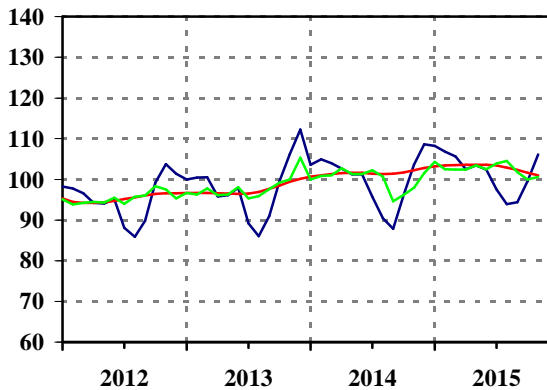
*In the period January–November 2015, compared to the same period in 2014, an increase was recorded in **stocks of intermediate goods, except energy** (0.8%) and in **stocks of capital goods** (10.2%), in **stocks of durable consumer goods** (8.3%) and in **stocks of non-durable consumer goods** (3.3%), while a decrease was noted in **stocks of energy** (1.8%).*

*Turnover of goods in retail trade in enterprises, when compared with August, decreased in September by 5.2% at **current prices**, and by 5.1% at **constant prices**. In October 2015, it increased by 7.8% at current prices, and by 8.2% at constant prices, while in November 2015, it fell by 6.3% at current prices, and by 6% at constant prices, compared to the previous month. In the period January–November 2015, in relation to the same period in 2014, the turnover of goods in retail trade in enterprises was up by 1.1% at current prices, and by 1.9% at constant prices.*

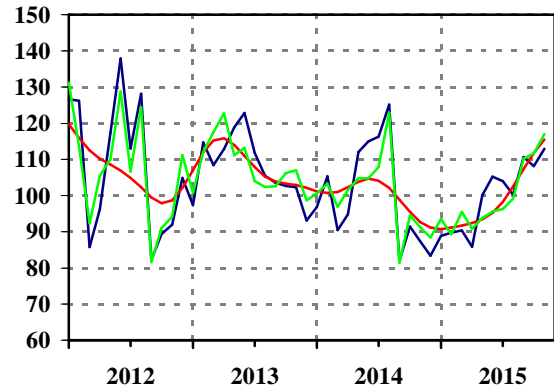
*Distributed total public revenues and income increased nominally by 2.4% (in real terms by 0.5%) in the first eleven months in 2015, compared to the same period in 2014. In relation to the average in 2014, they were nominally up by 0.7% (in real terms down by 1.2%). In the period January–November 2015, **distributed total public revenues and income to budget and other beneficiaries**, grew nominally by 3.3%, (in real terms by 1.4%), comparing to the same period of the previous year, but comparing to the average of the previous year, they grew nominally by 1.7% (in real terms by 0.1%). In relation to the same period of the previous year, **revenues from total social security contribution**, recorded a 1% nominal increase (in relation to the average in the previous year they saw a fall of 3.2%), and they fell on annual basis by 2.8% in real terms (when compared with the average they were down by 4.9%).*

In the first three months of 2015, when compared with the same period of the previous year, an annual nominal growth of 6.4% and of 4.3% in real terms were recorded in distributed total public revenues and income. Distributed total public revenues and income to budget and other beneficiaries increased nominally by 8.6% and by 6.5% in real terms. Revenues from total social security contribution decreased nominally by 1.1% and by 3% in real terms.

02000 Залихе готових производа у инд. производњи - укупно
Stocks of manufactured goods in ind. production - total

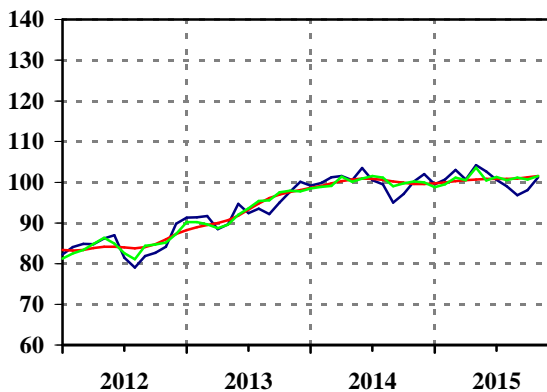
02001 Залихе готових производа у инд. производњи - енергија
Stocks of manufactured goods in ind. production - energy

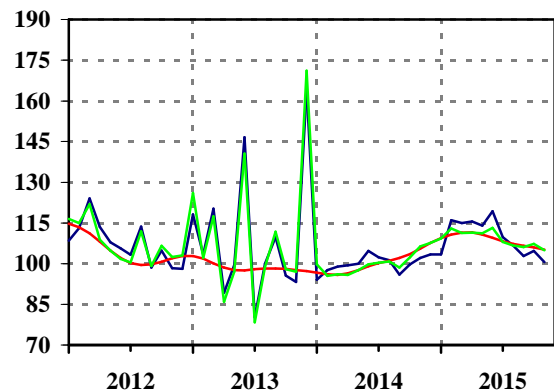
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
02000	2013	100,0	100,4	100,5	95,8	96,1	97,9	89,2	86,1	91,0	99,6	106,2	112,3
02000	2014	103,6	104,9	104,0	102,6	101,2	101,2	95,7	90,5	87,9	96,2	103,6	108,6
02000	2015	108,2	106,8	105,6	102,5	103,4	102,4	97,5	93,9	94,4	99,6	106,1	
02001	2013	97,4	114,7	108,4	112,8	118,9	122,9	111,8	105,5	103,5	102,7	102,3	93,1
02001	2014	96,8	105,3	90,5	94,8	112,0	114,9	116,3	125,2	82,0	91,4	87,4	83,4
02001	2015	88,9	89,8	90,4	85,9	100,1	105,2	104,0	100,3	110,6	108,1	112,9	

02002 Залихе готових производа у инд. производњи - интермедијарни производи, осим енергије
Stocks of manufactured goods in ind. production - intermediary products, except energy

02003 Залихе готових производа у инд. производњи - капитални производи
Stocks of manufactured goods in ind. production - capital products

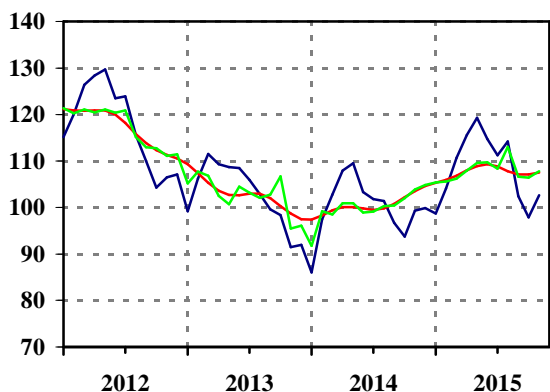

Ø 2014=100

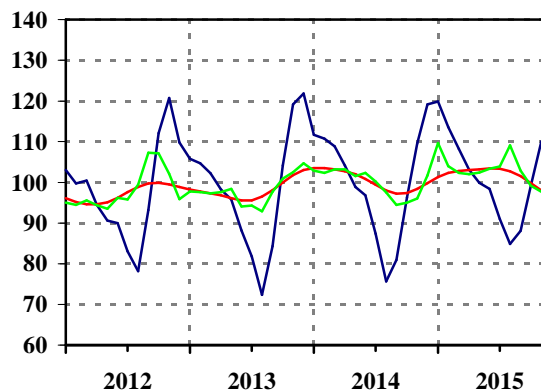
		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
02002	2013	91,3	91,4	91,7	88,5	89,7	94,7	92,4	93,5	92,2	95,0	97,6	100,1
02002	2014	99,2	99,8	101,2	101,5	100,5	103,5	100,5	99,5	95,0	97,1	100,2	102,0
02002	2015	99,5	100,7	103,0	100,7	104,2	102,6	100,6	99,0	96,8	98,1	101,2	
02003	2013	118,2	103,4	120,3	89,2	99,6	146,5	80,3	100,0	109,8	95,7	93,2	164,2
02003	2014	94,1	97,7	99,0	99,4	100,0	104,7	102,4	101,3	96,0	99,8	102,1	103,5
02003	2015	103,4	116,1	115,0	115,6	114,1	119,4	109,8	106,7	102,8	104,7	100,6	

02004 Залихе готових производа у инд. производњи
- трајни производи за широку потрошњу
Stocks of manufactured goods in ind. production
- durable products for consumption

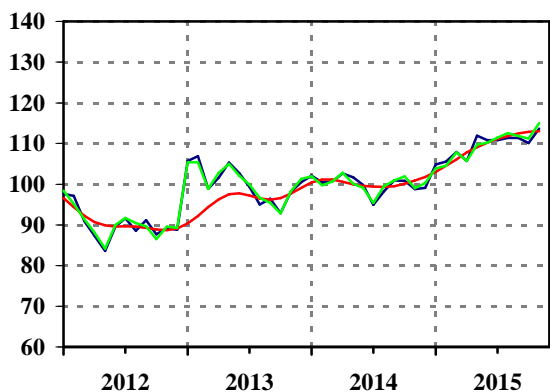
02005 Залихе готових производа у инд. производњи
- нетрајни производи за широку потрошњу
Stocks of manufactured goods in ind. production
- non-durable products for consumption

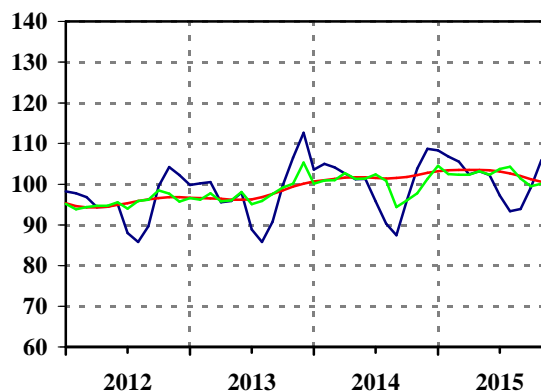
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија	Год.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Series	Year	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
02004	2013	99,2	106,2	111,5	109,3	108,7	108,5	105,9	102,9	99,6	98,4	91,5	92,0
02004	2014	86,1	97,5	102,8	107,9	109,5	103,3	101,8	101,4	96,7	93,8	99,3	99,9
02004	2015	98,7	104,1	110,7	115,6	119,3	114,8	111,2	114,2	102,4	97,9	102,6	
02005	2013	105,8	104,7	102,2	98,2	95,8	88,2	81,8	72,3	84,3	104,1	119,2	121,9
02005	2014	111,7	110,7	108,8	104,1	98,9	96,8	87,4	75,6	81,0	96,3	109,5	119,2
02005	2015	119,9	113,6	108,2	103,1	99,9	98,4	91,0	84,9	88,1	99,2	110,1	

02300 Залихе готових производа у инд. производњи
- рударство
Stocks of manufactured goods in ind. production
- mining and quarrying

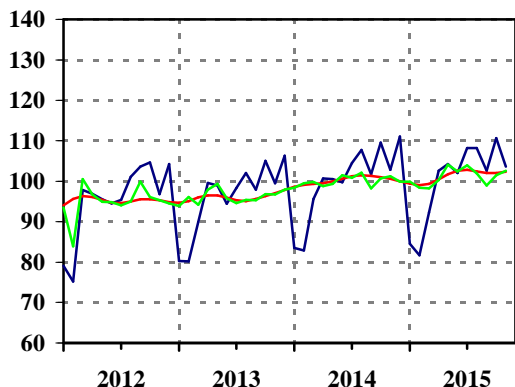
02400 Залихе готових производа у инд. производњи
- прерађивачка индустрија
Stocks of manufactured goods in ind. production
- manufacturing

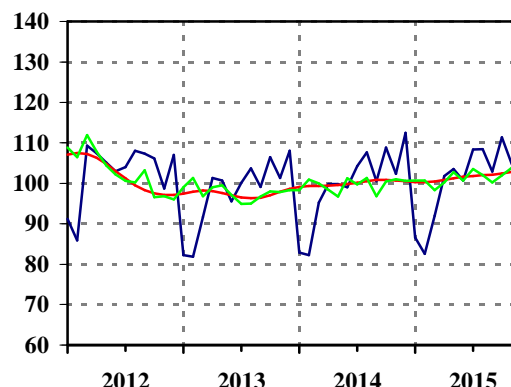
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија	Год.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Series	Year	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
02300	2013	105,7	106,9	98,9	101,6	105,3	102,7	99,3	95,0	96,4	92,9	98,1	100,5
02300	2014	102,1	100,4	100,7	102,6	101,7	99,8	94,9	98,2	100,9	100,8	98,8	99,1
02300	2015	104,8	105,5	107,9	105,7	112,0	110,8	110,8	111,4	111,4	110,1	113,7	
02400	2013	99,8	100,2	100,5	95,6	95,9	97,9	88,9	85,8	90,8	99,7	106,5	112,7
02400	2014	103,6	105,0	104,1	102,6	101,2	101,3	95,8	90,3	87,5	96,1	103,8	108,7
02400	2015	108,3	106,8	105,5	102,4	103,2	102,2	97,2	93,4	93,9	99,2	105,9	

04020 Промет робе у трговини на мало пословних субјеката, у текућим ценама - укупно
Turnover of goods in retail trade of all enterprises, at current prices - total

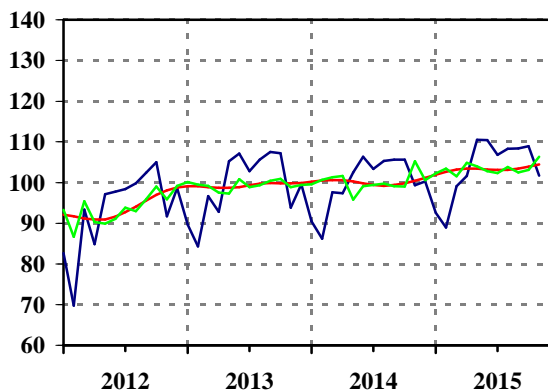
01050 Промет робе у трговини на мало пословних субјеката, у сталним ценама - укупно
Turnover of goods in retail trade of all enterprises, at constant prices - total

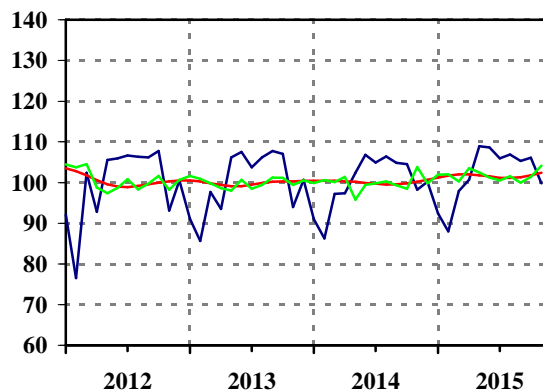
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series		десезонирана серија / seasonally adjusted									
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
04020	2013	80,3	80,2	89,9	99,6	98,9	94,4	98,3	102,0	97,9	105,0	99,5	106,3
04020	2014	83,5	82,9	95,6	100,7	100,5	99,7	104,5	107,7	101,7	109,5	102,8	111,0
04020	2015	84,6	81,7	92,3	102,6	104,2	102,0	108,2	108,2	102,6	110,6	103,6	
01050	2013	82,3	81,9	91,7	101,3	100,7	95,5	100,1	103,7	99,1	106,4	101,3	108,0
01050	2014	82,9	82,3	95,2	99,8	99,8	99,0	104,2	107,6	100,5	108,8	102,3	112,5
01050	2015	86,6	82,6	92,0	101,8	103,5	100,7	108,3	108,4	102,9	111,3	104,7	

04030 Промет у угоститељству, у текућим ценама - укупно
Turnover in catering trades, at current prices - total

01060 Промет у угоститељству, у сталним ценама - укупно
Turnover in catering trades, at constant prices - total

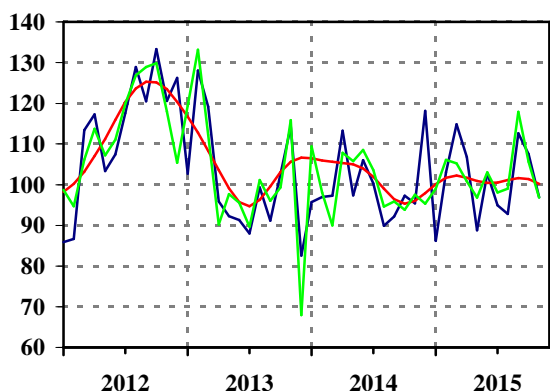
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series		десезонирана серија / seasonally adjusted									
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
04030	2013	89,7	84,3	96,7	92,8	105,2	107,1	102,8	105,6	107,5	107,2	93,8	99,6
04030	2014	90,5	86,2	97,6	97,4	102,5	106,3	103,3	105,3	105,6	105,6	99,3	100,3
04030	2015	92,6	89,0	99,1	101,6	110,5	110,4	106,8	108,3	108,4	108,9	101,7	
01060	2013	91,1	85,7	97,7	93,5	106,2	107,5	103,7	106,2	107,7	107,0	94,0	100,7
01060	2014	91,0	86,3	97,2	97,4	102,4	106,8	104,9	106,4	104,8	104,5	98,2	100,2
01060	2015	92,4	88,0	97,9	100,7	108,9	108,6	105,9	106,9	105,3	106,1	99,8	

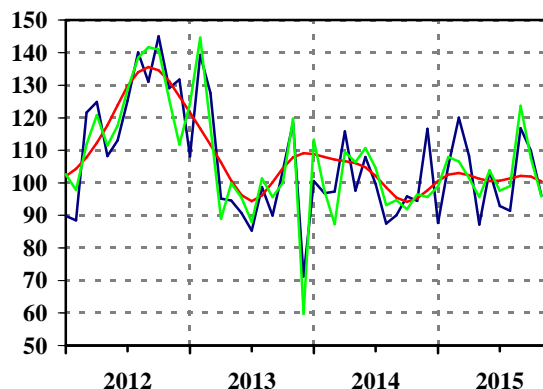
Напомена: Процена надлежне службе за октобар и новембар за серије 04030 и 01060.

Footnote: Competent department estimate for October and November for series 04030 and 01060.

09010 Распоређени јавни приходи и примања
- укупно
Distributed public revenues and income
- total

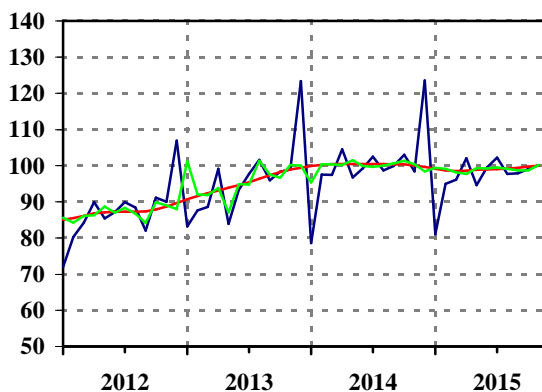
09011 Распоређени јавни приходи и примања
буџетима и другим корисницима - укупно
Distributed public revenues and income
to budgets and other users - total

Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија	Год.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Series	Year	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
09010	2013	102,7	128,1	119,2	95,9	92,3	91,3	88,0	99,3	91,2	102,6	114,3	82,6
09010	2014	95,7	97,0	97,3	113,3	97,4	106,0	100,3	89,9	92,2	97,3	95,4	118,2
09010	2015	86,2	103,0	114,9	106,8	88,8	102,8	94,9	92,8	112,7	107,5	96,9	
09011	2013	108,1	139,3	127,6	95,1	94,6	90,7	85,3	98,7	89,9	103,7	118,5	71,3
09011	2014	100,5	96,8	97,3	115,8	97,6	107,9	99,7	87,5	90,0	95,8	94,5	116,6
09011	2015	87,7	105,2	120,1	108,2	87,2	103,7	92,9	91,4	116,8	109,9	96,0	

10010 Приходи од доприноса за социјално осигурање
- укупно
Revenues from social security contributions
- total

Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија	Год.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Series	Year	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
10010	2013	83,2	87,6	88,6	99,1	83,9	93,3	97,7	101,6	95,9	98,3	98,9	123,4
10010	2014	78,6	97,5	97,4	104,5	96,7	99,2	102,5	98,7	99,9	103,0	98,4	123,6
10010	2015	81,1	95,0	96,1	102,0	94,6	99,5	102,2	97,7	97,9	99,0	100,1	

Спољна трговина

External trade

Серије базних индекса (просек 2014=100)

Base indices series (average 2014=100)

Шифра Code	Назив Title
05030	Извоз робе - укупно (USD) <i>Exports of goods - total (USD)</i>
05033	Извоз робе - средства рада (USD) <i>Exports of goods - capital goods (USD)</i>
05034	Извоз робе - материјал за репродукцију (USD) <i>Exports of goods - intermediates (USD)</i>
05035	Извоз робе - роба за личну потрошњу (USD) <i>Exports of goods - consumer goods (USD)</i>
05019	Извоз робе - неklasификовано по BEC намени (USD) <i>Exports of goods - unclassified by BEC destination (USD)</i>
05001	Извоз - енергија (USD) <i>Exports - energy (USD)</i>
05002	Извоз - интермедијарни производи, осим енергије (USD) <i>Exports - intermediary products, except energy (USD)</i>
05003	Извоз - капитални производи (USD) <i>Exports - capital products (USD)</i>
05004	Извоз - трајни производи за широку потрошњу (USD) <i>Exports - durable products for consumption (USD)</i>
05005	Извоз - нетрајни производи за широку потрошњу (USD) <i>Exports - non-durable products for consumption (USD)</i>
05006	Извоз робе - неklasификовано по намени EU (USD) <i>Exports of goods - unclassified by EU destination (USD)</i>
05040	Увоз робе - укупно (USD) <i>Imports of goods - total (USD)</i>
05043	Увоз робе - средства рада (USD) <i>Imports of goods - capital goods (USD)</i>
05044	Увоз робе - материјал за репродукцију (USD) <i>Imports of goods - intermediates (USD)</i>
05045	Увоз робе - роба за личну потрошњу (USD) <i>Imports of goods - consumer goods (USD)</i>
05029	Увоз робе - неklasификовано по BEC намени (USD) <i>Imports of goods - unclassified by BEC destination (USD)</i>
05007	Увоз - енергија (USD) <i>Imports - energy (USD)</i>
05008	Увоз - интермедијарни производи, осим енергије (USD) <i>Imports - intermediary products, except energy (USD)</i>
05009	Увоз - капитални производи (USD) <i>Imports - capital products (USD)</i>
05010	Увоз - трајни производи за широку потрошњу (USD) <i>Imports - durable products for consumption (USD)</i>
05011	Увоз - нетрајни производи за широку потрошњу (USD) <i>Imports - non-durable products for consumption (USD)</i>
05012	Увоз - неklasификовано по намени EU (USD) <i>Imports - unclassified by EU destination (USD)</i>
05050	Трговински салдо (увоз - извоз, USD) <i>Commercial balance (imports - exports, USD)</i>

СПОЉНА ТРГОВИНА

Укупан извоз робе је у првих једанаест месеци 2015. године достигао 12,3 милијарде USD, и мањи је за 9,9% од извоза у истом периоду 2014. године, а за 9,5% мањи од просечног извоза 2014. године. У овом периоду реализован је **укупан увоз** у износу од 16,6 милијарди USD, што је мање за 12% у односу на увоз из истог периода претходне године, а за 12,1% мање у односу на просечан увоз 2014. године.

Квартално посматрано, у 2015, у односу на просек и исти квартал 2014. године, извозна активност опада у трећем кварталу за 8,7%, односно пада за 8,5%. Међутим, увозна активност много брже опада у трећем кварталу. Укупан увоз је мањи за 13% од просека 2014, односно мањи за 14,2% у односу на трећи квартал 2014. године.

Укупан **спољнотрговински дефицит** робе у првих једанаест месеци 2015. износи 4,3 милијарде USD, и мањи је за 17,4% од дефицита из истог периода 2014. године. Дефицит спољне трговине је у периоду јануар–новембар 2015. мањи за 8 милијарди USD (или за 65,1%) од укупног извоза оствареног у том периоду.

У септембру и октобру 2015. године *извоз* је износио 1,165 милијарди, односно 1,179 милијарди, а у новембру 1,082 милијарде USD, тј. више за 14,9%, затим за 1,2% односно мање за 8,2%, у односу на претходни месец. У односу на септембар, октобар и новембар 2014. године, *годишње стопе* раста извоза износе -9,3%, -5,7% и -5,7%. *Месечне стопе* раста увоза за септембар, октобар и новембар износе 13,5%, 5,8% и -11,4%, док годишње стопе увоза износе 12,4%, -6,2% и -4,8%. Увоз је у септембру, октобру и новембру 2015. године износио 1,573, 1,664 и 1,473 милијарди USD, респективно.

Трговински дефицит у 2015. години
– У хиљадама текућих USD –

	Јануар– новембар	III квартал	Октобар	Новембар
Кумулативни дефицит	-4290958	-3414791	-3899663	-4290958
Квартални и месечни дефицит	-3414791	-1093603	-484872	-391295
Извоз	12308505	3386990	1178754	1082177
Увоз	16599463	4480593	1663626	1473472
Извоз – кумулативни	12308505	10047574	11226328	12308505
Увоз – кумулативни	16599463	13462365	15125991	16599463

Кумулативно посматрано, у структури **извоза**, односно **увоза** у 2015, у односу на 2014. годину, према економској намени производа (по **BEC** намени), **производи за репродукцију** (који доминирају по учешћу у укупном) бележе пад од 9,1%, односно 16%, **производи за широку потрошњу** пад од 13,8%, односно 13,8%, и **извоз/увоз средстава за рад** раст од 5,1%, односно пад од 3,8%. У структури *извоза/увоза*, по намени производа ЕУ, у првих једанаест месеци, међугодишње стопе раста износе: за **енергију** -32%, -28,1%, **интермедијарне производе, осим енергије** -8,1%, -9,3%, **капиталне производе** -11,7%, -14,5%, затим за **трајне производе за широку потрошњу** -4,4%, 3,4%, **нетрајне производе за широку потрошњу** -8,9%, -14,2% и за **некласификовано по намени ЕУ** -7,6%, 4,7%.

EXTERNAL TRADE

Total exports of goods in the first eleven months in 2015 amounted to 12.3 billions USD, which is a 9.9% decrease, comparing to the same period last year, and 9.5% decrease, comparing to the average exports in 2014. In this period, the total imports attained the value of 16.6 billions USD, which is a 12% fall, comparing to the same period last year, and a 12.1% fall with respect to the average imports in 2014.

Observed by quarters, in 2015, when compared with the average and with the same quarter in 2014, the total export activity was down by 8.7% in the third quarter, i.e. down by 8.5%. However, the total import activity fell faster in the third quarter. Total imports decreased by 13% compared to the average in 2014, and by 14.2% in relation to the third quarter in 2014.

Total external trade deficit of goods in the first eleven months of 2015 amounted to 4.3 billions USD, being lower by 17.4% than the deficit in the same period in 2014. The external trade deficit in the period January–November 2015 was smaller by 8 billions USD than total exports realised in that period (decreased by 65.1%).

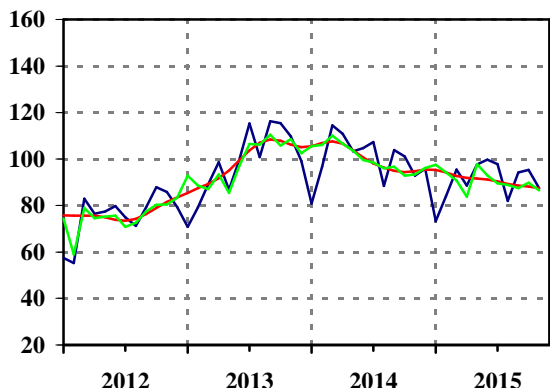
In September, October and November 2015, exports amounted to 1.165, 1.179 and 1.082 billions US, being, in relation to the previous months, an increase of 14.9%, 1.2% and a decrease of 8.2%, respectively. In comparison with September, October and November 2014, the annual rates of exports were: -9.3%, -5.7% and -5.7%. Monthly rates for imports in September, October and November were: 13.5%, 5.8% and -11.4%, while the annual rates of imports were 12.4%, -6.2% and -4.8%, respectively. The value of imports in September, October and in November 2015 amounted to 1.573, 1.664 and 1.473 billions USD.

Trade deficit in 2015
– Current USD, thousand –

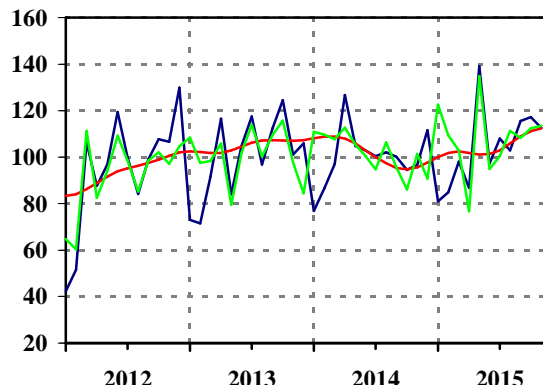
	January - November	III Quarter	October	November
Cumulative deficit	-4290958	-3414791	-3899663	-4290958
Quarterly and monthly deficit	-3414791	-1093603	-484872	-391295
Exports	12308505	3386990	1178754	1082177
Imports	16599463	4480593	1663626	1473472
Exports-Cumulative	12308505	10047574	11226328	12308505
Imports-Cumulative	16599463	13462365	15125991	16599463

Cumulatively, according to economic use (BEC) of products, in 2015 to 2014, in the structure of exports and imports: intermediate goods (the dominant products in the TOTAL) decreased by 9.1%, i.e. 16%, consumer goods decreased by 13.8%, i.e. 13.8% and exports/imports of capital goods grew by 5.1%, i.e. fell by 3.8%. In the structure of exports/imports, by EU economic use, the annual rates were: energy -32%, -28.1%, intermediate goods, except energy -8.1%, -9.3%, capital products -11.7%, -14.5%, durable consumer goods -4.4%, 3.4%, non-durable consumer goods -8.9%, -14.2% and unclassified by EU destination -7.6%, 4.7%.

05030 Извоз робе
- укупно (USD)
Exports of goods
- total (USD)

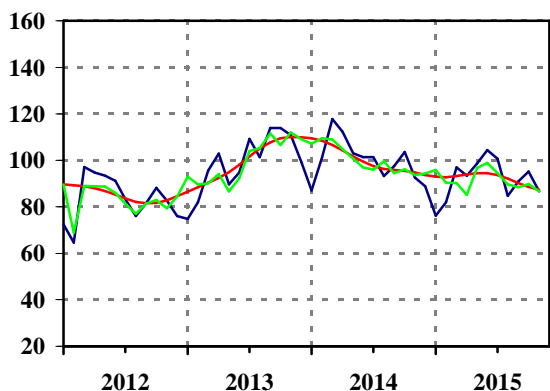
05033 Извоз робе
- средства рада (USD)
Exports of goods
- capital goods (USD)

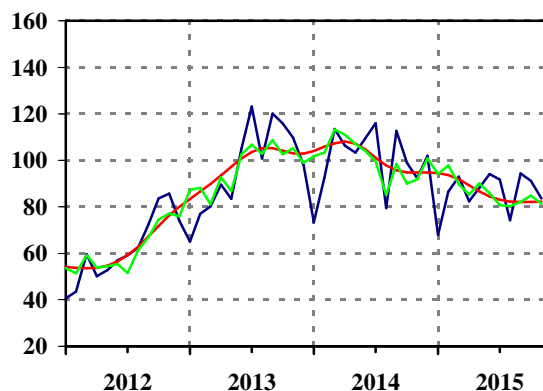
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series		тренд-циклус компонента / trend-cycle component		десезонирана серија / seasonally adjusted							
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
05030	2013	70,8	79,2	89,1	98,6	86,8	99,6	115,4	100,8	116,3	115,5	109,8	99,2
05030	2014	80,8	96,7	114,5	111,0	103,3	104,7	107,2	88,4	103,8	101,0	92,8	95,8
05030	2015	73,3	84,0	95,4	88,5	97,6	99,7	97,7	82,0	94,2	95,3	87,5	
05033	2013	73,0	71,5	91,6	116,6	84,0	104,8	117,5	96,8	112,5	124,5	101,0	105,9
05033	2014	76,9	86,6	96,9	126,7	104,8	102,8	100,4	102,0	100,1	94,5	96,6	111,7
05033	2015	81,0	84,9	98,1	86,8	139,1	97,2	107,9	102,8	115,6	117,3	112,6	

05034 Извоз робе
- материјал за репродукцију (USD)
Exports of goods
- intermediates (USD)

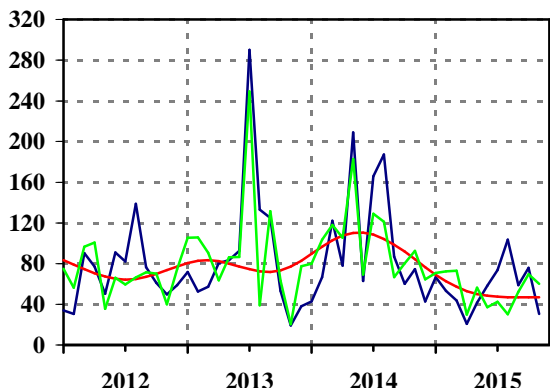
05035 Извоз робе
- роба за личну потрошњу (USD)
Exports of goods
- consumer goods (USD)

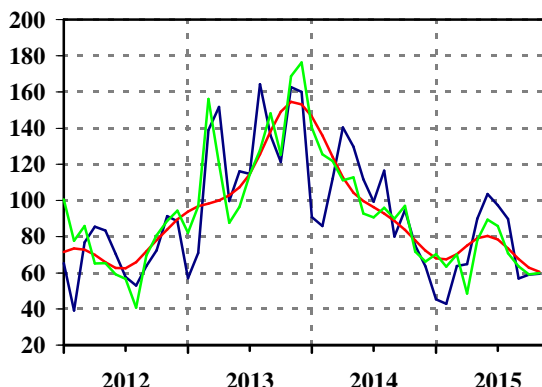
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series		тренд-циклус компонента / trend-cycle component		десезонирана серија / seasonally adjusted							
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
05034	2013	74,8	82,0	95,5	102,8	89,7	94,7	109,1	101,4	114,0	114,0	111,0	99,3
05034	2014	87,1	101,3	117,8	112,3	103,0	101,4	101,4	93,2	97,5	103,6	92,5	88,9
05034	2015	76,2	81,9	97,0	93,4	98,6	104,4	100,7	84,7	90,9	95,2	86,7	
05035	2013	65,1	77,0	80,2	89,5	83,5	105,0	123,2	100,8	120,1	115,9	109,9	97,9
05035	2014	73,4	92,6	113,6	106,3	103,2	109,5	116,0	79,5	112,8	98,9	92,3	101,9
05035	2015	68,0	86,5	92,9	82,4	88,1	94,0	91,7	74,3	94,3	91,2	83,6	

05019 Извоз робе
- неklasификовано по ВЕС намени (USD)
Exports of goods
- unclassified by BEC destination (USD)

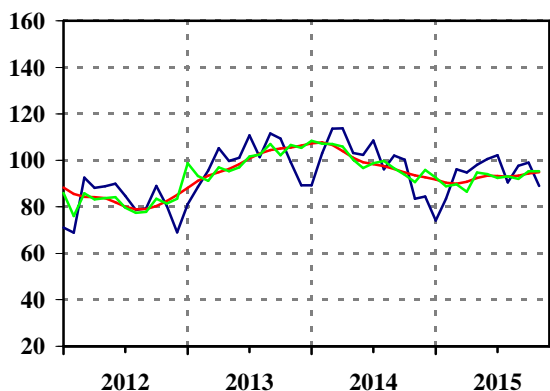
05001 Извоз
- енергија (USD)
Exports
- energy (USD)

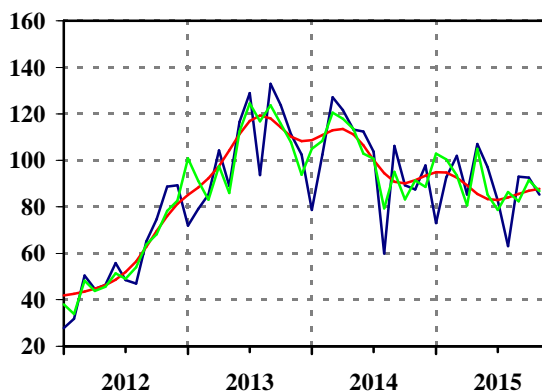
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
05019	2013	71,8	52,5	57,3	80,8	83,6	92,6	290,2	133,3	125,0	53,2	19,3	38,0
05019	2014	42,8	67,0	122,3	78,1	209,3	62,9	165,8	187,2	87,0	60,1	74,6	42,8
05019	2015	67,0	53,2	43,5	20,7	41,5	58,0	73,9	103,6	58,7	76,0	30,4	
05001	2013	57,1	71,1	139,0	151,8	99,7	116,1	114,6	164,4	136,0	121,2	162,7	160,0
05001	2014	90,8	85,9	112,1	140,4	129,7	111,7	99,3	116,5	80,1	94,8	75,1	63,7
05001	2015	45,3	42,7	63,8	64,9	90,0	103,5	97,4	89,8	57,0	59,0	59,5	

05002 Извоз - интермедијарни производи,
осим енергије (USD)
Exports - intermediary products,
except energy (USD)

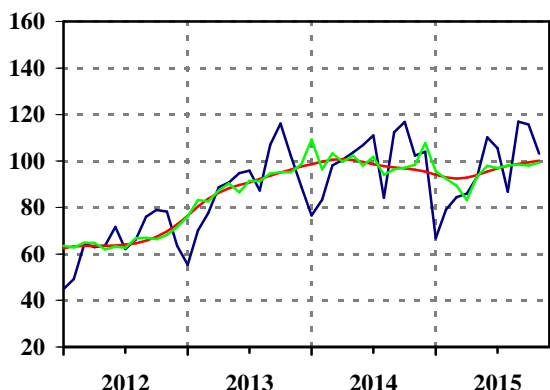
05003 Извоз
- капитални производи (USD)
Exports
- capital products (USD)

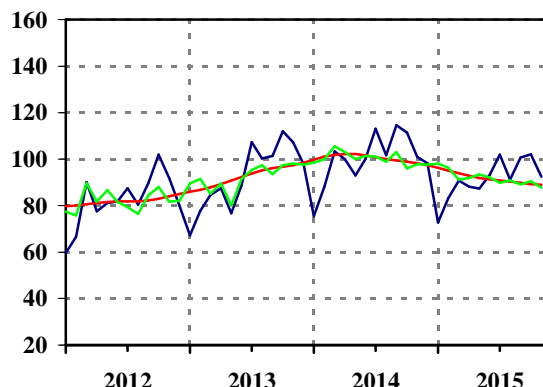
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
05002	2013	81,1	88,6	95,5	105,2	99,7	101,0	110,8	101,3	111,6	109,3	99,2	89,3
05002	2014	89,2	103,0	113,7	113,9	103,1	102,3	108,5	96,1	102,0	100,3	83,5	84,5
05002	2015	74,2	83,5	96,1	94,8	98,0	100,5	102,1	90,5	97,6	99,0	89,0	
05003	2013	71,9	79,1	85,2	104,2	89,0	116,6	128,9	93,6	133,0	123,7	111,2	102,4
05003	2014	78,6	102,4	127,1	121,6	113,3	112,5	103,7	60,0	106,2	89,3	87,5	97,8
05003	2015	73,0	92,7	101,9	85,2	106,9	97,1	82,6	63,1	92,9	92,6	85,3	

05004 Извоз - трајни производи за широку потрошњу (USD)
Exports - durable products for consumption (USD)

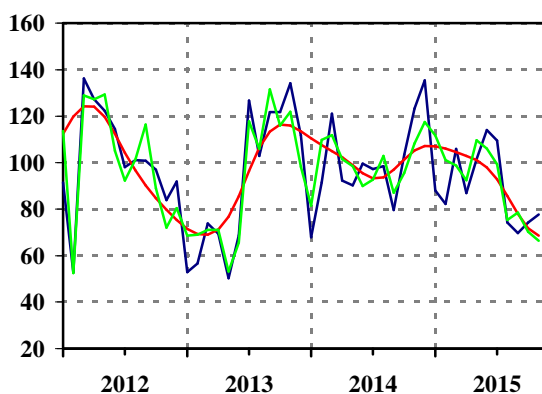
05005 Извоз - нетрајни производи за широку потрошњу (USD)
Exports - non-durable products for consumption (USD)

Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија	Год.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Series	Year	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
05004	2013	55,4	70,1	77,5	88,7	90,7	94,8	95,8	87,3	106,9	116,2	102,3	89,0
05004	2014	76,6	83,4	98,1	100,5	103,7	106,8	111,1	84,2	112,5	116,9	102,3	103,9
05004	2015	66,8	79,1	84,5	86,0	93,1	110,3	105,5	86,8	117,0	115,8	103,1	
05005	2013	67,2	77,7	84,6	87,5	76,8	88,7	107,3	100,3	101,4	112,1	107,2	97,8
05005	2014	75,5	88,2	103,2	100,0	93,0	100,0	113,2	101,6	114,6	111,5	100,9	98,2
05005	2015	72,8	83,2	90,8	88,1	87,3	93,1	101,9	91,2	100,6	102,0	92,4	

05006 Извоз робе - неклаификовано по намени EU (USD)
Exports of goods - unclassified by EU destination (USD)

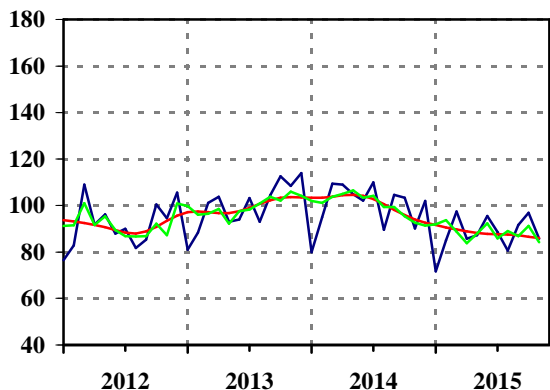

Ø 2014=100

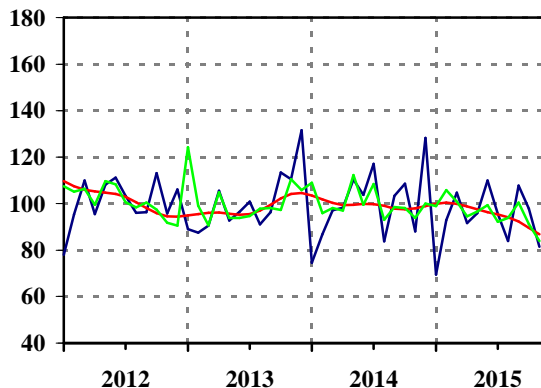
		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија	Год.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Series	Year	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
05006	2013	53,0	56,7	73,9	69,4	50,3	68,8	126,8	102,8	121,8	121,8	134,2	111,8
05006	2014	68,0	91,4	121,1	92,2	90,2	99,5	97,2	98,5	79,6	103,4	123,3	135,4
05006	2015	88,0	82,2	105,9	86,9	101,5	114,1	109,5	74,3	69,7	74,3	77,7	

05040 Увоз робе
- укупно (USD)
Imports of goods
- total (USD)

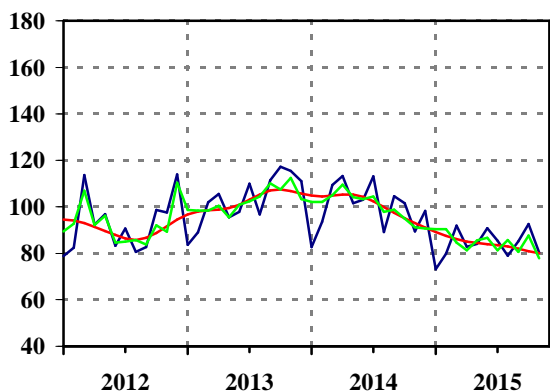
05043 Увоз робе
- средства рада (USD)
Imports of goods
- capital goods (USD)

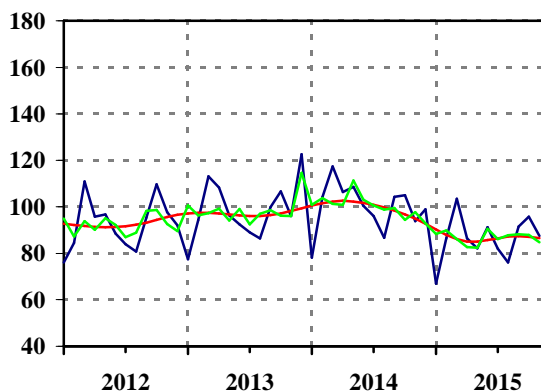
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series		тренд-циклус компонента / trend-cycle component		десезонирана серија / seasonally adjusted							
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
05040	2013	81,1	88,4	101,2	103,7	93,0	94,0	103,2	93,0	104,4	112,5	108,4	113,9
05040	2014	80,0	95,0	109,4	109,0	104,8	102,1	110,0	89,6	104,6	103,3	90,1	102,0
05040	2015	71,8	85,0	97,4	85,8	87,3	95,5	88,6	80,7	91,6	96,9	85,8	
05043	2013	89,0	87,6	90,6	105,5	92,8	96,4	100,8	91,1	96,3	113,3	110,5	131,7
05043	2014	74,6	86,8	97,1	98,3	110,4	103,7	117,1	83,8	103,4	108,5	88,1	128,2
05043	2015	69,6	92,9	104,7	91,7	95,9	110,0	95,7	83,9	107,8	97,8	81,5	

05044 Увоз робе
- материјал за репродукцију (USD)
Imports of goods
- intermediates (USD)

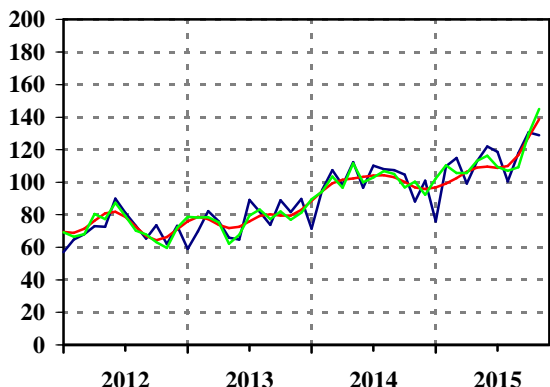
05045 Увоз робе
- роба за личну потрошњу (USD)
Imports of goods
- consumer goods (USD)

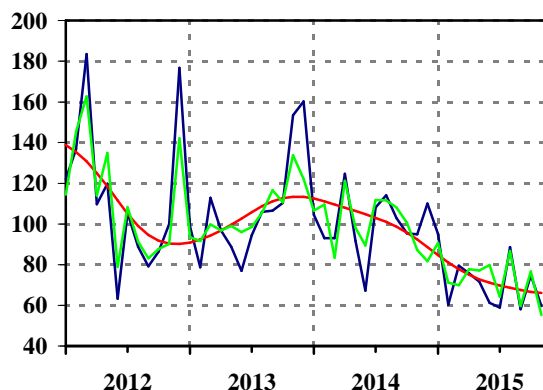
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series		тренд-циклус компонента / trend-cycle component		десезонирана серија / seasonally adjusted							
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
05044	2013	83,7	89,0	101,9	105,5	95,5	97,9	109,9	96,8	111,4	117,2	115,4	111,0
05044	2014	82,7	93,6	109,4	113,2	101,6	103,1	113,1	89,2	104,6	101,6	89,5	98,3
05044	2015	73,3	79,9	91,9	82,8	84,1	90,8	85,5	79,0	85,2	92,6	80,4	
05045	2013	77,5	94,3	113,1	108,3	96,3	92,5	89,1	86,4	99,9	106,7	96,0	122,6
05045	2014	78,2	104,2	117,3	106,4	108,5	100,4	96,1	86,7	104,3	105,0	93,9	98,9
05045	2015	66,9	86,5	103,5	86,4	82,2	91,3	82,0	76,2	91,5	95,8	87,5	

05029 Увоз робе
- неklasификовано по BEC намени (USD)
Imports of goods
- unclassified by BEC destination (USD)

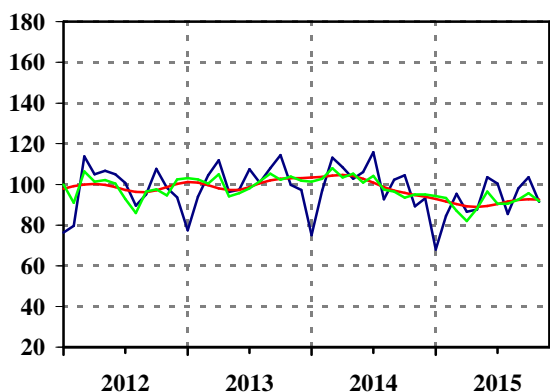
05007 Увоз
- енергија (USD)
Imports
- energy (USD)

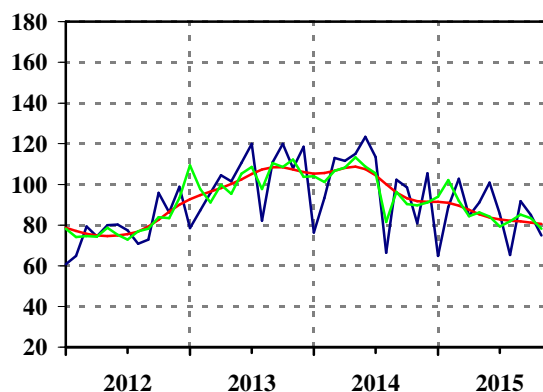
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија	Год.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Series	Year	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
05029	2013	59,0	69,9	82,2	75,9	65,9	64,7	89,1	81,8	73,8	89,0	81,6	89,6
05029	2014	71,5	95,1	107,3	98,2	112,3	96,5	110,1	108,0	107,3	104,7	88,2	100,8
05029	2015	75,9	109,8	114,8	99,1	112,9	121,8	118,5	100,5	117,8	130,7	129,0	
05007	2013	98,9	78,8	112,8	96,9	88,9	77,0	94,5	106,0	106,6	110,4	153,5	160,3
05007	2014	104,5	93,1	93,0	124,7	91,8	67,2	108,2	114,1	103,0	95,4	94,9	110,1
05007	2015	95,1	60,3	79,5	75,8	71,5	61,2	58,8	88,6	58,0	74,9	59,7	

05008 Увоз - интермедијарни производи,
осим енергије (USD)
Imports - intermediary products,
except energy (USD)

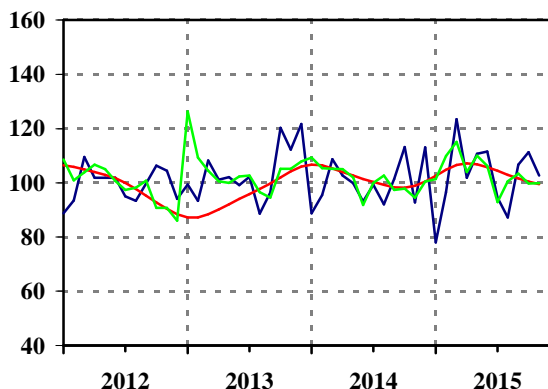
05009 Увоз
- капитални производи (USD)
Imports
- capital products (USD)

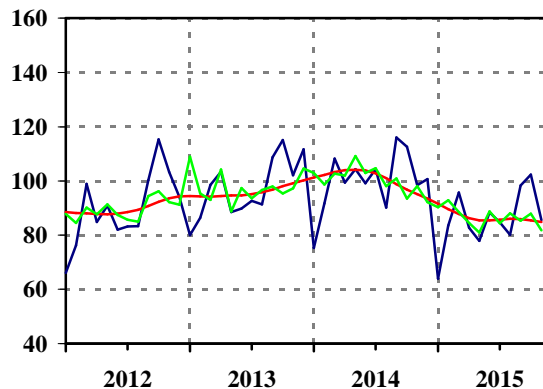
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија	Год.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Series	Year	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
05008	2013	77,5	93,9	104,5	111,9	96,3	97,4	107,5	100,9	108,0	114,3	99,8	97,3
05008	2014	75,1	96,9	113,1	108,4	102,7	106,1	115,8	92,7	102,3	104,4	89,2	93,2
05008	2015	68,1	84,5	95,3	86,5	87,6	103,5	100,4	85,5	98,0	103,6	91,5	
05009	2013	78,6	87,2	95,9	104,4	101,5	110,6	119,8	82,2	110,8	119,8	108,0	118,5
05009	2014	76,3	93,4	112,9	111,6	115,0	123,5	113,4	66,5	102,3	98,5	81,0	105,4
05009	2015	64,9	88,9	102,8	84,5	91,1	100,9	85,4	65,4	91,7	85,0	74,9	

05010 Увоз - трајни производи
за широку потрошњу (USD)
Imports - durable products
for consumption (USD)

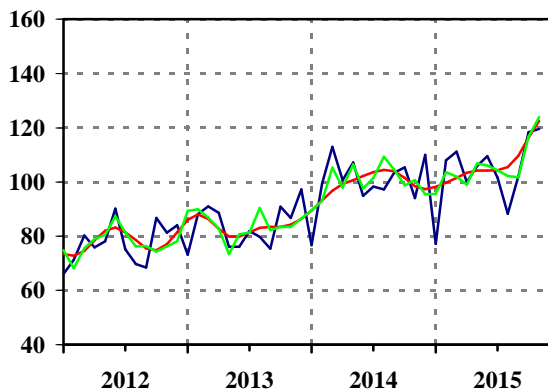
05011 Увоз - нетрајни производи
за широку потрошњу (USD)
Imports - non-durable products
for consumption (USD)

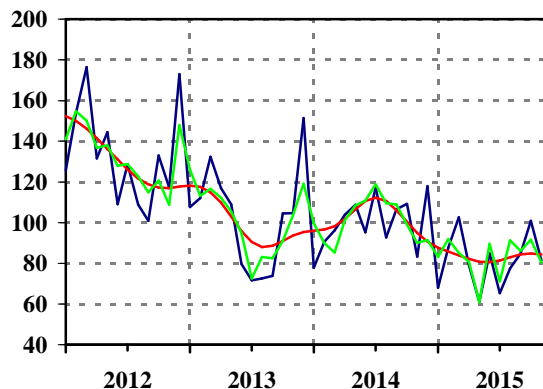
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series		тренд-циклус компонента / trend-cycle component		десезонирана серија / seasonally adjusted							
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
05010	2013	99,3	93,4	108,2	101,1	102,1	99,1	102,2	88,6	96,4	120,3	112,2	121,7
05010	2014	88,7	95,5	108,6	102,6	99,8	93,1	99,2	92,1	101,4	113,1	92,8	113,0
05010	2015	78,0	96,5	123,5	101,8	110,6	111,5	94,5	87,2	106,6	111,2	102,6	
05011	2013	80,0	86,4	98,5	103,4	88,5	89,8	92,6	91,3	108,7	115,0	102,1	111,6
05011	2014	75,3	91,7	108,2	99,3	104,3	99,1	104,3	90,2	115,9	112,5	98,4	100,7
05011	2015	64,0	83,6	95,7	82,7	77,9	88,4	84,7	80,2	98,3	102,3	85,6	

05012 Увоз
- неklasификовано по намени EU (USD)
Imports
- Unclassified by EU destination (USD)

05050 Трговински салдо (увоз - извоз) (USD)
Commercial balance (imports - exports) (USD)

Ø 2014=100

		оригинална серија / original series		тренд-циклус компонента / trend-cycle component		десезонирана серија / seasonally adjusted							
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
05012	2013	73,2	88,2	91,0	88,6	76,1	76,1	81,9	79,8	75,4	90,9	86,8	97,2
05012	2014	76,7	99,5	112,9	100,6	107,1	94,9	98,3	97,2	103,3	105,4	94,1	109,9
05012	2015	77,2	107,9	111,1	99,9	105,8	109,5	101,6	88,3	102,1	118,4	119,6	
05050	2013	107,7	112,1	132,4	116,9	109,0	79,7	71,6	72,7	73,9	104,6	104,7	151,5
05050	2014	78,0	90,7	96,2	103,9	108,7	95,3	117,3	92,8	106,6	109,2	83,3	117,9
05050	2015	68,0	87,8	102,6	79,0	61,0	84,9	65,3	77,5	84,9	100,9	81,5	

Запосленост*Employment***Серије базних индекса (просек 2014=100)***Base indices series (average 2014=100)*

Шифра	Назив
<i>Code</i>	<i>Title</i>
07000	Запослени - укупно <i>Employees - total</i>
07010	Запослени код правних лица (привредна друштва, предузећа, установе, задруге и организације) <i>Employees in legal entities (business companies, enterprises, institutions, cooperatives and organizations)</i>
07310	Запослени - прерађивачка индустрија <i>Employees - manufacturing</i>
07510	Запослени - грађевинарство <i>Employees - construction</i>
07020	Лица која траже запослење <i>Persons seeking work</i>
07021	Незапослена лица <i>Unemployed</i>
07023	Запошљавање - евиденција Националне службе за запошљавање <i>Employment - evidence of National Employment Service</i>

РЕГИСТРОВАНА ЗАПОСЛЕНОСТ

У *трећем кварталу* 2015. године, **укупна запосленост** је за 2,3% изнад просека 2014. и за 2% већа у односу на трећи квартал 2014. године. За *дванаест месеци* 2015. године укупна запосленост је за 1,9% већа од просечне из 2014. и за 1,6% већа од укупне запослености за *дванаест месеци* 2014. године.

Запосленост у предузећима, установама и организацијама у *трећем кварталу*, као и за *дванаест месеци* 2015. године већа је за 2,6%, односно за 2,2% од просека у 2014. У поређењу са *трећим кварталом* 2014. и *дванаест месеци* 2014. године, већа је за 1,3%, односно за 1,8%.

У *трећем кварталу* 2015. године, **запосленост предузетника и запослених код њих** је за 3,4% изнад просека 2014. и за 3,8% већа у односу на *трећи квартал* 2014. године. За *дванаест месеци* 2015. године запосленост предузетника и запослених код њих је за 0,8% већа од просека 2014. године, а за 0,8% од запослености предузетника за *дванаест месеци* претходне године.

Број регистрованих лица која траже запослење (укупна незапосленост, то јест незапосленост која је ширира од објективне незапослености), у *трећем кварталу* 2015. мањи је за 2,5% од просечне незапослености у 2014. години, док је за 1,5% мањи од незапослености у *трећем кварталу* 2014. године. У *првих једанаест месеци* ове године, у односу на исти период претходне године, број регистрованих лица која траже запослење мањи је за 2%, односно за 1,7% од просека 2014. године. У Републици Србији је крајем новембра било 854000 грађана незапослено, што је 11,3 хиљаде мање него у истом месецу прошле године или 1,3% мање.

Број регистрованих лица која активно траже запослење (објективно незапослени) у *трећем кварталу* ове године пада за 2,7%, а у *првих једанаест месеци* ове године за 3,2%, у односу на одговарајуће периоде 2014. године. Посматрано у односу на просек 2014, у *трећем кварталу* активна незапосленост је мања за 3,9%, а кумулативно је мања за 2,9%. У Републици Србији је крајем новембра 717000 грађана било објективно незапослено, што је мање за 21,7 хиљада него у истом месецу прошле године или мање за 2,9%.

Према евиденцији Националне службе за запошљавање, **укупно запошљавање** (обухвата **запошљавање са евиденције и запошљавање из радног односа**) у *трећем кварталу* 2015. било је мање за 3,9% од запошљавања у *трећем кварталу* 2014. године. У периоду *јануар–новембар* 2015. укупно запошљавање је 4,7% изнад просечног запошљавања у 2014, и за 4,4% изнад укупног запошљавања у *првих једанаест месеци* претходне године.

Запошљавање из радног односа и даље брже расте од запошљавања са евиденције. За *првих једанаест месеци* запошљавање из радног односа је за 6,2% веће него што је било у истом периоду 2014. године, док је *од просека* 2014. веће за 5,2%. За *првих једанаест месеци* **запошљавање са евиденције** је за 5,4% веће него што је било у истом периоду 2014. године, такође је веће и од просека 2014, и то за 6,7%.

REGISTERED EMPLOYMENT

In the *third quarter* in 2015, **the total employment** was by 2.3% above the average in 2014, and by 2% above the level attained in *third quarter* of the previous year. In the *twelve months* in 2015, the total employment increased by 1.9%, comparing to the average in 2014, and by 1.6% comparing to the same period of the previous year.

Employment in enterprises, institutions and organizations in the *third quarter* as well as in the *twelve months* in 2015 was by 2.6% and 2.2% above the average in 2014. In comparison with the *third quarter* of 2014 and the *twelve months* of 2014, it increased by 1.3%, and by 1.8%.

In the *third quarter* in 2015, **the employment of entrepreneurs, persons performing activities independently and their employees** was by 3.4% above the average in 2014 and by 3.8% above the level attained in the *third quarter* of 2014. In the *twelve months* of 2015, the employment of entrepreneurs, persons performing activities independently and their employees increased by 0.8%, comparing to the average in 2014, and by 0.8% comparing to the same period of the previous year, too.

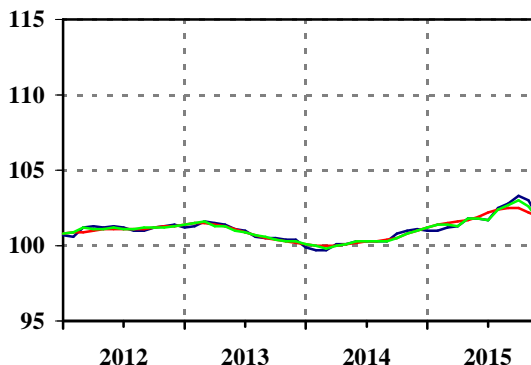
The number of the registered unemployed seeking work (total unemployment, i.e. unemployment that is larger than real unemployment) decreased by 2.5% in the *third quarter* of 2015, in comparison with the average in 2014, and by 0.4%, in comparison with unemployment in the *third quarter* of 2014. The number of registered unemployed seeking work in the *first eleven months* of 2015 fell by 2%, comparing to the *first eleven months* in 2014, and compared to the average in 2014 also by 1.7%. In the Republic of Serbia, at the end of November, there were 854 thousands persons unemployed, which is 11.3 thousands less than in the same month of the previous year, (or by 1.3% less).

The number of unemployed (persons seeking work - actively unemployment) recorded a decrease of 2.7% in *third quarter*, and in the *first eleven months* of 2015 it recorded a decrease of 3.2% with respect to the same periods in 2014. In relation to the 2014 average, active unemployment fell by 3.9% in the *third quarter* and cumulatively it decreased by 2.9%, with respect to the average in 2014. In the Republic of Serbia, at the end of November, there were 717 thousands persons unemployed objectively, which is 21.7 thousands, i.e. by 2.5%, below the level attained in the same month last year.

According to the NES records, **total employment service** (including both, **registered unemployed and employed**) in the *third quarter* of 2015 decreased by 3.9% compared to the *third quarter* 2014. Over *January–November* 2015 the total employment was by 4.7% above the average employment in 2014, and by 4.4% above the level attained in the same period in 2014.

Employment by overtaking is still growing faster than employment from the records. For the *first eleven months*, the employment disproportionately from employment was by 6.2% higher than it was in the same period 2014, and compared to the average in 2014, it increased by 5.2%. For the *first eleven months*, **the employment in the records** was by 5.4% above the level attended in the same period 2014, and compared to the average in 2014 it increased by 6.7%.

07000 Запослени
- укупно
Employees
- total

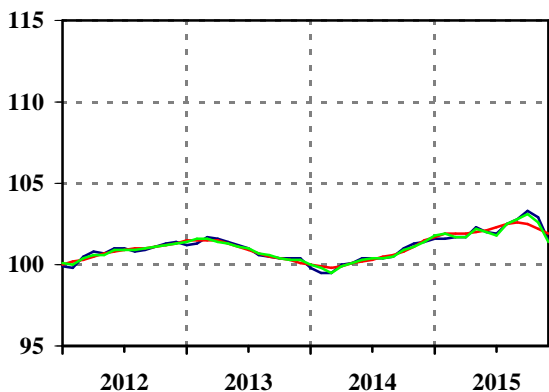

Ø 2014=100

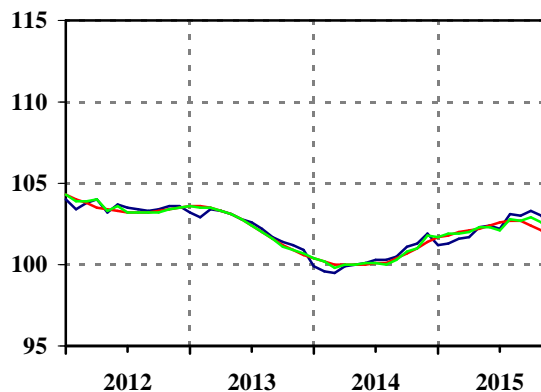
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
07000	2013	101,2	101,3	101,6	101,5	101,4	101,1	101,0	100,6	100,5	100,5	100,4	100,4
07000	2014	99,9	99,7	99,7	100,1	100,1	100,3	100,3	100,3	100,3	100,8	101,0	101,1
07000	2015	101,0	101,0	101,2	101,3	101,8	101,8	101,7	102,5	102,8	103,3	103,0	101,8

Нова методологија (серија 07000), видети реч редакције.
The new methodology (series 07000), see the editorial.

07010 Запослени код правних лица
Employees in legal entities

07310 Запослени - прерађивачка индустрија
Employees - manufacturing

Ø 2014=100

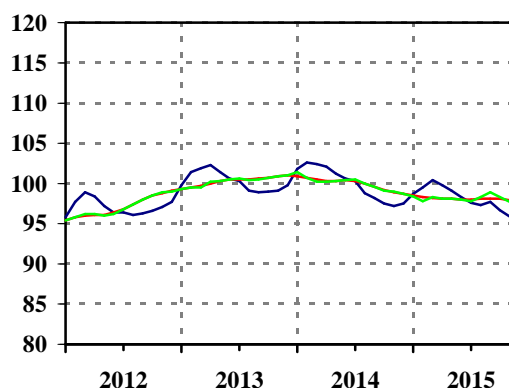
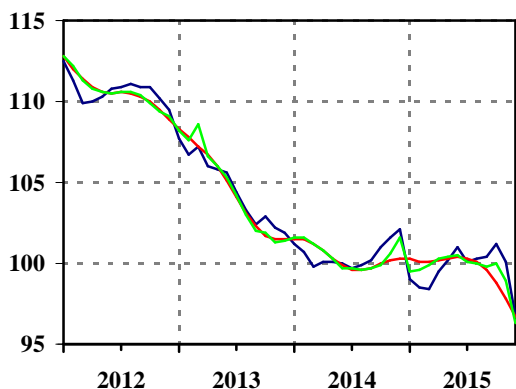
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
07010	2013	101,2	101,3	101,7	101,6	101,4	101,2	101,0	100,6	100,5	100,4	100,4	100,4
07010	2014	99,8	99,5	99,5	100,0	100,1	100,4	100,4	100,4	100,5	101,0	101,3	101,4
07010	2015	101,6	101,6	101,7	101,7	102,3	102,0	101,9	102,5	102,8	103,3	102,9	101,5
07310	2013	103,2	102,9	103,4	103,3	103,1	102,8	102,6	102,2	101,7	101,4	101,2	100,9
07310	2014	99,9	99,6	99,5	99,9	100,0	100,1	100,3	100,3	100,5	101,1	101,3	101,9
07310	2015	101,2	101,3	101,6	101,7	102,3	102,4	102,2	103,1	103,0	103,3	103,0	101,7

Серија 07010 не обухвата приватне предузетнике, лица која самостално обављају делатност и запослене код њих.
Series 07010 does not include private entrepreneurs, persons performing activity and their employees.

Нова методологија (серије 07010 и 07310), видети реч редакције.
The new methodology (series 07010 and 07310), see the editorial.

07510 **Запослени - грађевинарство**
Employees - construction

07020 **Лица која траже запослење**
Persons seeking work

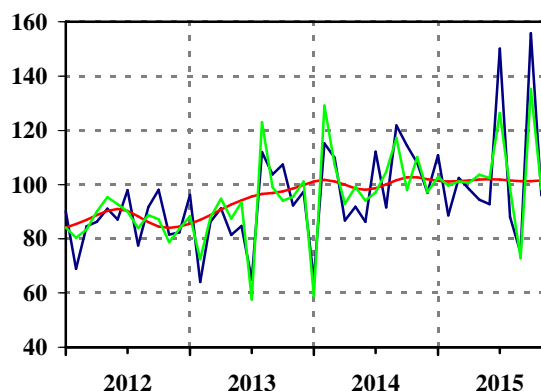
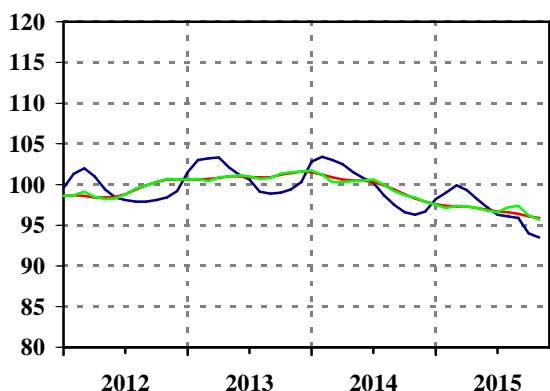
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
07510	2013	107,7	106,7	107,2	106,0	105,8	105,6	104,4	103,3	102,4	102,9	102,2	101,9
07510	2014	101,2	100,7	99,8	100,1	100,1	100,0	99,7	99,9	100,2	101,0	101,6	102,1
07510	2015	99,0	98,5	98,4	99,5	100,2	101,0	100,1	100,3	100,4	101,2	100,1	96,7
07020	2013	99,8	101,4	101,9	102,3	101,4	100,6	100,3	99,1	98,9	99,0	99,1	99,8
07020	2014	101,8	102,6	102,4	102,1	101,2	100,6	100,3	98,8	98,2	97,5	97,2	97,5
07020	2015	98,7	99,5	100,4	99,8	99,1	98,3	97,6	97,3	97,7	96,7	95,9	

Нова методологија (серија 07510), видети реч редакције.
The new methodology (series 07510), see the editorial.

07021 **Незапослена лица**
Unemployed

07023 **Запошљавање**
- евиденција Националне службе за запошљавање
Employment
- evidence of National Employment Service

Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
07021	2013	101,5	103,0	103,2	103,3	102,1	101,2	100,6	99,1	98,9	99,0	99,4	100,3
07021	2014	102,8	103,4	103,0	102,5	101,5	100,8	100,2	98,7	97,5	96,6	96,3	96,7
07021	2015	98,2	99,0	99,9	99,3	98,2	97,2	96,3	96,1	95,9	94,0	93,5	
07023	2013	96,2	64,2	86,3	91,2	81,5	84,7	65,1	111,9	103,7	107,4	92,3	97,3
07023	2014	65,2	115,1	109,8	86,7	91,8	86,3	112,1	91,6	121,9	114,3	108,0	97,0
07023	2015	110,8	88,6	102,4	98,3	94,4	92,7	150,1	88,1	74,9	155,8	95,9	

Расподела
*Distribution***Серије базних индекса (просек 2014=100)***Base indices series (average 2014=100)*

Шифра	Назив
<i>Code</i>	<i>Title</i>
07030	Просечна зарада без пореза и доприноса - укупно <i>Average net salaries and wages without taxes and contributions - total</i>
07040	Реална просечна нето зарада без пореза и доприноса - укупно <i>Real average net wages and salaries - total</i>
07050	Просечна зарада - укупно <i>Average gross salaries and wages - total</i>
07060	Реална просечна зарада - укупно <i>Real average gross wage - total</i>
07080	Расположива средства домаћинства - укупно, сва домаћинства (квартална серија) <i>Available budget household - total, all households (quarterly series)</i>
07090	Лична потрошња домаћинства - укупно, сва домаћинства (квартална серија) <i>Individual consumption household - total, all households (quarterly series)</i>
09022	Приходи и примања буџета - распоређени буџету републике <i>Revenues and receipts of the budget - allocated to republics</i>
09023	Приходи и примања буџета - распоређени буџетима општина и градова <i>Revenues and receipts of the budget - allocated to communes and towns</i>

РАСПОДЕЛА

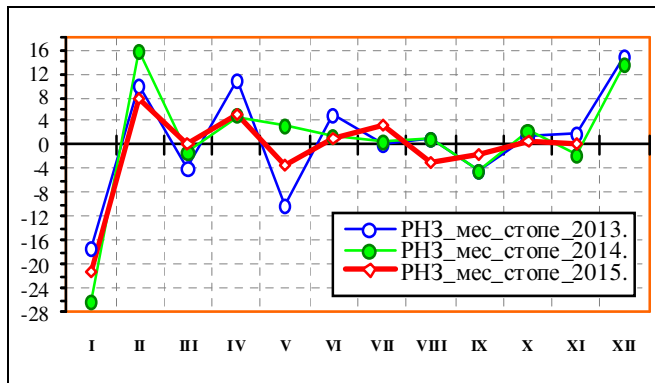
Просечно исплаћена нето зарада (без пореза и доприноса) у септембру износила је 43925 динара (укупна просечна бруто зарада по запосленом износила је 60503 динара), што је номинално мање за 1,6% (бруто зарада је мања за 1,7%), а реално за 1,6% (бруто зарада за 1,7%) у односу на претходни месец. У октобру је просечно исплаћена нето зарада од 44124 динара (бруто зарада од 60767 динара) повећана у односу на септембар за 0,5% (бруто зарада за 0,4%) у номиналном износу, док је реално повећана за 0,7% (бруто зарада за 0,6%). У новембру је просечно исплаћена нето зарада од 44166 динара (бруто зарада од 60913 динара) номинално већа од зараде у октобру за 0,1% (бруто зарада, већа за 0,2%), док је реална већа за 0,2% (бруто зарада, 0,3%) видети графикон.

Годишње стопе раста за укупне номиналне нето зараде у септембру, октобру и новембру износе -0,1%, -1,8% и -0,1%, а реалне нето зараде -1,5%, -3,2%, и -1,4%, респективно. Стопе номиналне бруто зараде износе -0,5%, -1,9% и 0,1%, а реалне бруто зараде -1,9%, 1,3% и -1,4%, респективно.

Просечно исплаћена номинална нето зарада у периоду јануар–новембар 2015. године мања је за 1,6% (номинална бруто зарада за 1,9%) од просека 2014, а мања за 3,3% (номинална бруто зарада мања, такође за 3,67%) од нето зараде из истог периода прошле године.

Номиналне просечне нето зараде, у септембру, октобру и новембру, у односу на децембар 2014. године, опадају по стопама од 12,1%, 11,7% и 11,6%. Реалне нето зараде такође опадају, и то по стопама од 13,8%, 13,3% и 13,1%, респективно. Номиналне просечне бруто зараде у септембру, октобру и новембру, у односу на децембар 2014. године, опадају по стопама од 12%, 11,6% и 11,4%. Реалне бруто зараде такође опадају, и то по стопама од 13,7%, 13,2% и 12,9%, респективно.

Графикон. Реалне месечне нето зараде, 2013, 2014. и 2015.

Кумулативно посматрано, за првих једанаест месеци 2015. године, у односу на првих једанаест месеци претходне године, приходи буџета распоређени буџету Републике већи су за 8,4% (реално за 6,2%), и спорије су расли од прихода буџета распоређених општинама и градовима, који су већи номинално за 10,1%, а реално за 8% у посматраном периоду.

Годишње стопе раста за приходе буџета распоређене буџету Републике у септембру, октобру и новембру номинално износе 48,8%, 20,7% и 5,1%, а реално 46%, 18,5% и 3,3%. Годишње стопе раста за приходе буџета распоређених општинама и градовима у септембру, октобру и новембру износе номинално 47%, 4,1% и 1,8%, а реално 44,3%, 2,2% и 0,1%.

DISTRIBUTION

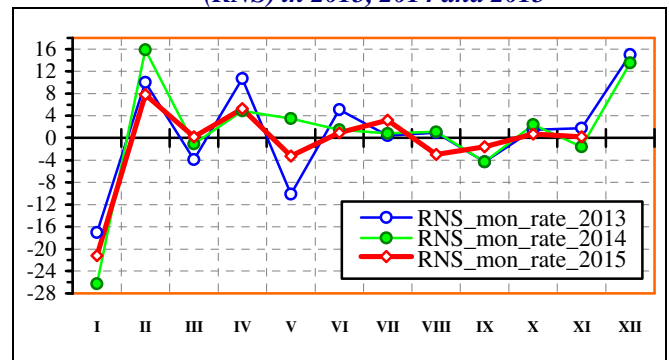
Average net salaries and wages disbursed in September amounted to 43925 RSD (average gross salaries and wages were 60503 RSD) which was a nominal decrease of 1.6% (gross salaries and wages decreased by 1.7%) and the real decrease was 1.6% (gross salaries and wages decreased by 1.7%), compared to the previous month. In October, average net salaries and wages totalling 44124 RSD (gross salaries and wages were 60767 RSD) grew nominally by 0.5% (gross salaries and wages by 0.4%), and by 0.7% in real terms (gross salaries and wages by 0.6%), when compared with September. In November, comparing to October, net salaries and wages, totalling 44166 RSD (gross salaries and wages were 60913 RSD) were nominally higher by 0.1% than in October (gross salaries and wages were higher by 0.2%). In real terms, they increased by 0.2% (gross salaries and wages increased by 0.3%), see chart.

Annual growth rates of net salaries and wages in September, October and November were, nominally, -0.1%, -1.8% and -0.1%, while the real net salaries and wages growth rates were -1.5%, -3.2% and -1.4%, respectively. The nominal gross salaries and wages rates were -0.5%, -1.9% and 0.1%, and in real terms they were -1.9%, 1.3% and -1.4%, compared the same months of the previous year, respectively.

The average net salaries and wages, over January–November 2015, decreased nominally by 1.6% (nominal gross salaries and wages by 1.9%), comparing to the average in 2014, and decreased by 3.3% (gross salaries and wages also by 3.67%) comparing to the same period last year.

Nominal average net salaries and wages in September, October and November, compared to December 2014, fell by: 12.1%, 11.7% and 11.6%. Real average net salaries fell by 13.8%, 13.3% and 13.1%, respectively. Nominal average gross salaries and wages in September, October and November, compared to December 2014, were down by: 12%, 11.6% and 11.4%. Real gross wages and salaries were down by 13.7%, 13.2% and 12.9%, respectively.

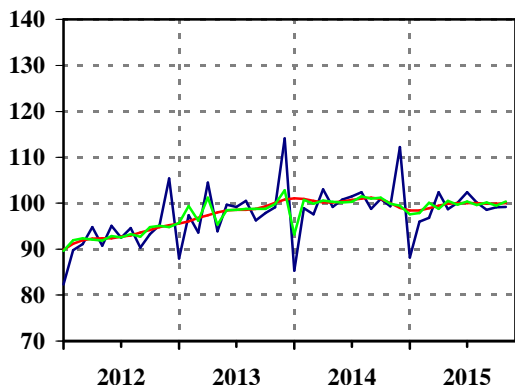
Chart. Monthly real net salaries and wages (RNS) in 2013, 2014 and 2015

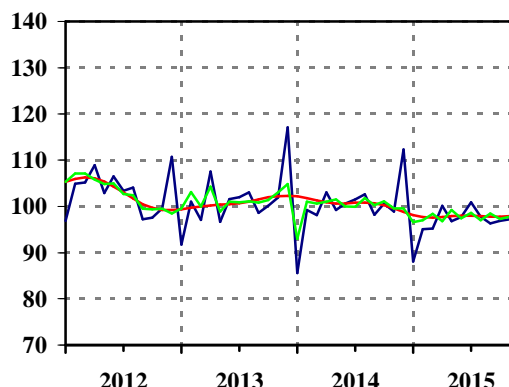
Cumulatively, in the first eleven months of 2015, compared with the first eleven months of the previous year, the budget revenues distributed to republic budgets recorded an increase of 8.4% nominally (6.2% the real value) and grew slower than the budget revenues distributed to communes and towns, which increased nominally by 10.1% nominally, and by 8% in real terms, in the observed period.

Annual growth rates of budget revenues distributed to republic budgets in September, October and November amounted, nominally, to 48.8%, 20.7% and 5.1%, while in real terms they were 46%, 18.5% and 3.3%. Annual growth rates of budget revenues distributed to communes and towns in September, October and November amounted nominally to 47%, 4.1%, and 1.8%, while in real terms they were 44.3%, 2.2% and 0.1%.

07030 **Просечна зарада без пореза и доприноса**
- укупно
Average net salaries and wages without taxes and contributions - total

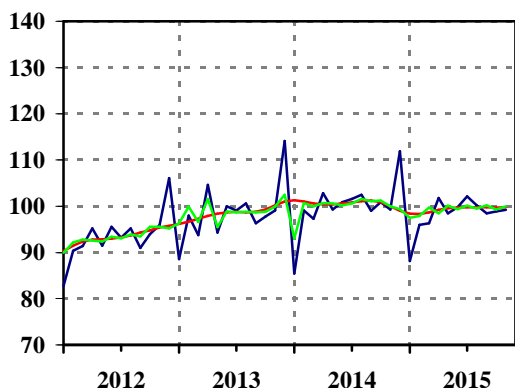
07040 **Реална просечна нето зарада**
без пореза и доприноса - укупно
Real average net wages and salaries without taxes and contributions - total

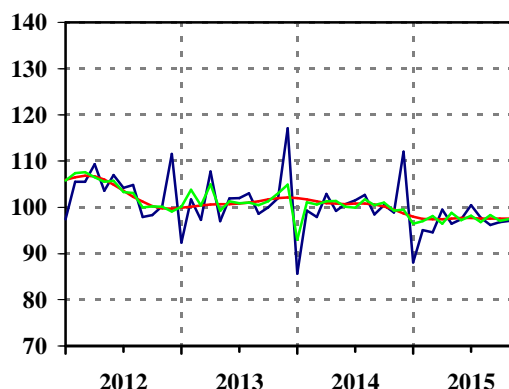
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series		тренд-циклус компонента / trend-cycle component		десезонирана серија / seasonally adjusted							
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
07030	2013	88,0	97,4	93,6	104,5	93,9	99,7	99,2	100,5	96,3	97,9	99,1	114,1
07030	2014	85,3	98,9	97,6	103,0	99,2	100,8	101,5	102,4	98,8	100,9	99,3	112,2
07030	2015	88,2	96,0	96,8	102,4	98,7	100,1	102,4	100,2	98,6	99,1	99,2	
07040	2013	91,8	101,0	97,1	107,5	96,7	101,6	102,0	103,0	98,6	100,1	101,9	117,1
07040	2014	85,6	99,2	98,1	103,0	99,2	100,6	101,5	102,6	98,2	100,6	98,9	112,3
07040	2015	88,1	95,1	95,2	100,1	96,8	97,7	100,9	97,8	96,3	96,9	97,2	

07050 **Просечна зарада**
- укупно
Average gross salaries and wages - total

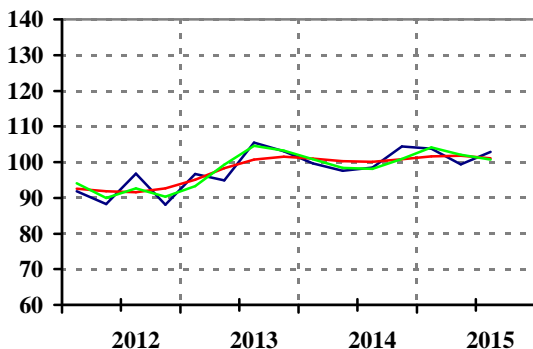
07060 **Реална просечна зарада**
- укупно
Real average gross wage - total

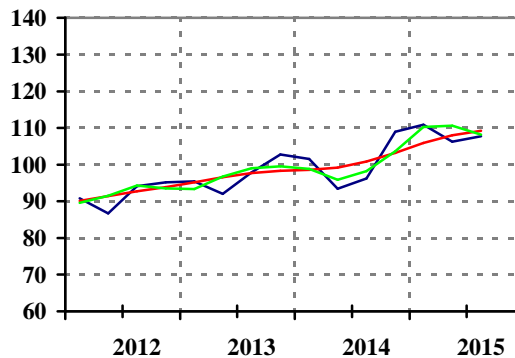
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series		тренд-циклус компонента / trend-cycle component		десезонирана серија / seasonally adjusted							
Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
07050	2013	88,6	98,0	93,8	104,6	94,3	100,0	99,1	100,6	96,3	97,8	99,1	114,1
07050	2014	85,4	99,1	97,3	102,8	99,3	100,9	101,6	102,5	99,0	100,9	99,3	111,9
07050	2015	88,2	96,0	96,3	101,8	98,5	99,8	102,1	100,2	98,5	98,9	99,2	
07060	2013	92,4	101,7	97,3	107,7	97,0	101,9	102,0	103,0	98,6	100,0	102,0	117,1
07060	2014	85,7	99,3	97,9	102,9	99,2	100,7	101,5	102,7	98,5	100,5	98,9	112,0
07060	2015	88,1	95,1	94,6	99,5	96,5	97,4	100,5	97,8	96,2	96,8	97,1	

07080 Расположива средства домаћинства - укупно
сва домаћинства (квартална серија)
*Available budget household - total
all households (quarterly series)*

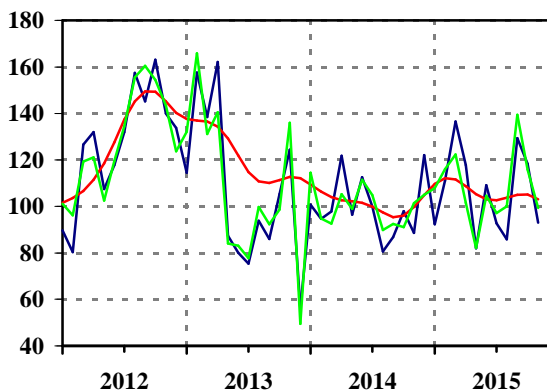
07090 Лична потрошња домаћинства - укупно
сва домаћинства (квартална серија)
*Individual consumption household - total
all households (quarterly series)*

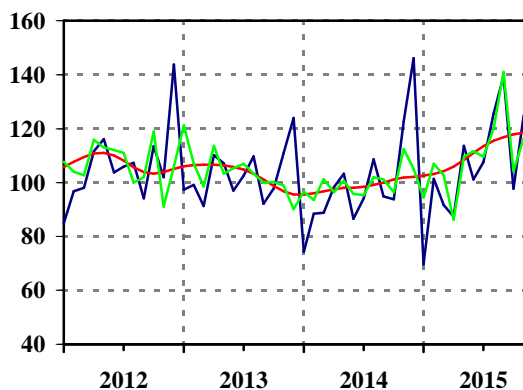
Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија Series	Год. Year	I Jan	II Feb	III Mar	IV Apr	V May	VI Jun	VII Jul	VIII Aug	IX Sep	X Oct	XI Nov	XII Dec
		I				II				III			
07080	2013									IV			
07080	2014	96,7				94,9				103,0			
07080	2015	99,6				97,6				98,5			
07080	2015	103,8				99,4				102,9			
		I				II				III			
07090	2013									IV			
07090	2014	95,4				92,0				102,7			
07090	2015	101,5				93,4				108,9			
07090	2015	110,8				106,2				107,7			

09022 Приходи и примања буџета
- распоређени буџету републике
*Revenues and receipts of the budget
- allocated to republics*

09023 Приходи и примања буџета
- распоређени буџетима општина и градова
*Revenues and receipts of the budget
- allocated to communes and towns*

Ø 2014=100

		оригинална серија / original series					десезонирана серија / seasonally adjusted						
		тренд-циклус компонента / trend-cycle component											
Серија Series	Год. Year	I Jan	II Feb	III Mar	IV Apr	V May	VI Jun	VII Jul	VIII Aug	IX Sep	X Oct	XI Nov	XII Dec
		I				II				III			
09022	2013	114,5				87,4				56,3			
09022	2014	157,6				80,1				122,0			
09022	2015	138,5				92,8				93,1			
09022	2015	162,1				109,1				118,3			
		I				II				III			
09023	2013	97,3				97,0				124,0			
09023	2014	99,1				102,6				146,1			
09023	2015	91,3				107,5				125,0			
09023	2015	110,1				101,1				125,0			

Цене
Prices

Серије базних индекса (просек 2014=100)

Base indices series (average 2014=100)

Шифра Code	Назив Title	
06010	Цене произвођача индустр. производа за домаће тржиште - укупно <i>Producers' prices of industrial products for domestic market - total</i>	(ланчани индекси) (chain indices)
06014	Цене произвођача индустр. производа за домаће тржиште - енергија <i>Producers' prices of industrial products for domestic market - energy</i>	(ланчани индекси) (chain indices)
06015	Цене произвођача индустријских производа за домаће тржиште - интермедијарни производи, осим енергије <i>Producers' prices of industrial products for domestic market - intermediary products, except energy</i>	(ланчани индекси) (chain indices)
06016	Цене произвођача индустријских производа за домаће тржиште - капитални производи <i>Producers' prices of industrial products for domestic market - capital products</i>	(ланчани индекси) (chain indices)
06017	Цене произвођача индустријских производа за домаће тржиште - трајни производи за широку потрошњу <i>Producers' prices of industrial products for domestic market - durable products for consumption</i>	(ланчани индекси) (chain indices)
06018	Цене произвођача индустр. произв. за домаће тржиште - нетрајни производи за широку потрошњу <i>Producers' prices of industrial products for domestic market - non-durable goods for consumption</i>	(ланчани индекси) (chain indices)
06020	Цене произвођача индустр. производа за домаће тржиште - укупно <i>Producers' prices of industrial products for domestic market - total</i>	(базни индекси) (base indices)
06050	Потрошачке цене - укупно <i>Consumer prices - total</i>	(ланчани индекси) (chain indices)
06059	Потрошачке цене - укупно <i>Consumer prices - total</i>	(базни индекси) (base indices)
06080	Цене угоститељских услуга <i>Prices of catering services</i>	(ланчани индекси) (chain indices)
06089	Цене угоститељских услуга <i>Prices of catering services</i>	(базни индекси) (base indices)

ЦЕНЕ

Цене произвођача индустријских производа повећане су у новембру, у односу на претходни месец, за 0,1%, док су у односу на децембар претходне године, повећане за 0,9%. Од почетка године до новембра, по *секторима индустрије* (у односу на децембар 2014) цене произвођача у просеку су мање у сектору **рударства** за 12,6%, у сектору **прерађивачке индустрије** су веће за 0,7%, док су цене у сектору **Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром** порасле за 5,3%.

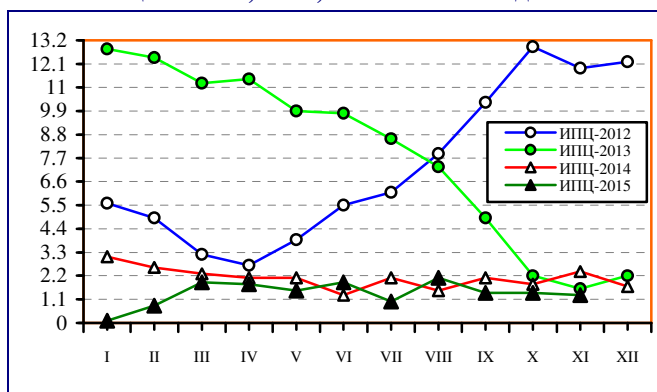
Посматрано по *намени*, у новембру, у односу на октобар, највише су порасле **цене произвођача интермедијарних производа, осим енергије** (за 0,5%) и **цене произвођача нетрајних производа за широку потрошњу** (за 0,1%). **Цене произвођача енергије** пале су за 0,3%, док су **цене произвођача капиталних производа и цене трајних производа за широку потрошњу** остале на нивоу цена из октобра.

Према **Индексу потрошачких цена**, укупна **годишња стопа инфлације** у 2015. години, у септембру и октобру износила је 1,4%, док је у новембру износила 1,3%. Укупна **месечна стопа инфлације** у септембру, октобру и новембру 2015. године износила је 0,0%, -0,2% и -0,1%, респективно.

У септембру ове године, **месечна инфлација** је мања од прошлогодишње (била је 0,7%), у октобру је остала на нивоу инфлације из октобра прошле године (била је -0,2%), док је у новембру ове године мања од прошлогодишње (била је 0,0%).

Годишња инфлација, у септембру, октобру и новембру ове године, мања је од прошлогодишње (када је износила 2,1%, 1,8% и 2,4%), што је уочљиво на *графикону*.

Графикон. Међугодишње стопе раста потрошачких цена 2012, 2013, 2014. и 2015. године

Индекс цена угоститељских услуга, као мера општег нивоа цена услуга у угоститељским објектима, порастао је у септембру за 1,6%, а опао у октобру за 0,3% и новембру за 0,7%, посматрано у односу на претходни месец. *Годишње стопе* цена угоститељских услуга за септембар, октобар и новембар износе 2,2%, 1,6% и 0,7%, респективно.

PRICES

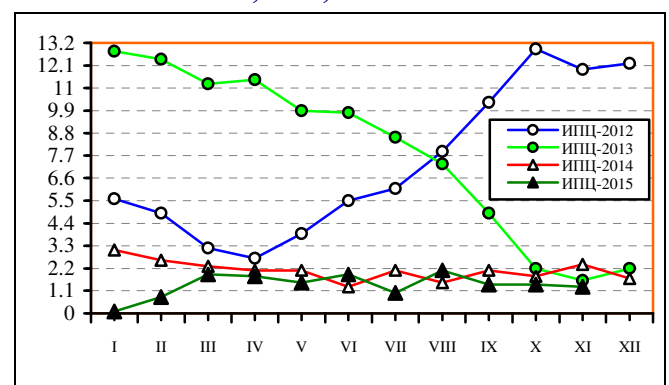
Producers' prices of manufactured goods in November increased by 0.1% with respect to the previous month, and by 0.9% with respect to December of the previous year. From the beginning of the year until November, observed by industrial sections, producers' prices decreased by 12.6% in **Mining and quarrying**, increased by 0.7% in **Manufacturing**, and by 5.3% **Electricity, gas, steam and air conditioning supply**.

Observed by use, in November, with respect to October, the largest growth was recorded in **the producers' prices of intermediate goods, except energy** being 0.5%, and **prices of non-durable consumer goods** amounting to 0.1%. The **prices of energy** decreased by 0.3%, while **the prices of capital goods and the prices of durable consumer goods** remained at the October level.

According to the **Consumer Prices Index** the total **annual inflation** in September, October 2015 amounted to 1.4% and in November to 1.3%. The total monthly inflation in September, October and November was 0.0%, -0.2% and -0.1%, respectively.

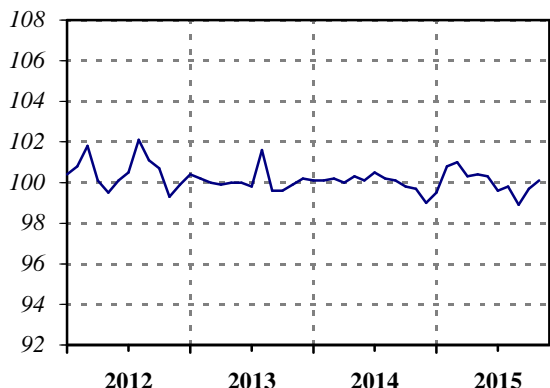
In September this year the **monthly inflation** was below that in the previous year (when it was 0.7%), in October it kept the level of October of the previous year (when it was -0.2%), while in November 2015 it was smaller than in previous November (it was 0.0%). The **annual inflation** in September, October and November of this year was lower than that of the previous year, when it amounted to 2.1%, 1.8% and 2.4%), which is noticeable on the *Chart*.

Chart. Annual rates for Consumer Prices in 2012, 2013, 2014 and 2015

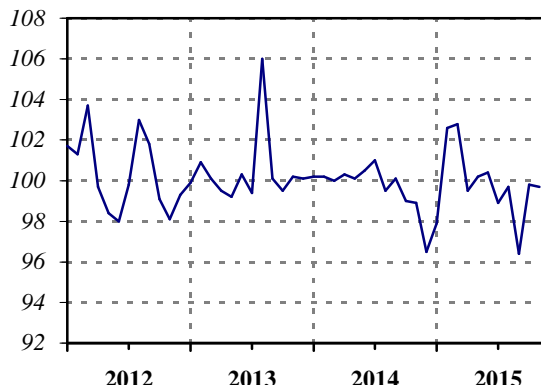

Price index of catering services, (as the measure of change regarding general level of services prices in catering trades establishments) increased in September by 1.6%, decreased in October by 0.3%, and in November by 0.7%, compared with the previous month. *Annual rates* for prices of catering services (PCS) for September, October and November amounted to 2.2%, 1.6% and 0.7%, respectively.

06010 **Цене произвођача инд. производа за дом. тржиште - укупно**
Producers' prices of ind. products for domestic market - total

06014 **Цене произвођача инд. производа за дом. тржиште - енергија**
Producers' prices of ind. products for domestic market - energy

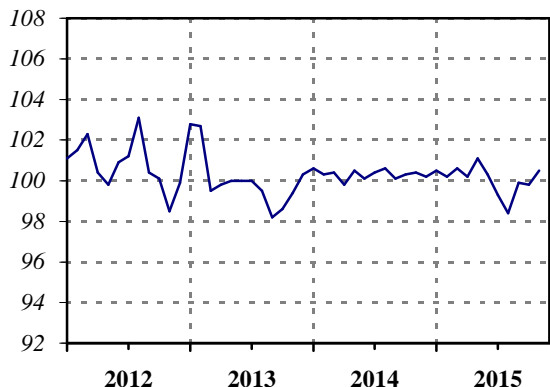

Ланчани индекси / Chain indices

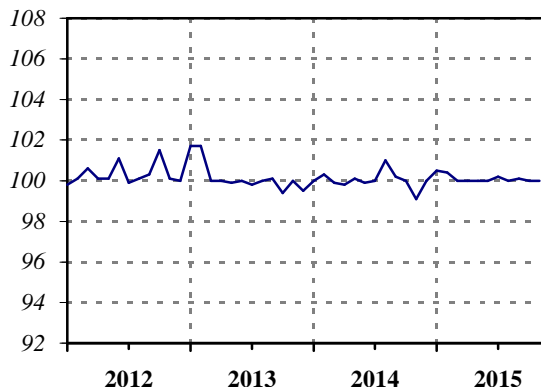
оригинална серија / original series

Серија Series	Год. Year	I Jan	II Feb	III Mar	IV Apr	V May	VI Jun	VII Jul	VIII Aug	IX Sep	X Oct	XI Nov	XII Dec
06010	2013	100,4	100,2	100,0	99,9	100,0	100,0	99,8	101,6	99,6	99,3	99,9	100,2
06010	2014	100,1	100,1	100,2	100,0	100,3	100,1	100,5	100,2	100,1	99,8	99,7	99,0
06010	2015	99,5	100,8	101,0	100,3	100,4	100,3	99,6	99,8	98,9	99,7	100,1	
06014	2013	99,9	100,9	100,1	99,5	99,2	100,3	99,4	106,0	100,1	99,5	100,2	100,1
06014	2014	100,2	100,2	100,0	100,3	100,1	100,5	101,0	99,5	100,1	99,0	98,9	96,5
06014	2015	97,9	102,6	102,8	99,5	100,2	100,4	98,9	99,7	96,4	99,8	99,7	

06015 **Цене произвођача инд. производа за дом. тржиште - интермедијарни производи, осим енергије**
Producers' prices of ind. products for domestic market - intermediary products, except energy

06016 **Цене произвођача инд. производа за дом. тржиште - капитални производи**
Producers' prices of ind. products for domestic market - capital products

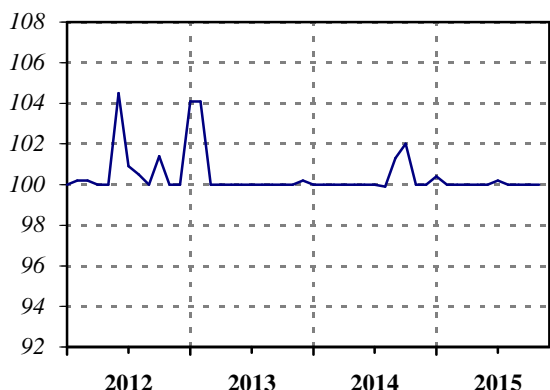

Ланчани индекси / Chain indices

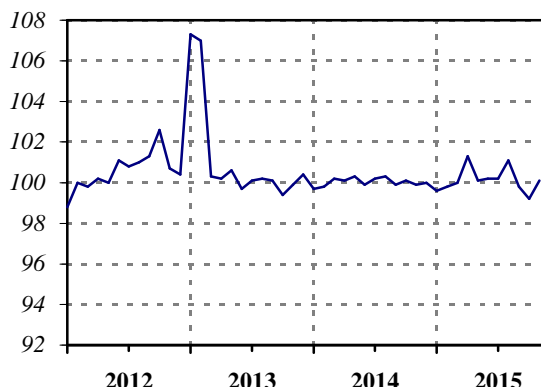
оригинална серија / original series

Серија Series	Год. Year	I Jan	II Feb	III Mar	IV Apr	V May	VI Jun	VII Jul	VIII Aug	IX Sep	X Oct	XI Nov	XII Dec
06015	2013	102,8	102,7	99,5	99,8	100,0	100,0	100,0	99,5	98,2	98,6	99,4	100,3
06015	2014	100,6	100,3	100,4	99,8	100,5	100,1	100,4	100,6	100,1	100,3	100,4	100,2
06015	2015	100,5	100,2	100,6	100,2	101,1	100,3	99,3	98,4	99,9	99,8	100,5	
06016	2013	101,7	101,7	100,0	100,0	99,9	100,0	99,8	100,0	100,1	99,4	100,0	99,5
06016	2014	100,0	100,3	99,9	99,8	100,1	99,9	100,0	101,0	100,2	100,0	99,1	100,0
06016	2015	100,5	100,4	100,0	100,0	100,0	100,0	100,2	100,0	100,1	100,0	100,0	

06017 Цене произвођача инд. производа за дом. тржиште
- трајни производи за широку потрошњу
*Producers' prices of ind. products for domestic market
- durable products for consumption*

06018 Цене произвођача инд. производа за дом. тржиште
- нетрајни производи за широку потрошњу
*Producers' prices of ind. products for domestic market
- non-durable products for consumption*

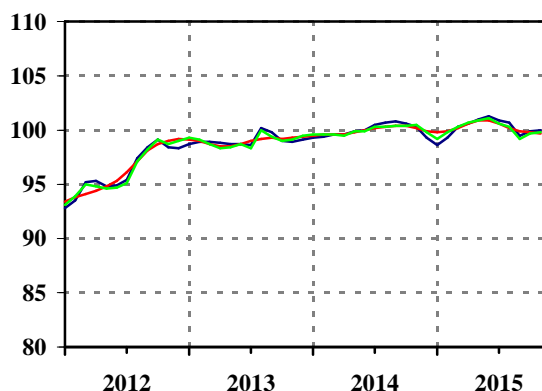

Ланчани индекси / Chain indices

оригинална серија / original series

Серија Series	Год. Year	I Jan	II Feb	III Mar	IV Apr	V May	VI Jun	VII Jul	VIII Aug	IX Sep	X Oct	XI Nov	XII Dec
06017	2013	104,1	104,1	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,2
06017	2014	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	99,9	101,3	102,0	100,0	100,0
06017	2015	100,4	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,2	100,0	100,0	100,0	100,0	
06018	2013	107,3	107,0	100,3	100,2	100,6	99,7	100,1	100,2	100,1	99,4	99,9	100,4
06018	2014	99,7	99,8	100,2	100,1	100,3	99,9	100,2	100,3	99,9	100,1	99,9	100,0
06018	2015	99,6	99,8	100,0	101,3	100,1	100,2	100,2	101,1	99,8	99,2	100,1	

06020 Цене произвођача инд. производа за домаће тржиште
- укупно - базни индекси
*Producers' prices of ind. products for domestic market
- total - base indices*

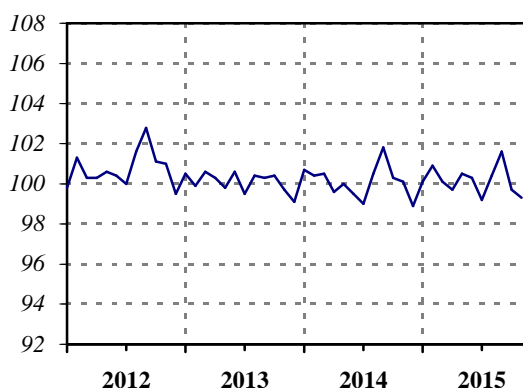
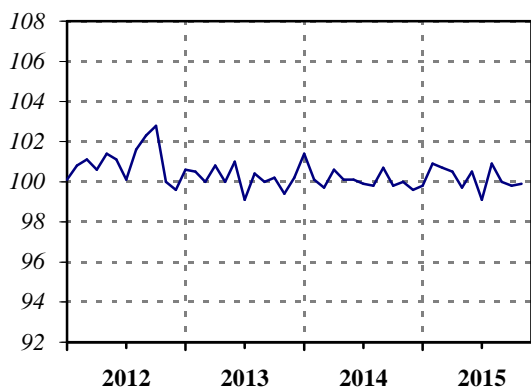

Ø 2014=100

Серија Series	Год. Year	I Jan	II Feb	III Mar	IV Apr	V May	VI Jun	VII Jul	VIII Aug	IX Sep	X Oct	XI Nov	XII Dec
06020	2013	98,7	98,9	98,9	98,8	98,7	98,7	98,6	100,2	99,8	99,0	98,9	99,1
06020	2014	99,3	99,4	99,6	99,6	99,9	100,0	100,5	100,7	100,8	100,6	100,3	99,3
06020	2015	98,6	99,3	100,3	100,6	101,0	101,3	100,9	100,7	99,5	99,9	100,0	

06050 Потрошачке цене - укупно
- ланчани индекси
Consumer prices - total
- chain indices

06080 Цена угоститељских услуга
- ланчани индекси
Prices of catering services
- chain indices

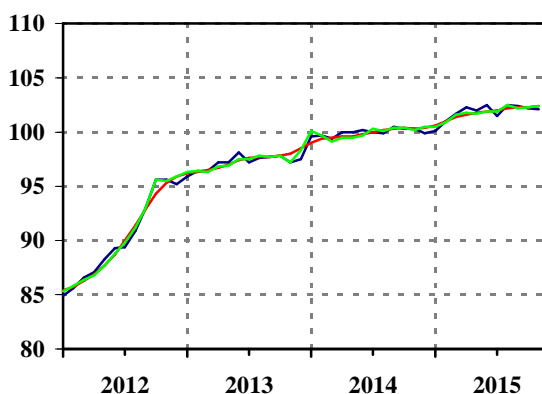

Ланчани индекси / Chain indices

— оригинална серија / original series

Серија Series	Год. Year	I Jan	II Feb	III Mar	IV Apr	V May	VI Jun	VII Jul	VIII Aug	IX Sep	X Oct	XI Nov	XII Dec
06050	2013	100,6	100,5	100,0	100,8	100,0	101,0	99,1	100,4	100,0	100,2	99,4	100,2
06050	2014	101,4	100,1	99,7	100,6	100,1	100,1	99,9	99,8	100,7	99,8	100,0	99,6
06050	2015	99,8	100,9	100,7	100,5	99,7	100,5	99,1	100,9	100,0	99,8	99,9	
06080	2013	100,5	99,9	100,6	100,3	99,8	100,6	99,5	100,4	100,3	100,4	99,7	99,1
06080	2014	100,7	100,4	100,5	99,6	100,0	99,5	99,0	100,5	101,8	100,3	100,1	98,9
06080	2015	100,1	100,9	100,1	99,7	100,5	100,3	99,2	100,4	101,6	99,7	99,3	

06059 Потрошачке цене - укупно
- базни индекси
Consumer prices - total
- base indices

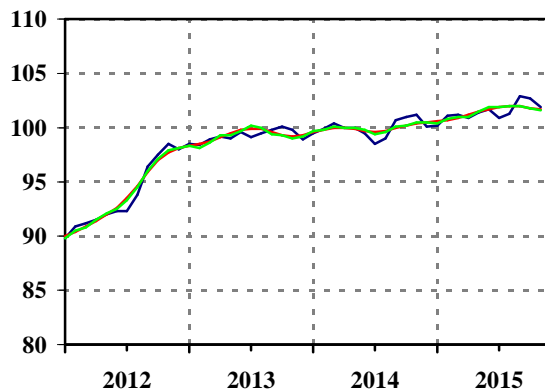

Ø 2014=100

Серија Series	Год. Year	I Jan	II Feb	III Mar	IV Apr	V May	VI Jun	VII Jul	VIII Aug	IX Sep	X Oct	XI Nov	XII Dec
06059	2013	95,9	96,4	96,4	97,2	97,2	98,1	97,2	97,6	97,7	97,8	97,2	97,5
06059	2014	99,6	99,7	99,4	100,0	100,0	100,2	100,0	99,9	100,5	100,3	100,3	99,9
06059	2015	100,1	101,0	101,7	102,3	102,0	102,5	101,5	102,5	102,4	102,2	102,1	

06089 Цена угоститељских услуга
 - базни индекси
 Prices of catering services
 - base indices

Ø 2014=100

Серија Series	Год. Year	I Jan	II Feb	III Mar	IV Apr	V May	VI Jun	VII Jul	VIII Aug	IX Sep	X Oct	XI Nov	XII Dec
06089	2013	98,5	98,4	98,9	99,2	99,0	99,6	99,1	99,5	99,8	100,1	99,8	98,9
06089	2014	99,5	99,9	100,4	100,0	100,0	99,5	98,5	99,0	100,7	101,0	101,2	100,1
06089	2015	100,2	101,1	101,2	100,9	101,4	101,7	100,9	101,3	102,9	102,7	101,9	

Монетарни сектор*Monetary sector***Серије базних индекса (просек 2014=100)***Base indices series (average 2014=100)*

Шифра	Назив
<i>Code</i>	<i>Title</i>
13090	Новчана маса М1 - укупно <i>M1 Money supply - total</i>
13091	Готов новац у оптицају <i>Cash in circulation</i>
13392	Депозити по виђењу <i>Sight deposits</i>
13092	Новчана маса М2 - укупно <i>M2 Money supply - total</i>
13110	Новчана маса М3 - укупно <i>M3 Money supply - total</i>
13200	Девизне резерве Народне банке Србије <i>NBS FX reserves, th EUR</i>
13300	Девизне резерве банака <i>Commercial bank FX reserves, th EUR</i>

МОНЕТАРНИ СЕКТОР

Новчана маса М1 у септембру пада по стопи од 0,6% номинално (реално по истој стопи од 0,6%), у октобру бележи номинални раст од 1,2% (реални од 1,4%), док у новембру расте по номиналној стопи од 2,9% (реалној од 3%) у односу на претходни месец. За првих једанаест месеци 2015. године, новчана маса М1 номинално је већа за 10,1%, а реално за 8,1%, у односу на исти период претходне године. У трећем кварталу 2015. године новчана маса М1 номинално расте по стопи од 14,8%, а реално по стопи од 12,4%, у односу на трећи квартал 2014. године.

Учешће **готовог новца у оптицају** у новчаној маси М1 у септембру и октобру 2015. године износи 27,8%, односно 27,7%, док у новембру то учешће износи 26,4%. Готов новац у оптицају месечно номинално расте у септембру (125,7 милијарди динара) за 1,8%, и октобру (127,4 милијарде динара) за 1,4%, док пада у новембру (124,6 милијарди динара) за 2,2%. У односу на претходни месец, готов новац у оптицају реално расте у септембру за 1,9%, у октобру за 1,5%, док у новембру пада за 1,6%.

У исто време, **депозитни новац** номинално месечно пада у септембру за 1,5%, затим расте у октобру за 1,2% и новембру за 4,9%. Реалне месечне стопе за септембар, октобар и новембар износе -1,5%, 1,4%, односно 5%.

У септембру је забележен раст **новчане масе М2** на месечном нивоу од 1,8%, у октобру раст од 0,8%, док је у новембру дошло до номиналног раста од 1,6%. У исто време, новчана маса М2 реално је већа у септембру за 1,8%, октобру за 1%, односно у новембру за 1,7%.

Новчана маса М3 је у септембру номинално већа за 0,8%, у октобру за 1%, док је у новембру номинално порасла за 0,9%, у односу на претходни месец. Месечно посматрано, М3 у септембру реално расте за 0,9%, октобру за 1,2%, док у новембру расте за 1%.

У септембру 2015. године забележен је пад **девизних резерви НБС у еврима** за 0,9%, док су **девизне резерве банака у еврима** порасле за 9,41%, у односу на август. У октобру ове године дошло је до раста девизних резерви НБС за 1,6%, док су девизне резерве банака пале за 5,3%, у односу на претходни месец. У новембру 2015. године забележен је раст девизних резерви НБС за 0,7%, док су девизне резерве банака порасле за 0,4% у односу на октобар ове године. У *трећем кварталу* ове године, у односу на трећи квартал прошле године, девизне резерве НБС пале су за 0,6%, док су девизне резерве банака порасле за 22%. На *кумулативном међугодишњем нивоу*, девизне резерве НБС су у првих једанаест месеци пале за 0,7%, док су девизне резерве банака порасле за 46,7%. На годишњем нивоу, девизне резерве НБС у септембру и октобру падају за 3,4% и 0,4%, док у новембру расту за 4,6%. На годишњем нивоу, девизне резерве банака у септембру, октобру и новембру бележе стопе од 21,4%, 11,4% и -9%, респективно.

MONETARY SECTOR

In September, **the money supply M1** decreased nominally by 0.6% (in real terms also by 0.6%), in October it increased by 1.2% in nominal terms (in real terms by 1.4%), while in November it grew nominally by 2.9% (in real terms by 3%), in comparison to the previous month. In the first eleven months of 2015, money supply M1 was up by 10.1% in nominal terms, compared to the same period of the previous year, and in real terms it was up by 8.1% in relation to the same period in 2014. In the third quarter in 2015, the money supply M1 increased by 14.8% nominally and by 12.4% in real terms, in comparison to the third quarter of the previous year.

The share of **cash in circulation** in money supply M1 amounted to 27.8% in September, 27.7% in October and 26.4% in November. On monthly basis, in September cash in circulation (125.7 billion RSD) increased by 1.8%, in October (127.4 billion RSD) by 1.4%, while in November (124.6 billion RSD) it decreased by 2.2%. When compared with the previous month, cash in circulation grew in real terms by 1.9% in September, 1.5% in October and fell by 1.6% in November.

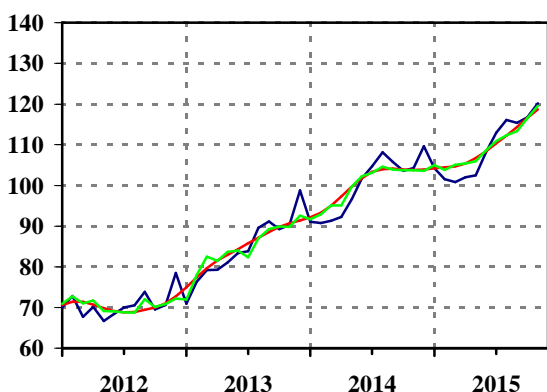
At the same time, **deposit money** decreased nominally in September by 1.5%, then increased by 1.2% in October and by 4.9% in November. In real terms the growth rates were as follows: September -1.5%, October 1.4% and November 5%.

In September, **the money supply M2** noted monthly nominal growth of 1.8%, in October of 0.8%, and in November of 1.6%. At the same time, in real terms, the money supply M2 increased by 1.8% in September, by 1% in October and by 1.7% in November.

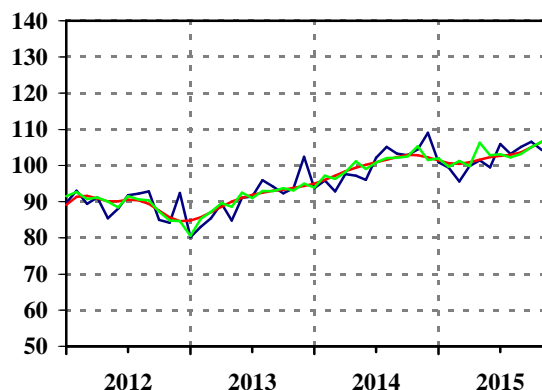
The money supply M3 increased nominally by 0.8% in September, by 1% in October and by 0.9% in November, when compared with the previous month. Observed on monthly level and in real terms, M3 grew in September by 0.9%, in October by 1.2% and by 1% in November.

In September 2015, **NBS FX reserves in EUR** decreased by 0.9%, and **Commercial bank FX reserves in EUR** increased by 9.41%, compared to August. In October this year NBS FX reserves grew by 1.6%, while Commercial bank FX reserves fell by 5.3%, compared to previous month. In November 2015, NBS FX reserves recorded an increase of 0.7%, and Commercial bank FX reserves recorded an increase of 0.4%, compared to October 2015. In the third quarter of 2015, compared to the third quarter of the previous year, NBS FX reserves were down by 0.6%, and the Commercial bank FX reserves were up by 22%. Observed cumulatively, NBS FX reserves, in *the first eleven months* of 2015, decreased by 0.7%, and Commercial bank FX reserves increased by 46.7%. Annually, NBS FX reserves fell in September, October by 3.4% and 0.4%, while they grew by 4.6% in November. Annually, Commercial bank FX reserves recorded the following rates in September of 21.4%; October of 11.4% and in November of -9%.

13090 Новчана маса М1
- укупно
M1 Money supply
- total

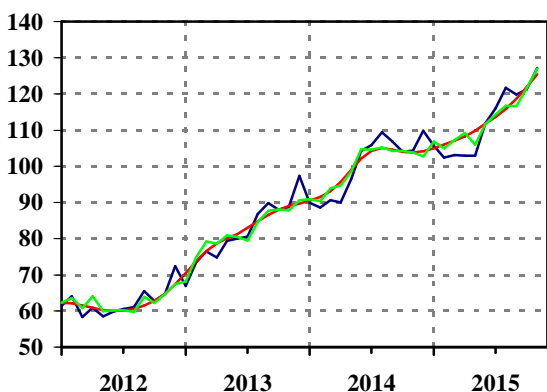
13091 Готов новац у оптицају
Cash in circulation

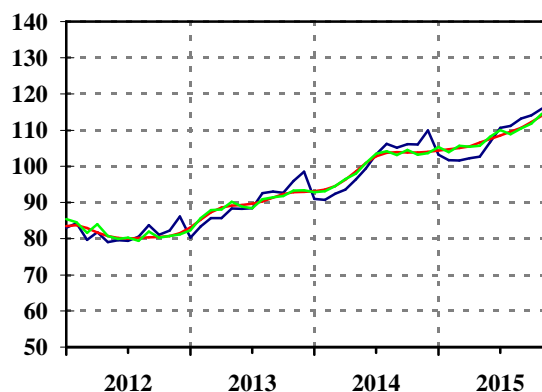
Ø 2014=100

Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
13090	2013	70,9	76,3	79,2	79,3	81,1	83,4	83,9	89,6	91,2	89,3	90,3	98,8
13090	2014	91,1	90,8	91,3	92,3	96,7	101,7	104,7	108,1	105,8	103,6	104,3	109,6
13090	2015	104,2	101,5	100,8	102,0	102,5	108,1	113,0	116,1	115,4	116,8	120,2	
13091	2013	80,2	83,0	85,4	89,5	84,8	91,1	91,4	95,9	94,2	92,3	93,7	102,4
13091	2014	93,7	95,8	92,8	97,6	97,2	96,0	102,1	105,1	103,3	102,8	104,4	109,1
13091	2015	100,9	99,4	95,6	99,8	101,4	99,5	105,9	103,2	105,1	106,5	104,2	

13392 Депозити по виђењу
Sight deposits

13092 Новчана маса М2
- укупно
M2 Money supply
- total

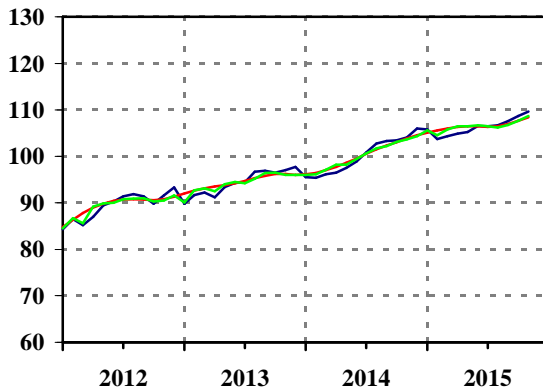
Ø 2014=100

Серија / Series	Год. / Year	I / Jan	II / Feb	III / Mar	IV / Apr	V / May	VI / Jun	VII / Jul	VIII / Aug	IX / Sep	X / Oct	XI / Nov	XII / Dec
13392	2013	66,9	73,4	76,5	74,8	79,4	80,0	80,6	86,8	89,8	88,0	88,8	97,3
13392	2014	89,9	88,6	90,6	90,0	96,5	104,2	105,8	109,4	106,9	104,0	104,3	109,9
13392	2015	105,6	102,4	103,1	102,9	102,9	111,9	116,1	121,7	119,9	121,3	127,2	
13092	2013	80,3	83,4	85,7	85,7	88,3	88,2	88,4	92,6	93,0	92,7	95,9	98,5
13092	2014	91,0	90,7	92,4	93,5	96,4	99,4	103,3	106,2	105,1	106,1	106,0	110,0
13092	2015	103,2	101,7	101,6	102,2	102,6	106,6	110,7	111,2	113,2	114,1	116,0	

**Новчана маса М3
- укупно**

13110

*M3 Money supply
- total*

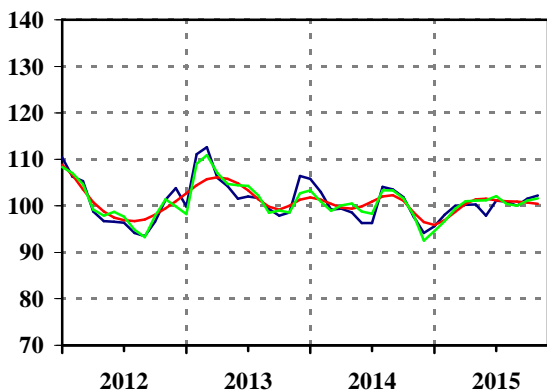

Ø 2014=100

Серија Series	Год. Year	I Jan	II Feb	III Mar	IV Apr	V May	VI Jun	VII Jul	VIII Aug	IX Sep	X Oct	XI Nov	XII Dec
13110	2013	89,8	91,7	92,2	91,2	93,4	94,3	94,4	96,7	96,9	96,5	97,0	97,7
13110	2014	95,5	95,4	96,1	96,5	97,5	98,9	100,8	102,7	103,3	103,4	104,0	106,0
13110	2015	105,8	103,7	104,3	104,9	105,3	106,6	106,5	106,7	107,6	108,7	109,7	

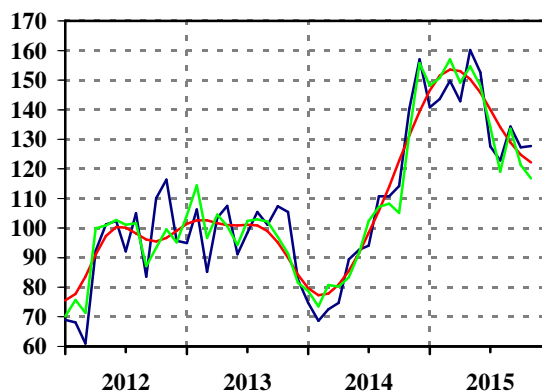
13200 Девизне резерве Народне банке Србије (EUR)

NBS FX reserves, th EUR

13300 Девизне резерве банака (EUR)

Commercial bank FX reserves, th EUR

Ø 2014=100

Серија Series	Год. Year	I Jan	II Feb	III Mar	IV Apr	V May	VI Jun	VII Jul	VIII Aug	IX Sep	X Oct	XI Nov	XII Dec
13200	2013	99,9	111,1	112,6	106,0	104,2	101,5	102,0	101,7	99,3	97,9	98,6	106,4
13200	2014	105,8	103,0	99,2	99,4	98,6	96,3	96,3	104,1	103,5	101,9	97,7	94,2
13200	2015	95,6	98,1	100,0	100,2	100,3	97,9	101,1	100,9	100,0	101,5	102,2	
13300	2013	95,0	106,3	85,3	103,5	107,5	91,2	98,4	105,4	101,1	107,4	105,4	82,7
13300	2014	74,7	68,6	72,5	74,7	89,5	92,7	94,1	110,7	110,7	114,2	140,4	157,1
13300	2015	140,9	143,7	149,8	142,9	160,2	152,6	127,6	122,8	134,4	127,2	127,7	

МЕТОДОЛОШКА ОБЈАШЊЕЊА

Публикација Трендови има за циљ да носиоцима економске политике наше земље пружи ажурну информацију о текућим кретањима у економији, као и о њиховим дугорочним и/или цикличним понашањима. Зато је на графиконима дуго времена (од марта 2004. закључно са децембром 2013. године) приказивана само *тренд-циклус компонента*, заједно са *оригиналним месечним подацима*, док су у *табелама* презентовани само оригинални подаци, тј. базни или ланчани индекси за текућу годину и претходне две године.

Од марта 2014. године, *графичка презентација* у Трендовима за све серије је проширена **десезонираним серијом**, и **прогнозом** за све серије *три месеца унапред*. Прогнозе су рађене применом ARIMA модела. У изради прогноза нису узимани у обзир ефекти евентуалних промена економских, политичких или других чинилаца. У табелама и графиконима, прогнозиране вредности су биле истакнуте (другом бојом) у односу на податке о реализованим вредностима. Ова пракса је прекинута од јуна 2015. године. Од марта 2014. године, Трендови се штампају у боји.

База индексних података који се презентују у овој публикацији ажурира се прерачунавањем индекса сваке текуће године у односу на просек претходне године као базне ($\phi=100$).

За сваку презентовану област економске активности даје се и текстуална анализа кретања праћених појава за период обрађен у датом броју публикације. Увек је реч о приказу и анализи показатеља за *навршена последња три месеца* (за *навршени последњи квартал* или *навршену годину*).

Почев од првог броја ове публикације (Трендови – март 2004) у серијалу до марта 2011. године, серије из (одговарајућих) области биле су приказиване према **Класификацији делатности 1996 (NACE Rev. 1)**, која је била у примени од јануара 2001. године, а знатно се разликовала од **Јединствене класификације делатности (ЈКД 1976)**, која је била у примени више од 20 година. Временске серије, делимично од мартовског и коначно од јунског броја Трендова 2011. године, презентују се по **КД (2010)**, која је усклађена са европском класификацијом **NACE Rev. 2**.

Да би се обезбедила упоредивост за довољно дуги низ серија статистике Републике Србије за аналитичке циљеве, подаци за период пре примене КД (2010) компилирани су адекватном методологијом на вредности које се могу разврстати по КД (2010) из КД (2001).

Трендови, као и базе података на којима је публикација базирана, формирају се из података **Републичког завода за статистику, Народне банке Србије** и **Националне службе за запошљавање**. Подаци о бруто наплати и расподели јавних прихода преузимају се од **Министарства финансија – Управе за трезор**. Податке о новчаним токовима прикупљају пословне банке и прослеђују их Народној банци Србије.

METHODOLOGICAL EXPLANATIONS

The aim of the TRENDS publication is to provide economic policy-makers with updated information on current economic trends and their long-term and/or cyclical behaviour. Therefore, for a long period of time (from March 2004 to December 2013 included) the graphs were presenting only the trend-cycle component along with original monthly data, while tables contained, i.e. base or chain indices for the current year and the previous ones.

*From March 2014, graphic presentation in Trends of all series is extended by **seasonally adjusted and by the forecasts** of all series, for three months ahead. Forecasts are produced by using ARIMA modeling and no effects of economic, political, or other influences are taken into account. In tables and graphs, the forecast values were highlighted (by different color) in relation to the other values. This practice was interrupted in June 2015. Since March 2014, Trends has been printed in full color.*

The database of index data, which are presented in the publication, is updated by recalculating the indices of each current year to the average of the previous year, as the referent year ($\phi=100$).

*Each division of economic activities covered by the publication is accompanied by a short explanation of current economic trends in the observed period. The presentation and explanation of indicators always refer to the **completed last three months** (completed last quarter or completed year).*

*As of the first issue of this publication (Trends – March 2004) in the serial up to March 2011, data series for (respective) divisions were presented according to the **Classification of Activities (CA 1996 – NACE Rev. 1)**, which was significantly different from the **Uniform Classification of Activities (UCA 1976)**, the former used from January 2001 and the latter for more than 20 years. Time series from TRENDS, partly since the March and finally since the June issue, have been presented by the new **CA (2010)**, which is harmonized with the European classification **NACE Rev. 2**.*

In view of obtaining compatibility for a sufficiently long data series in the statistics of the Republic of Serbia, for analytical purposes, data for the period prior to the application of CA (2010) have been compiled by adequate methodology to values which can be classified according to the new CA (2010) from CA (2001).

*TRENDS, as well as related databases, are created from data of the **Statistical Office of the Republic of Serbia, National Bank of Serbia and National Employment Service**. Data on the collection gross revenues and distribution of public revenues are taken from the **Ministry of Finances – Treasury Administration**. The data on monetary flows are collected by commercial banks and transmitted to the National Bank of Serbia.*

Посебно напомињемо да од другог квартала 1999. године серије не садрже податке за АП Косово и Метохија.

Почев од мартовских Трендова 2015. године, серије података о економским кретањима покривају следеће области:

- (1) Активности,
- (2) Финална тражња,
- (3) Спољна трговина,
- (4) Запосленост,
- (5) Расподела,
- (6) Цене и
- (7) Монетарни сектор.

База података

Све серије у Републичком заводу за статистику (Одсек за временске серије и анализе) организоване су у базе података које су подељене у две аналогне логичке целине: **Базу агрегата (ЕКОАГРЕГАТ – ЕАГР)** и **Базу индекса (ЕКОИНДЕКС – ЕИНД)**. Све серије се класификују, групишу у *групе*. Број група је варијабилан у времену, као и број серија у њима. У овом тренутку серије су класификоване у 10 група, а базе временских серија садрже 734 серија.

Концепција пројекта Базе временских серија, и из њега изведеног пројекта База индекса, објашњена је у следећим публикацијама: (1) **Интерна методологија базе података – Серије агрегата и индекса о привредним кретањима – Екотренд**, РД, год–VII, број 7, СЗС, 1993. г. (аутор Н. Ђерић) и (2) **База индекса Економски тренд – ЕКТ – Припрема и ажурирање серија индекса о привредним кретањима за СР Југославију**, МСРД број 36, СЗС, 1997. године (аутор Н. Ђерић).

У публикацији: **Упутство за коришћење базе индекса Економски тренд – ЕКТ серија индекса о привредним кретањима**, ММ број 384, СЗС, 1999. (аутор Н. Ђерић), објашњена је процедура којом се може приступити базама података. Слична процедура је примењена и на HOST инсталацији РЗС-а.

У публикацији Трендови (јун 2011) дата је скраћена методологија база података временских серија – **Базе временских серија (БВС) Републичког завода за статистику** (аутори: Н. Ђерић, М. Раданов-Радичев, В. Златановић и М. Миловановић), као и комплетан списак временских серија распоређен према подели активности у Трендовима.

У публикацији Трендови (септембар 2011) дата је комплетна структура организације, формирања и презентације база података временских серија без њиховог детаљног списка – **Структура и методолошке основе Базе временских серија (БВС) Републичког завода за статистику** (аутори: Н. Ђерић, М. Раданов-Радичев, В. Златановић и М. Миловановић).

Remark: starting the second quarter 1999, all the series do not include data for AP Kosovo and Metohia.

From the March 2015 data series on economic trends cover the following areas:

- (1) *Activities,*
- (2) *Final demand,*
- (3) *External trade,*
- (4) *Employment,*
- (5) *Distribution,*
- (6) *Prices and*
- (7) *Monetary sector.*

Data bases

*All statistical series in the Statistical Office of the Republic of Serbia (Time Series and Analysis Division) are organized in databases which are arranged into two analogous logical groups: **Aggregates database (EKOAGREGAT–EAGR)** and **Index database (EKOINDEKS–EIND)**. All series are classified into **groups**. The number of groups varies over time and so does the number of series within them. At present, the series are classified into 10 groups and there are 734 series in the related database.*

*The concept of the Time Series Database Project, and derived Index Database Project is presented in the following publications: (1) **Internal Methodology of Database – Series of Aggregates and Indices on Economic Trends – Ekotrend**, RD, Year – VII, No. 7, FSO, 1993 (by: N. Đerić) and (2) **Economic Trend Database – EKT – Creation and Updating of Index Series on Economic Trends for FR Yugoslavia**, MSRD, No. 36, FSO, 1997, (by: N. Đerić).*

*The publication entitled **Instructions for Use of Index Database Economic Trend – EKT Indices Series on Economic Trends**, MM, No. 384, FSO, 1999 (author: N. Đerić), edited by the Federal Statistical Office of Yugoslavia, describes the procedure which allows access to the databases. Similar procedure was applied in the Statistical Office of the Republic of Serbia, HOST version.*

*The June 2011 issue of TRENDS, dedicated to **time series databases (TSDB) in the Statistical Office of the Republic of Serbia** (by: N. Đerić, M. Radanov-Radičev, V. Zlatanović and M. Milovanović) contains the abbreviated methodology of the time series databases and a complete list of time series presented according to TRENDS chapters, each being devoted to certain activities.*

*The September 2011 issue of TRENDS, dedicated to **the structure and methodological basis for time series Databases (TSDB) in the Statistical Office of the Republic of Serbia** (by: N. Đerić, M. Radanov-Radičev, V. Zlatanović and M. Milovanović), contains a complete structure of time series databases management, but not their detailed list.*

У публикацији Трендови (март 2013. и март 2014) осим комплетног **ревидираног** садржаја **База временских серија РЗС-а (БВС)** у виду **списка серија** дата су **кратка методолошка објашњења** са табеларним **распоредима серија** према критеријумима појединих класификација серија (**економски критеријум** – према **групама** и **публицистички критеријум** **према сегментима** економских активности).

У Трендовима **ревидирани садржај База временских серија РЗС-а** подразумева увођење нових серија или сегмената серија, као и искључивање прекинутих серија или сегмената серија (**Базе временских серија (БВС) РЗС-а** (аутори: Н. Ђерић и В. Златановић).

Сви подаци су дати на месечном нивоу на бази просека претходне године (= 100), укључујући и токове монетарних агрегата. Изузетак чини већина серија о ценама које су представљене и ланчаним индексима (претходни месец = 100). Ово је учињено да би се прегледније пратиле месечне промене цена.

Пре кратке анализе сваке области економске активности, дат је **списак презентованих серија**.

Десезонирање временских серија, од фебруара и марта 2014. године, ради се применом **метода X13-ARIMA** коришћењем **декомпозиције** излазних резултата **X11-ARIMA** програма. Истовремено, примењује се и метод **TRAMO/SEATS** у оквиру софтвера **JDemetra+** верзија **1.3.2** (од марта 2015. у примени је и најновија верзија **2.0.0**) за серију бруто домаћег производа у релативним ценама 2010. године. Овај софтвер је произведен у Евростату, и њиме је десезонирање у РЗС-у пребачено са IBM HOST система на PC платформу.

Од марта 2014. године, обрада свих пројеката из **База временских серија РЗС-а** ради се у **ИСТ-у**, чиме су све **Базе временских серија РЗС-а** пребачене са **HOST-а** на **PC платформу**. У 2014. и 2015. години паралелно се ради „пуњење/тестирање“ базе на обе платформе, док су поједине активности сасвим уходане и аутономне на ИСТ-у, тј. више се не изводе на **HOST-у**.

Остале методолошке напомене

Бруто домаћи производ (БДП), према производном приступу, представља суму бруто додатих вредности (БДВ) свих области економије, која је умањена за индиректно мерене (FISIM) услуге финансијског посредовања и увећана за нето порезе на производе. Обрачун БДВ-а изведен је за ниво области и сектора КД (2010). Месечни обрачуни у референтним ценама 2010. године изведени су дезагрегацијом расположивих кварталних података на месечне **ECOTRIM** програмом, верзија 1.01.

*Trends (March 2013 and March 2014) presents, in addition to the complete **revised content of databases of time series of SORS (DTS)** in form of a **list of series, short methodological explanations with tables containing series distribution** by criteria of selected classification series (economic criteria – by **groups** and publishing criterion **by segments** of economic activities.*

*The Trends revised content **of databases of time series of SORS** implies the introduction of new series or series segments, as well as the exclusion of interrupted series or series segments (**databases of time series (DTS) of the Statistical Office of the Republic of Serbia** (authors: N. Đerić and V. Zlatanović).*

All data series are presented on monthly level, based on the preceding year average (= 100), including the trends of monetary aggregates. The exception are most of the series of prices, presented by base indices and by monthly chain indices (preceding month = 100). This has been done in order to obtain a better insight on monthly changes of prices.

*Prior to short analytic comments of each economic activity division, provided is the **list of the presented series**.*

***Time series were seasonally adjusted** by applying the **X13-ARIMA** method, using **decomposition** of output results as it had been organized in **X11-ARIMA** program. At the same time, **TRAMO/SEATS** method is used within software **JDemetra+**, **version 1.3.2**. (since March 2015, the most recent version **2.0.0 has been in use**) for seasonal adjustment of the series gross domestic product in relative prices of 2010. This computer software which is a product of Eurostat, which has been used to transfer seasonal adjustment from IBM HOST system to PC platform.*

*Since March 2014, the processing of all projects from **databases of times series of SORS** has been done in **ICT**, whereby all the **databases of time series of SORS** has been transferred from **HOS** to **PC platform**. In 2014 and 2015 uploading/testing the database on both platforms are done in parallel, while certain activities are completely mastered and autonomous in ICT, i.e. are no longer performed on **HOST**.*

Other methodological remarks

***Gross domestic product (GDP)**, by the production approach, is the total of gross value added (GVA) of all economic activities minus financial intermediation services indirectly measured (FISIM) plus net taxes on products. GVA has been calculated for the level of divisions and sections of the Classification of Activities (2010). Monthly calculations at reference prices 2010 have been performed by disaggregating available quarterly data to monthly data, with **ECOTRIM**, version 1.01.*

Квартални БДП за Републику Србију је, због усклађивања са новим Европским системом националних и регионалних рачуна (ESA 2010) и због ревизије система националних рачуна у РС-у, прерачунат на потпуно нове временске серије које су знатно дуже од претходних, те сада датирају са почетком од 1996. године.

Серије индекса индустријске производње (укупно, по секторима и по областима), као и одговарајуће *серије залиха готових производа у индустријској производњи* (укупно, по секторима и по областима) – изведене су из података о физичком обиму производње према статистичкој методологији пондерисања и агрегирања података из ове области. Пондери су добијени из података у извештајима РС-а: из статистике националних рачуна и Годишњег извештаја индустрије.

Индекс физичког обима индустријске производње добија се на основу месечног извештаја индустрије који обухвата предузећа у области индустрије и јединице из неиндустријских предузећа које се баве индустријском производњом. По КД (2010), која се примењује од 1. јануара 2011. године, делатност индустрије чине сектори: **В – Рударство, С – Прерађивачка индустрија, и Д – Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација**. Производња се исказује према **Номенклатури индустријских производа**, коју чине индустријски производи и услуге разврстане по делатностима у којима су произведени. **Залихе готових производа у индустрији** представљају стање на крају месеца.

Подаци о **продаји и откупу производа пољопривреде, шумарства и рибарства** добијени су на основу редовних месечних статистичких истраживања и обухватају: продају производа из сопствене производње предузећа и задруга, као и откуп производа од породичних газдинстава, коју обављају овлашћене организације у циљу даље прераде или продаје. **Индекси у сталним ценама добијени** су дељењем индекса у текућим ценама одговарајућим индексима цена пољопривредних производа.

Часови рада на градилиштима обухватају стварно одрађене часове радника ангажованих на градилиштима у редовном радном времену, као и у прековременим сатима, за све раднике правних и физичких лица из области грађевинарства (**сектор F, КД 2010**), као и правних лица која обављају грађевинску делатност а налазе се у саставу неграђевинских пословних субјеката.

Due to the harmonization with the new European system of national accounts (ESA 2010) and revision of the system of national accounts in the SORS, the quarterly gross domestic product for the Republic of Serbia is converted to totally new time series which are significantly longer than the previous ones, thus starting from 1996.

Index series of industrial production (total and by sections and divisions), as well as relevant index series of stocks of manufactured goods in industrial production (total and by sections and divisions), are obtained from data on the volume of production according to the statistical methodology of weighting and aggregating data from this field. Weights are obtained from statistical documentation (National Accounts and annual report of industrial production).

*The index measures of the physical volume of industrial production is obtained on the basis of monthly reports on industrial production that includes both industrial enterprises and non-industrial enterprises engaged in industrial production. In the Classification of Activities (2010), being used since 1 January 2001, industry activities include the sections: **C–Mining and quarrying, D–Manufacturing and E–Electricity, gas, steam supply and air conditioning**. Production is shown according to the **Nomenclature of Industrial Products**, which includes industrial products and services classified by activities where they are produced. **Stocks of finished goods in industry are taken** as end-month balance.*

*The data on the sale and purchase of the products of agriculture, forestry and fishing are collected by the regular monthly surveys and include: the sales of the own production of enterprises and cooperatives, as well as the purchase from family holdings that authorized organizations make for further sales and processing. **The indices at constant prices** are obtained by dividing the indices at current prices by the respective price indices of agricultural products.*

Hours of work done on construction sites include hours actually worked of workers engaged on construction sites within regular working hours and overtime work, for all the workers in legal and physical persons engaged in construction (section F, CA 2010), as well as in the legal entities that undertake construction activity and are part of non-construction business entities.

Подаци о **оствареном промету у трговини на мало у области 47 КД (2010)** – по месецима, представљају оцену промета на основу редовног месечног истраживања које се спроводи на узорку. Обухваћена су сва велика и средња правна лица регистрована у области 47 КД („Службени гласник РС“, број 54/10), док су мала изабрана методом случајног узорка. Истраживањем је обухваћен и одређени број правних лица која су регистрована у осталим делатностима а обављају делатност трговине на мало, област 47.

Остварени **промет робе у трговини на мало** представља вредност продате робе свих пословних субјеката (правних лица и предузетника) која је продата (испоручена) крајњим потрошачима, односно становништву за личну потрошњу и употребу у домаћинству, као и правним и физичким лицима за обављање делатности. **Промет правних лица** се добија на основу редовног месечног статистичког истраживања, а **промет предузетника** на основу пријава ПДВ-а добијених од Пореске управе. По дефиницији, промет робе у трговини на мало припада области 47 КД (2010), изузев промета на мало моторним возилима, мотоциклима и деловима. **Индекси у сталним ценама** добијени су дељењем индекса у текућим ценама одговарајућим индексима потрошачких цена из којих су искључени: вода (из комуналних система), струја и моторна возила, мотоцикли и делови). Месечни подаци се коригују на основу резултата тромесечног статистичког истраживања (за скуп правних лица) и обрађених пријава ПДВ-а (за скуп предузетника).

Промет у угоститељству представља вредност извршених угоститељских услуга које обухватају услуге смештаја, исхране, точења пића, као и друге услуге које се уобичајено обављају у угоститељству. **Индекси промета угоститељства у сталним ценама** добијени су дељењем индекса промета у текућим ценама индексом цена угоститељских услуга.

Подаци о доласцима и **ноћењима туриста** добијају се на основу редовног месечног истраживања свих угоститељских и других организација које пружају услуге смештаја или које посредују у пружању тих услуга. **Туриста** је свако лице које у месту изван свог сталног пребивалишта преноћи најмање једну ноћ у угоститељском или другом објекту за смештај гостију.

Индекси физичког обима саобраћајних услуга израчунавају се на основу пондерисаних путничких и тонских километара сваке гране саобраћаја посебно и свођењем истих на тзв. сведене синтетичке **путничке/тонске километре**.

*The data on **realized turnover in retail trade** in section 47 of CA (2010) by months, present the turnover estimate on the basis of regular monthly sample-based survey. All large and middle-sized legal entities, registered in the section 47 of CA are covered (“Official Journal of RS”, no. 54/2010), while small enterprises are selected by the random sample method. The sample also includes a certain number of legal entities that are registered in other sections of activities, but are engaged in retail trade activity (section 47) as well.*

*The **realized turnover of retail trade** presents the value of sold goods of all enterprises (legal entities and unincorporated enterprises) that have been sold (delivered) to end users, i.e. to the population for personal and household consumption and use, as well as to legal and physical persons for supporting their activities. The turnover of legal entities is obtained by regular monthly statistical survey and the turnover of unincorporated enterprises by VAT returns from the Tax Administration. By definition, the turnover of goods in retail trade falls into division 47 of CA (2010), except retail trade of motor vehicles, motorcycles and parts. **The indices at constant prices** are obtained by dividing the indices at current prices by the respective indices of consumer prices from which are excluded: water (from public utilities systems), electricity and motor vehicles, motorcycles and parts). Monthly data are corrected based on the results of the quarterly statistical survey (for the set of legal entities) and processed VAT returns (for the set unincorporated enterprises).*

*The **turnover in catering trade** stands for the value of performed catering services that comprise the services of accommodation, food, drinks, as well as the other services usually performed in catering trade. **The catering trade turnover indices at constant prices** are obtained by dividing the turnover index at current prices by the price index of catering services.*

*The data on **tourist arrivals and overnight stays** are obtained on the basis of regular monthly survey of all catering and other organizations that render the services of accommodation or mediate in rendering these services. **Tourist** is each person that stays one night at least in a catering or some other facility for accommodation, outside the place of usual residence.*

*The **physical volume indices of transport services** are calculated on the basis of weighted passenger and ton kilometers of each transport branch individually and by the reduction of these to so-called reduced synthetic passenger/ton kilometers.*

Подаци о **робној размени** Републике Србије са иностранством добијају се на основу података из Јединствене царинске исправе (Царински закон, „Службени гласник РС“, број 18/10), које обрађује и објављује РЗС применом Методологије УН (*International Merchandise Trade Statistics – Concepts and Definitions 2010, UN, 2011*).

Вредност извоза је по паритету *f.o.b.* (*free on board*), а увоза по паритету *c.i.f.* (*cost, insurance, freight*). Од 1. јануара 2010. користи се нова, ревидирана **Стандардна међународна трговинска класификација – СМТК Рев. 4**. РЗС је објавио упоредиве податке по новим класификацијама за 2005. и 2006. годину. Од јануара 2007. године подаци се објављују према новој методологији и класификацији.

Регистрована запосленост. Под појмом запослени подразумевају се лица која имају заснован радни однос са послодавцем на одређено или неодређено време и лица која раде ван радног односа на основу уговора о делу или на основу уговора о обављању привремених и повремених послова, као и лица која обављају самосталне делатности или су оснивачи привредних друштава или предузетничких радњи, као и лица која обављају пољопривредне делатности а налазе се на евиденцији **Централног регистра обавезног социјалног осигурања**.

Под појмом **запослени у радном односу** подразумевају се лица која имају заснован радни однос са послодавцем на одређено или неодређено време, без обзира на то да ли раде пуно радно време или краће од пуног радног времена, *професионална војна лица*, лица која послове директора обављају по уговору о правима и обавезама директора, као и лица која обављају самосталне делатности или су оснивачи привредних друштава или предузетничких радњи.

Под појмом **запослени ван радног односа** подразумевају се лица која обављају привремене и повремене послове, послове на основу уговора о делу, ауторског уговора или неког другог уговора без обзира на рок трајања, као и лица која су оснивачи привредних друштава или предузетничких радњи а нису засновали радни однос.

Под појмом **регистровани индивидуални пољопривредници** подразумевају се лица која се налазе на евиденцији **Централног регистра обавезног социјалног осигурања** као лица која су осигурана по основу обављања пољопривредне делатности, односно лица за која се, према закону, сматра да се баве пољопривредом (пољопривредници, чланови домаћинства пољопривредника, чланови мешовитог домаћинства, носиоци пољопривредног газдинства и чланови пољопривредног газдинства), ако нису осигураници запослени, осигураници по основу обављања самосталне делатности, корисници пензија и на школовању. **Ревизија података о броју регистрованих индивидуалних пољопривредника није рађена јер нема адекватних елемената за извођење те процене.**

Data on international trade in goods of the Republic of Serbia are derived from the Single Customs Documents – SCD (The Customs Law: “Official Journal of the RS”, No 18/2010), which are processed and published by the Statistical Office of the Republic of Serbia (SORS) according to the UN methodology (International Merchandise Trade Statistics – Concepts and Definitions 2010; UN, 2011).

Export value is expressed in f.o.b. terms (free on board), whereas import is expressed in c.i.f. terms (cost, insurance, freight). As of 1 January 2010, a new revised Standard International Trade Classification – SITC Rev. 4 is used. The Statistical Office of the Republic of Serbia published comparable data under the new classifications for 2005 and 2006. Data are published according to the new methodology and classification as of January 2007.

Registered employment. Employees are persons under employment contract with an employer for definite or indefinite period of time and persons working on service contract on temporary employment contract, as well as self-employed persons or proprietors of enterprises or unincorporated enterprises; as well as persons engaged in agricultural activities and who are registered in the **Central Register of Compulsory Social Insurance**.

Employees in "long-term employment" are under employment contract with an employer for a definite or indefinite period of time whether working full-time or part-time, professional military men, managers who execute the tasks under contract on rights and obligations of a manager, as well as self-employed persons or proprietors of enterprises or unincorporated enterprises.

Employees in "temporary and occasional employment" are persons performing temporary or occasional work, work under service contract, author contract or other contract whatever the duration, as well as proprietors of enterprises or unincorporated enterprises, but have not established employment relationship.

Registered individual farmers are persons being registered in the Central Register of Compulsory Social Insurance on the basis of undertaking an agricultural activity, i.e. persons considered, by the law, to be engaged in agriculture (farmers, farmers' household members, mixed household members and agricultural holding members) if they are not insured being employed, insured on the basis of undertaking a sole activity, retirement pension's beneficiaries and studying. Revision of the number of registered individual agricultural workers was not performed because there are no adequate elements for carrying out such estimates.

Просечну нето зараду запослених, без пореза и доприноса, према методологији РЗС-а, чини просечна бруто зарада умањена за порезе и доприносе. **Бруто зараду запослених** чине: зараде које су запослени остварили за обављен рад и време проведено на раду, увећана зарада, накнада зараде и друга примања. У складу са Законом о изменама и допунама Закона о радним односима („Службени гласник РС“, број 28/01), 1. јуна 2001. године *зараде запослених прате се по бруто обрачуна*.

Цене произвођача индустријских производа јесу цене по којима *индустријска предузећа*, на домаћем тржишту, продају производе трговинским и другим предузећима. У те цене не улазе: порез на промет, рат, попуст касе сконто и друго. Цене обухватају близу 1500 производа из 29 области индустријске производње. Избор индустријских предузећа врши се на основу података о њиховом учешћу у укупној вредности индустријске производње. Производи за праћење цена бирају се из сваке индустријске области, са највећом реализацијом на домаћем и иностраном тржишту.

Инфлација је дата на бази промена потрошачких цена у Републици Србији, и то према одговарајућем методу за израчунавање укупног индекса цена. Обухвата производе и услуге који се купују и користе у *личној потрошњи становништва*, с тим да се листа производа и услуга ревидира на почетку сваке године. **Потрошачке цене** су дефинисане као мера просечне промене цена фиксне корпе добара и услуга које домаћинства купују ради задовољења својих потреба. *Корпићени пондери* представљају структуру потрошње домаћинства. Подаци о ценама се прикупљају у изабраним већим градовима/тржишним центрима у Републици Србији (*у трговинским радњама, на тијацама, у занатским радњама, предузећима која пружају јавне услуге* и сл.).

Подаци се приказују према изведеним групама производа и услуга које је дефинисао Евростат и које су у складу с међународно прихваћеном Класификацијом личне потрошње и по намени прилагођеној потребама Хармонизованог индекса потрошачких цена Европске уније и зоне евра (*COICOP/HICP classification*).

Цене угоститељских услуга јесу цене по којима потрошачи плаћају одређене количине јела и пића за време ручка, а цена преноћишта је цена коју гост плаћа за једно ноћење. Цене угоститељских услуга статистичари прикупљају једном месечно у градовима који представљају веће тржишне и туристичке центре у Републици Србији. Цене се прикупљају у око 85 изабраних угоститељских објеката са највећим прометом.

Average net wages and salaries of the employees, (according to the methodology applied by the Statistical Office of the Republic of Serbia) are average gross wages and salaries, taxes and contributions deducted. Employees' gross wages and salaries are wages realized by employees for work done and time spent at work, augmented wages, remunerations and other incomes. According to the Law on Changes and Amendments to the Labour Relations ("Official Journal of RS" No. 28/2001.), of 1/6/2001 the salaries of the employees are recorded on the gross calculation basis.

Industrial producer prices are prices at which industrial producers sell their products to trade and other enterprises on the domestic market. These prices include turnover tax, rebates, cash discounts and similar reductions. The list includes for around 1500 products from 29 areas of industrial production. The selection of industrial manufacturers is made on the basis of data on their share in the total value of industrial production. Products for monitoring prices are selected from each industrial area, with the highest sale on the domestic and foreign market.

Inflation is calculated based on changes in consumer prices in the Republic of Serbia according to the appropriate method for calculating the overall price index. Included are products and services purchased and used in personal consumption of the population, and the list of products and services covered is updated annually. Consumer prices are a measure of average change in the price of a standard basket of goods and services purchased by households to meet their needs. The weights used reflect the composition of household consumption. Prices are screened at selected major towns/market centers in the Republic of Serbia (retail outlets, markets, handicraft shops, public service providers etc.).

Data in the table are presented according to derived classes of products and services defined by EUROSTAT in accordance with the internationally accepted Classification of individual consumption by purpose, adapted to the harmonized index of consumer prices of the European Union and the euro area (COICOP/HICP classification).

Prices of catering services are the consumer prices applied for certain meals and beverages at lunch time. The price of overnight stay is the price paid by a guest for one overnight stay. Statisticians collect the prices of catering services once a month in towns that are counted as large market and tourist centers of the Republic of Serbia. The survey on prices is collected in about 85 selected catering facilities with the biggest turnover.

Номинални монетарни агрегат – новчана маса М1, исказан је као месечно стање и дефинисан као збир **готовог новца** у оптицају и **депозитног новца**. **Депозитни новац** обухвата средства на жиро, текућим и другим рачунима власника новчаних средстава, као и новчана средства на рачунима локалне самоуправе с плаћањима без ограничења.

Номинални монетарни агрегат – новчана маса М2, исказан је као месечно стање и дефинисан као збир новчане масе М1 и динарских орочених депозита (краткорочних и дугорочних).

Номинални монетарни агрегат – новчана маса М3, исказан је као месечно стање и дефинисан као збир новчане масе М2, краткорочних и дугорочних девизних депозита (без старе девизне штедње).

Девизне резерве обухватају *монетарно злато, специјална права вучења, девизе и ефективни страни новац*, као и *иностране хартије од вредности*. Укључују и кредите код ММФ-а.

Nominal monetary aggregate – money supply M1 is presented as a monthly balance and is defined as the sum of cash money in circulation and deposit money. Deposit money covers resources on giro and current accounts and resources of local self-management units with unlimited payments.

Nominal monetary aggregate – money supply M2 is presented as a monthly balance and is defined as the sum of money supply M1 and other time deposits in RSD (short-term and long-term).

Nominal monetary aggregate – money supply M3 is presented as a monthly balance and is defined as the sum of money supply M2 and long-term foreign currency deposits (excluding old foreign currency savings).

Foreign currency reserves include monetary gold, special draft rights, foreign currency and effective foreign money, as well as foreign securities. Here included are also the credits with the IMF.

Штампа:

Република Србија,

**Републички завод за статистику,
Београд, Милана Ракића 5**

Тираж: 27

Printed by:

Republic of Serbia,

*Statistical Office of the Republic of Serbia,
Belgrade, Milana Rakića 5*

Circulation: 27

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

311

ТРЕНДОВИ = *Trends* / Република Србија.
Републички завод за статистику ; за издавача
Миладин Ковачевић . - 2004 (март) - . -
Београд (Милана Ракића 5) : Републички
завод за статистику , 2004- (Београд :
Републички завод за статистику) . - 29 *cm*

ISSN 1820-1148 = Трендови - Република
Србија. Републички завод за статистику
COBISS. SR-ID 114642700

